

הישיבה השלוש-מאות ושלוש של הכנסת התשיעית

יום רביעי, י"ב שבט תש"ם (30 ינואר 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

- היו"ר ש. ארכלי-אלמזולינו :
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה
נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
מוזכר הכנסת נ. לורך :
ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו
היום על שולחן הכנסת :
- לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה : חוק לקיום חקפן
של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנט-
גנאים), תש"ם-1980.
לקריאה שנייה וקריאה שלישית : חוק מס מעסיקים
(תיקון מס' 2), תש"ם-1980, שהחזירה ועדת הכספים.

ב. שאילתות ותשובות

5196. בחירת הפסקים למדור "פסקים של יום"
חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979) :
בחודשים האחרונים נשמעים ונראים בטלוויזיה הפ-
סוקים של "פסקים של יום" (לפני מהדורת החדשות המס-
כמת), יותר ויותר מגמתיים וקשורים למאורעות פוליטיים
מסויימים.
רצוני לשאול את כבוד השר :
1. מי ממונה מטעם הטלוויזיה על בחירת הפסקים
למדור "פסקים של יום" ?
2. מה הן ההוראות המנחות את בוחר הפסקים ?
שר-החינוך והתרבות ז. המר :
"פסקים של יום" מוקלט שבועיים מראש ולפיכך אין
התכנית יכולה להיות גזורה לפי מידתם של מאורעות
אקטואליים. עם זאת משתדלים לשייך אותם לרוח הזמן.
לשאלה 1 : מנהל המחלקה לשידורי דת ומסורת.
לשאלה 2 : להביא קשת רחבה של אמירות חכמה
ודברי מוסר, סיפורים ומשלים מתוך מקורות המורשה
התרבותית היהודית, בעיקר מתוך התנ"ך, הספרות התל-
מודית, ספרות ימי-הביניים ולעתים רחוקות מן ההגות
של תנועת החסידות ותנועת המוסר.
הנושאים הם בין אדם לחברו, מידות וערכים, יחיד
וציבור, תגים ומועדים, ארץ-ישראל ועם ישראל.
היו"ר ש. ארכלי-אלמזולינו :
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.
ארי אבנרי (מחנה שלי) :
כבוד השר בוודאי הבין שכוונתי היא לתעמולה הפו-
ליטית למען ארץ-ישראל השלמה בהסוואה של פסקים
מהתנ"ך. השאלה היא מי אחראי לבחירה זו של הפסקים ?
שר-החינוך והתרבות ז. המר :
אמרת. האחראי הוא מנהל המחלקה לשידורי דת
ומסורת.
5274. המחפור בכיתות לימוד בכפר-קאפא
חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות
ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980) :
לפני כשלוש שנים החלה המועצה המקומית כפר-
- היו"ר ש. ארכלי-אלמזולינו :
אנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום : שאילתות ותשובות.
אני מתכבד להזמין את שר החינוך והתרבות להשיב על
שאלות.
5125. תזמורות נוער בערי-פיתוח
חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות
ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979) :
אודה לשר אם ישיב לי :
1. בכמה ובאילו ערי-פיתוח פועלות תזמורות נוער ?
2. כמה מנגנים חברים בכל אחת מהן ?
3. מה תקציבה של כל תזמורת נוער הפועלת בעיר-
הפיתוח ?
4. מה מקורות המימון :
א. בכמה משתתפת הרשות המקומית ?
ב. בכמה משתתף משרד החינוך והתרבות ?
שר-החינוך והתרבות ז. המר :
1. קיימות 59 תזמורות, ובהן משתתפים 3,550 צעיר-
רים. 26 תזמורות פועלות בערי-הפיתוח : אופקים, אור-
יהודה, אור-עקיבא, אשדוד, בית-שאן, בית-שמש, גליל-
עליון, דימונה, תצורה-הגלילית, יבנה, יהוד, כרמיאל, לוד,
מגדל-העמק, מרחבים, מעלות-תרשיחא, נצרת-עלית,
נתיבות, ראש-העין, רמלה, שדרות, שלומי, קריית-עקרון,
טבריה.
2. ממוצע של 60 נגנים בתזמורת.
3. תקציב כל תזמורת נוער מורכב משלושה פריטים :
שכר הדרכה, מנצח ומדריכים : כלי נגינה ותלבושות ;
החזקה שוטפת של המבנה שבו פועלת התזמורת. התקציב
לכל פריט שונה מישוב לישוב ותלוי בגודל התזמורת, שנת
רכישת כלי-הנגינה, שיטת הרכישה, אם הכלים שייכים
למשתתפים או לתזמורת עצמה. לפיכך לא ניתן לאמוד
תקציב כללי מדוייק.
4. אין הסדר לחלוקת המימון בין משרד החינוך
לרשות המקומית. הסיבה לכך היא שמימון התזמורת נעשה
בעיקר במסגרת תכנית הרווחה החינוכית על-ידי צוות
ההיגוי המקומי. בכל ישוב מחליט צוות ההיגוי כיצד
תמומן התזמורת, מה תהיה השתתפות משרד החינוך ומה
תיתן הרשות המקומית. באופן כללי משרדנו מממן את
שכר ההדרכה.

יתר-על-כן, במסגרת פרויקט מיוחד, המתקיים בבתי-הספר בצפון, משתתף המוסד במערכת נרחבת של טיולים המתקיימים על-פי תכניות שהוכנו במיוחד לבתי-הספר שמספר תלמידיהם הסטודנטים טיפוח הוא גדול.

3-2. משרדנו פירסם תכנית מפורטת לאירגון טיולי בתי-הספר והיא פורסמה בחזר מיוחד של המנכ"ל, אדר א' תשל"ח: "טיולים במערכת החינוך". קטעים מחזר זה פורסמו שנית מאוחר יותר. תשומת-הלב מופנית במיוחד לסעיפים 1, 2 "סוגי הטיולים לצרכים חינוכיים לימודיים" ו-1, 3 "התכנית הכוללת לטיולים". אני מוכן להעביר אליך את החזר אם תרצי בכך. אף שבתכנית הטיולים נקבעו טיולים ארוכים שיש בהם לינה מחוץ לבית או שמחייבים נסיעה למרחקים ארוכים, אנו מעדיפים כי בתי-הספר ירבו, ככל האפשר, בטיולים קצרים, בסביבות בית-הספר ובסביבות מקום המגורים. לעניין זה נערכות במקומות שונים השתלמויות למורים והוכנו הצעות מתאימות למורים.

4-5. בשנים האחרונות מיעטו בתי-הספר לטייל בשל סיבות בטחון, בטיחות והוצאות גבוהות. משרדנו עשה רבות, בשנים האחרונות, לחידוש טיולי בתי-הספר ואלה הולכים ומתרבים על-אף הקשיים הבטחוניים, הבטיחותיים והתקציביים. בשנה האחרונה, בשל ההתייקרות בעלות הנסיעות, אנו מעודדים וחוזרים ומעודדים טיולי רגל וטיולים קצרים. הנחיות בעניין זה התפרסמו בחזר מיוחד של המנכ"ל, המטפל בעניין צימצום ההוצאות המורטלות על ההורים.

6. תכנית הטיולים של בתי-הספר נקבעת על-ידי המוסד עצמו ואין משרדנו מנהל רישום מרכזי של הטיולים המתקיימים.

7. על-אף הקשיים, בעיקר התקציביים, אנו מעודדים ונעודד טיולי בתי-הספר בסביבה הקרובה ולא דווקא טיולים הכרוכים בהזמנת אוטובוסים יקרים.

היו"ר ש. ארבליאמזולינו:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערכ):

אדוני השר, אני מדברת מתוך ידיעה על כך שבבתי-הספר שבהם ההורים מוכנים לשלם בעדם הטיולים מתקיימים. בבתי-הספר שאין ביכולת ההורים לשלם בעד הטיולים אין הם מתקיימים.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

תיארת את המדיניות של המשרד — שהמטרה היא שהתלמידים ירבו לטייל ככל הניתן ובכל דרך. אינני יודע אם זה מדויק שאלה כן מטיילים ואלה לא. אני רוצה שמאקסימום תלמידים בישראל ישתתפו בסיוורם מכל הסוגים.

5276. המחזור החמור בפסיכולוגים בבתי-ספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

לאור המחסור החמור בפסיכולוגים בבתי-ספר, במיוחד בערי-הפיתוח, אתכבד לשאול את כבוד השר:

1. האם נשקלה האפשרות לחייב את הסטודנטים הלומדים בשנה האחרונה לפסיכולוגיה לעבוד יום אחד בשבועיים או בחודש אחת מערי-הפיתוח?

2. אם כן — מה נעשה בנושא זה הלכה למעשה?

קאסם לבנות, בכספי תרומות החושבים, בית-ספר יסודי שליש, ומשרד החינוך השתתף בהלוואה של 800,000 לירות.

כיום אין מספר הכיתות הולם את הצרכים, ותלמידים רבים לומדים בחדרים שכורים בקירבת בית-הספר.

בקשר לכך אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם יש בכוונת המשרד לאשר למועצה המקומית כפר-קאסם סכום נוסף לשם הרחבת בית-הספר היסודי השלישי עד 16 כיתות?

2. אם לא — כיצד ניתן יהיה להבטיח תנאי לימוד הולמים לתלמידי בית-הספר היסודי השלישי?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
לכל השאלות:

בית-ספר שלישי בכפר-קאסם נבנה ביוזמת המועצה המקומית שלא על-פי החלטת משרדנו ואף בניגוד לדעתנו. בטוח הנראה לעין אין צורך בהקמת בית-ספר שלישי בכפר-קאסם, שכן מתוך 68 כיתות רק 4 כיתות לומדות בחדרים שכורים.

משרדנו מוכן לבדוק אפשרות להשלמת מימון המבנה שהמועצה החלה לבנות והשלמתו לחטיבה צעירה. עניין זה הובהר לראש המועצה בפגישות שונות עמו.

5275. קיום טיולים למקומות מרוחקים
על-ידי בתי-הספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

בביקורי בבית-הספר הממלכתי-דתי "נצח ישראל" בטבריה, שבו 98% מהילדים, לדברי המנהל, הם טעוני טיפוח, נמסר לי כי בית-הספר לא מקיים טיולים למקומות מרוחקים בשל העלות הגבוהה של שכירת אוטובוסים (16,000 לירות לאוטובוס לירושלים ליום אחד בלבד), ומסיבה זו נמנעים מתלמידי בית-הספר טיולים מחוץ לטבריה.

בקשר לכך אבקש מאת כבודו להשיב לי:

1. האם קיימים בבתי-ספר נוספים שבהם לא מתקיימים טיולים בשל עלותם הגבוהה?

2. האם טיולים כלולים בתכנית הלימודים של בתי-הספר?

3. אם כן — כמה בשנה ולאלו כיתות מוצעים טיולים המצריכים לינה מחוץ לביתם של התלמידים ו/או רכב הסעה צמוד?

4. האם כל בתי-הספר עומדים במתכונת הטיולים שנבדקה על-ידי משרד החינוך?

5. אם לא — בבתי-ספר מאיזה סוג אינם מקיימים טיולים המצריכים לינה ו/או רכב הסעה צמוד?

6. כמה תלמידים, להערכת השר, אינם זוכים בטיול לים הנ"ל מכלל התלמידים בגילם אלה?

7. מה בדעת השר לעשות כדי שכל הילדים הלומדים במערכת החינוך ישתתפו בטיולים במסגרת בית-ספרם?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. המידע המובא בעניין "נצח ישראל" בטבריה אינו מדויק. בית-הספר הנ"ל נמצא במסגרת תכנית הרווחה ועומדים לרשותו תקציבים מיוחדים לטיולי התלמידים.

יותר משבעה ימים, המנהל יזום בדיקה אצל ההורים. במקרים שהמנהל או המורים יודעים שהילדים מועדים להיעדרויות הם פונים למשפחה מייד.

5278. המחסור במורים לאנגלית במרכז הארץ

הברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

נמסר לי כי מאז תחילת שנת הלימודים קיים במרכז הארץ מחסור במורים לאנגלית, ותלמידים רבים, שיד הוריהם משגת, נעזרים בשיעורים פרטיים.

בקשר לכך אבקש להשיב לי:

1. כמה מורים לאנגלית חסרים היום בבתי-הספר היסודיים, בחטיבות-הביניים ובבתי-הספר העל-יסודיים בארץ כולה?

2. כמה מורים לאנגלית חסרים באזור המרכז, באזור הדרום ובאזור הצפון?

3. האם השר מודע לבעיה שמי שיד הוריו משגת ילמד אנגלית ומי שלא — יימנע לימוד חובה זה ממנו?

4. אם כן — כיצד מתכוון השר להתמודד עם בעיה זו?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: מאז תחילת שנת הלימודים אין מחסור במורים לאנגלית, שכן כל משרות ההוראה אוישו. קיים מחסור גדול במורים כתוצאה מפתחת כיתות חדשות באמצע שנת הלימודים, או כתוצאה מחופשת מחלה או חופשת לידה או, במקרים לא-מעטים, כתוצאה של עזיבת ההוראה באמצע השנה. קורה לעתים שבהעדר מורה אחד הכיתות לומדות שלוש שעות שבועיות כל אחת במקום ארבע, או מתבטלת ההקצבה לאותה כיתה.

הפיקוח על הוראת האנגלית במשרדנו עושה מאמצים גדולים לספק מורה ממלא-מקום בכל מקום שדרוש מורה, ולפעמים עובר זמן רב עד שנמצא מורה כזה, אבל מדובר ב"כיסים" ולא בתופעה נרחבת באזורים שלמים. לא כל המורים לאנגלית, ועל-אחת-כמה-יכמה לא כל ממלאי-המקום, מוסמכים להורות אנגלית — רבים הם מורים מוסמכים כוללים אשר לא קיבלו הכשרה להורות אנגלית, ולעצורנו רבים הם הבלתי-מוסמכים בכלל. אולם יש שבלתי-מוסמכים אלה מצליחים יפה בהוראת אנגלית, כמו שיש מורים מוסמכים אשר אינם מצליחים בכיתה. מורים אלה מקבלים השתלמות והדרכה באמצעות הפיקוח על הוראת אנגלית, במידת האפשר.

אשר לשיעורים הפרטיים — ידוע לנו שילדים רבים מקבלים שיעורים פרטיים (ביניהם גם ילדים שאינם זקוקים לכך), אולם אין מקרים שתלמידים אינם לומדים אנגלית במסגרת בית-הספר, פרט לתופעות זמניות שהזכרתי, כשמורה חסר בגלל מחלה וכו' ולא נמצא בינתיים מורה ממלא-מקום.

המשרד מתמודד עם הבעיה על-ידי הכשרת מורים. בכל אוניברסיטה קיים מסלול להכשרת מורים לאנגלית בחינוך העל-יסודי, ובמשרד התי-מדרש למורים יש מסלול לים להכשרת מורים לאנגלית בחינוך היסודי ובחטיבת-הביניים. קורסי הסבה למורים עולים חדשים, הנמשכים חודשים מספר, קיימים בירושלים, בקריית-ים ובבית-ברל; בקיץ יתקיימו קורסי הסבה למורים עולים חדשים הלומדים עדיין עברית באולפנים; כן מתקיימים קורסים להסמכת מורים כוללים ללמד אנגלית.

3. אם לא — האם מוכן השר לשקול הצעה זו וליישמה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

המחלקה לשירות הפסיכולוגי הייעוצי (שפ"י) במשרדנו גיסתה להתגבר על המחסור בפסיכולוגים בבתי-הספר, במיוחד בערי-הפיתוח, בדרכים האלה:

על-ידי מתן מילגות לסטודנטים הלומדים לקראת תואר שני בפסיכולוגיה, המתחייבים בתוך לימודיהם לעבוד באחת מערי-הפיתוח, על-פי הכוונת שפ"י;

על-ידי מתן מילגות לסטודנטים העובדים באחת התי-חנות הפסיכולוגיות שבערי-הפיתוח וטרם סיימו לימודיהם לתואר שני. המילגה קושרת אותם שנים מספר לעבוד באותה תחנה;

על-ידי הכוונת פסיכולוגים, עולים חדשים, שנקלטו במסגרת "פרויקט 200", לעבוד בערי-הפיתוח.

נושא הפסיכולוגים בערי-הפיתוח הוא בעייתי לנוכח הקפאת תקנים וחוסר אפשרות לקלוט כוח-אדם מקצועי בשל כך.

הצעתה של חברת-הכנסת אורה נמיר ראויה למלוא תשומת-הלב ומשרדנו יבדוק אם ניתן ליישמה.

5277. הדיווח להורים על היעדרות ילדיהם מבית-הספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

הגיעו אלי לאחרונה תלונות רבות של הורים על שמנהלי בתי-הספר לא מדווחים להם על היעדרות ילדיהם מבית-הספר.

בקשר לכך אתכבד לשאול את כבוד השר:

1. על מי חלה חובת הדיווח להורים על היעדרות ילדם מבית-הספר?

2. כעבור כמה ימי היעדרות חלה חובת דיווח זו?

3. באיזו צורה נעשה הדיווח להורים (בכתב או בעל-פה)?

4. האם קיימת דרך לבדיקה אם אכן הגיעה הודעה זו לידיעת ההורים?

5. אם כן — מה היא הדרך?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. על מנהל בית-הספר.

2. תוך שבעה ימים.

3. הדיווח נעשה בכתב על-ידי מנהל בית-הספר וכן בעל-פה על-ידי ביקור-בית של המחנך.

4. כן.

5. בביקורת יומנים בודק קצין הביקור הסדיר אם אכן דווח להורים על התלמידים המופיעים כנעדרים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערכ):

אדוני השר, האם היה כדאי לשקול חובת הודעה להורים תוך פחות משבעה ימים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

כל תלמיד רגיל עלול להיעדר מבית-הספר כמה ימים מסיבות רבות — מחלה, משפחה וכו'. אם הילד נעדר

היו"ר ש. ארבל-אלמזלנו :
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
מאחר שיש בארץ כמה וכמה בתי-ספר חקלאיים עם פנימיות, ולפי מיטב ידיעתי בבתי-ספר אלה בכל רחבי הארץ לומדים תלמידים יהודים וערבים יחדיו, האם מוכן כבוד השר לבדוק שמה שקרה ב"מקווה-ישראל" לא יתפשט למקומות אחרים, במגמה למנוע תופעות כאלה ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :
אני מקווה שזה לא קורה, אבל ברצון אבקש לבדוק זאת.

5281. תנאי השתלמויות של המורים במסדות חינוך

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תש"ס (14 בינואר 1980) :

מחלקת ההשתלמות של משרד החינוך ויחידות אחרות מארגנות השתלמויות שונות לעובדי מערכת החינוך, במיוחד לעובדי הפיקוח וההדרכה, בבתי-מלון ובבתי-הבראה במסגרות של יומיים-שלושה ימים ויותר.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :
א. מה הן הוצאותיו הכספיות של משרד החינוך והתרבות בביצוע השתלמויות בדרך זו ?

ב. האם שקל השר אירגון השתלמויות אלה בפגישות חד-יומיות, באופן תכופ ויותר, במסדות חינוך במרכז הארץ, כדי לחסוך בהוצאות אירגוניות-כלכליות ?

ג. אם כן — מתי ניתן לצפות למימוש תכנית כזו ?
ד. אם לא — האם מוכן השר לשקול אפשרות זו ולפעול מייד לביצועה ?

ה. אם לא — מדוע לא ?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות : כידוע העובדים הבכירים במשרד הממשלה השונים מקבלים הכשרה והשתלמויות בתנאי פנימיה, באמצעות השירות להדרכה והשכלה של נציבות שירות המדינה.

המסגרות המוצעות על-ידי נציבות שירות המדינה אינן מתאימות לעובדי מערכת החינוך מבחינת התכנים, והמסודות להשכלה גבוהה אינם ערוכים לקבל עליהם, בטווח הנראה לעין, את כל ההכשרות וההשתלמויות הדרושות למערכת החינוך. על-כן משרד החינוך והתרבות מקבל על עצמו הכשרת אנשים נבחרים ממערכת החינוך לשורה של תפקידים חיוניים. זאת מקיים משרד החינוך בשיתוף עם קרנות ההשתלמות של אירגוני המורים. בשל הצורך לקצץ בהוצאות ולחסוך צימצם המשרד בשנים האחרונות במידה ניכרת את ההשתלמויות בתנאי פנימיה ופתח מסגרות השתלמות יומיות במחוזות השונים במסגרת בתי-ספר מחוזיים להשתלמות.

בשל אילוצים איכותיים ואירגוניים עדיין מאמין המשרד שהשתלמויות מסוימות חייבות להתקיים בתנאי פנימיה, כאשר מספר המשתלמים בכל אזור אינו מצדיק מבחינה כלכלית פתיחת קורס אזורי ואין הדבר אפשרי מבחינת איכות המרצים והשירותים הדרושים.

משרד החינוך משקיע חלק מתקציבו בסיוע למחקר ופיתוח תכניות לימודים חדשות. לשם ניצול יעיל של

5279. התעלמות הטלוויזיה מתערובת ייצור ישראלי

חברת-הכנסת ש. דורון שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תש"ס (14 בינואר 1980) :

הובא לידיעתי כי תערובת רהיטי ישראל, שהתקיימה במשך שבועיים בגני-התערוכה בתל-אביב וזכתה להצלחה מרובה, לא נסקרה על-ידי הטלוויזיה הישראלית.

אי לכך אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. מדוע תערוכה שמטרתה עידוד הייצור הישראלי והעלאת איכות הדיור שלנו, אין לה הד באמצעי תקשורת חשוב זה ?

2. כיצד נעודד רכישת מוצרים "כחול-לבן" אם יש במחלקת החדשות של הטלוויזיה מי שמחליט, שמאורע זה הוא בתחתית סולם העדיפויות ?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התערוכה לא נסקרה בטלוויזיה מכיוון שבאותו זמן דחקו אותה מאורעות אחרים.

2. למרבה הצער לא רק טיבו של מאורע מסוים קובע את מקומו בסולם העדיפות אלא גם טיבם של מאורעות אחרים המתרחשים באותו זמן.

5280. עויבת בית-הספר החקלאי "מקווה ישראל" על-ידי תלמידים ערבים

חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תש"ס (14 בינואר 1980) :

נמסר לי כי תלמידים ערבים סולקו במפתיע מבית-הספר החקלאי "מקווה ישראל".

רצוני לשאול את כבוד השר :

א. האם נכון הדבר ?

ב. אם כן — מה היא העילה לסילוק התלמידים הערבים הללו ?

ג. מה בדעת השר לעשות כדי לאפשר את המשך תלמודם של התלמידים הערבים הללו בבית-הספר "מקווה ישראל" ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לכל השאלות : באחת השבחות, במסגרת של משחק כדורסל, התלקחה מריבה בין תלמיד יהודי לתלמיד ערבי, תוך ביטויים מעליבים הדדיים.

מועצת התלמידים, שהיושב-ראש שלה יהודי וסגנו ערבי, והנהלת בית-הספר פעלו מייד להרגעת הרוחות. תוך בירור הושעו שני התלמידים הנ"ל לארבעה ימים, כמקובל עד לבירור, ונשלחו לבתי-הם. למחרת הודיעו תלמידים ערבים אחדים שברצונם לעזוב את בית-הספר. הנהלת בית-הספר התקשרה עם הוריהם ושיכנעה אותם להשפיע על הילדים לחזור ללימודים. ואמנם התלמידים חזרו ללימודים, פרט לשלושה, שעל אחד מהם המליצה המועצה הפדאגוגית להרחיקו מבית-הספר בשל התנהגויות פרוצות ואלימות במשך תקופה ארוכה וללא קשר עם המקרה הנ"ל.

הנהלת בית-הספר עשתה מאמץ להחזרת החיים הת-קינים והמקובלים ב"מקווה-ישראל" למסלולם, שכן היא רואה אתגר חינוכי בשילוב תלמידים יהודים וערבים החיים בפנימיה משותפת.

תשיבת שרי החינוך והתכנית ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות : הוועדה המשותפת להשתלמות מורים ובתי הספר המחוזיים להשתלמות מורים אינם יחידות של משרדנו.

המרכזים הפדאגוגיים והמוכירות הפדאגוגית הם אמ" גם יחידות של המשרד, אך אינם עוסקים בהשתלמות מורים.

לפיכך אין תקציבי השתלמות לנ"ל.

ברשותה של המחלקה להשתלמות עובדי הוראה יש תקציב של כ-60 מיליון לירות, והיא מופקדת על התיכ"ג של השתלמות עובדי הוראה ועל הפיקוח עליה. ביצוע תכניות ההשתלמות נעשה באמצעות מוסדות ביי"צ, כגון הסתדרות המורים, בתי הספר להשתלמות, המדורים להשתלמות באוניברסיטאות וכיוצא באלה.

יש בדעתנו לאחד תחת קורת-גג אחת את המחלקה להשתלמות עובדי הוראה, את המרכזים הפדאגוגיים ואו"י עוד יחידה נוספת.

5331. חיבור בית הספר המקיף בקריית שמונה
לרשת החשמל

חברת הכנסת ג. כהן שאלה את שר החינוך ותרבות כיום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

זה חמש שנים שבית הספר המקיף בקריית שמונה, אשר עיקר התשתית שלו — בתי-מלאכה, לא חובר לרשת החשמל בשל ביורוקרטיה וחוסר טיפול גאות, וזאת כאשר מבחינה טכנית הכול מוכן לחיבור.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

מה מוכן כבוד השר לעשות כדי שהעיות הנ"ל יתוקן, ובמהרה ?

שרי החינוך והתרבות ז. המר :

אין משרד החינוך והתרבות מטפל בחיבור חשמל. לאחר קבלת המבנה, על הרשות המקומית שבבעלותה המוסד להזמין חיבור לרשות החשמל. התשלום אף הוא נעשה על-ידי הרשות.

בדקנו את הנושא בעיריית קריית שמונה. מנהל מחלקת החינוך מוסר שבהעדר תכניות התקנה גטלה עליה הרשות חיבור המוסד לרשת הישובית. בגין מעשה זה מסרבת חברת החשמל לחבר את המוסד.

ראש עיריית קריית שמונה התבקש על-ידי מנהל המחוז במשרדנו להביא לסיום נכון של פרשה זו. ביקש" תי ממנהל המחוז שאף הוא יסנה במישרין לחברת החשמל לזירזו העניין.

הי"ר ש. ארבל-אלמולינו :

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה—בנאי) :

האם אתה מוכן לעקוב אחרי נושא זה ?

שרי החינוך והתרבות ז. המר :

כן.

5334. שימש אוורי באולם הספורט
שבקיבוץ פער

חברת הכנסת ב.צ. רובין שאל את שר החינוך והתרבות כיום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

התכניות יש להכשיר מדריכים ומרכזי מקצועות שישמשו חוליה שתסייע באימפלטמנטאציה של התכניות בבתי הספר. משרד החינוך והתרבות בוחר את המועמדים לתפקידים השונים מתוך עובדי ההוראה והחינוך הנמצאים במערכת. הכשרתם הקודמת של המועמדים ושל ממלאי התפקידים הללו אינה מספקת. לימודים בבית המדרש ו/או במוסד להשכלה גבוהה מקנים למועמדים הכשרה בסיסית להוראה והשכלה כללית בחינוך, אך אין בהם הכנה מספקת לתפקידים של מנהלי בתי-ספר, של מדריכים למקצועות ההוראה בבית הספר היסודי, של פיקוח או של מדריכים פדאגוגיים לבתי-מדרש. המתמנים לתפקידים אלה זקוקים להכשרה מתאימה ערב כניסתם לתפקיד או מייד לאחר מכן, ולצורך זה מקיים משרד החינוך זה שתי-עשרה שנים מוסד ארצי מרכזי בירוש"ל. המוסד שוכן בתנאי שכירות במבנים זמניים בגני-יהודה ומתקיים כמערכת נפרדת מבחינת חדר האוכל, חדרי המגורים והכיתות. העלות של קיום המוסד היא בהתאם למקובל בהשתלמויות שמקיים השירות להדרכה והשכלה של נציבות שירות המדינה בבתי-הארח.

את העבודה הנעשית במוסד זה לא ניתן לבצע בפגישות חד-יומיות אלא יש הכרח לקיימה בתנאי פנימיה : ההישגים של קורס בתנאי פנימיה שונים איכו-תית מאלה שבקורס אחר. יתרונן של קורס בתנאי פנימיה איננו רק כמותי, מספר שעות לימוד ביום וכדומה, כי ידוע שיש הישגים המצופים מקורס שאפשר לממש רק בתנאי פנימיה. לדוגמה, עבודת צוות, שהתוצר המוגמר שלה הוא תכנית ; גיבוש דרכי הפעלה של משימה ; אימון בטכניקה, שבה המשך הרצף הוא משמעותי לתוצר וכדומה.

המוסד מתכוון כבר שנים אחדות להקים מבנה מיוחד לצרכי מוסד זה, אך בשל הקפאות חוזרות ונשנות של הבנייה הציבורית וקיצוצים תקציביים לא יצאה עד כה תכנית זו אל הפועל.

המשרד מתמיד במאמציו למצוא דיור זמני הולם למוסד עד שייבנה הבניין.

5282. איחוד היחידות להשתלמות מורים

חברת הכנסת ת. אשל שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980) :

במשרד החינוך והתרבות קיימות יחידות העוסקות בהשתלמות מורים והדרכתם : א. הוועדה המשותפת להשתלמות מורים ; ב. בתי-ספר מחוזיים להשתלמות מורים ; ג. מרכזים פדאגוגיים ; ד. המוכירות הפדאגוגיות. כל אחת מהיחידות הללו עובדת בנפרד.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

א. מה תקציביה של כל יחידה ויחידה ?

ב. האם קיימת חפיפה בפונקציות של היחידות הנ"ל ?

ג. האם שקל השר לאחד את פעולות היחידות הנ"ל תחת קורת-גג אחת, ובאופן זה לייעל את הפעולה ולחסוך בהוצאות ?

ד. אם כן — האם פעל או פועל השר בכיוון זה ?

ה. אם לא — האם ישקול השר את האפשרות הנ"ל ויפעל למימושה ?

ו. אם כן — מתי ניתן לצפות להגשמת תכנית כזו ?

ז. אם לא — מדוע לא ?

בתיכון-ערב מוכר. עד היום הגיעו למשרדנו רק 16 פניות למימון שכר-הלימוד של נערים בני 16-17, או בני 18 אם השלימו תכנית תלמודית למימון של כיתה י"א, הזכאים לפי החוק לחינוך חנינם.

החזר שכר-הלימוד לבתי-ספר-ערב בגין תלמידים אלה נעשה על החלק של לימודיהם המתאים לתכנית החינוך העל-יסודי שנקבעה על-ידי המשרד. תוספת ה"שעורים המיוחדת להכנה לבחינות הבגרות הניתנת ל"בתי-ספר אלה מעבר למיכסת השעות המוכרת למטרה זו על-ידי המשרד מוטלת — כבבתי-הספר האקסטרניים האחרים — על התלמידים. משרדנו מעניק לתלמידים נזקקים סטיפנדיות מיוחדות גם בשביל הוצאות אלה באמצעות מפעל המילגות המשותף עם הסוכנות היהודית. חוזר מיוחד של מינהל החינוך, המפרט את זכויותיהם של תלמידים זכאים בבתי-ספר תיכון-ערב, נשלח לכל הנהלות בתי-הספר ולא ידוע לנו על פעולות בניגוד להוראות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
תבל שאינני יכולה לשאול שאלה גוספת.

5337. הפצת "לוח השנה האולימפית"

חבריה-הכנסת ט. גוף שאל את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

בימים אלה של קימוצים וצימצומים, בשל מצוקה כספית, בעת שהוועד האולימפי בא בתביעות להגדלת תקציביו מקופת הציבור ובשעה שפעולות ספורטיביות מהותיות נפגעות מהעדר כספים מפני הוועד האולימפי, החי מכספי ציבור, יומני-שנה מהודרים ויקרי-ערך, ה"מועגים חנים לאישי ציבור, לעתונאים, למקורבים ול"בעלי השפעה.

בניגוד למקרים אחרים של הפצת לוח אין במקרה זה אפילו ההצדקה לכאורה של שימוש ביומן למטרות פרסומיות. הוועד האולימפי איננו גוף מוכר מוצרים הזקוק לפרסומת מסחרית.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. האם בודק משרדו את הצורך להפסיק את ייצור הלוח המהודר והפצתו בחינם או מתחר למחר העלות ?
2. האם בודק המשרד איך ולמה בוצע מעשה בזבזני זה ?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות : את "לוח השנה האולימפית" יזמה והוציאה תברה פרטית ולא הוועד האולימפי בישראל. הוועד האולימפי לא שילם ולא הקציב כל סכום שהוא להוצאת הלוח.

5338. מספרי הסטודנטים והעובדים באוניברסיטאות ובמכונים

חבריה-הכנסת מ. פעיל וא. אבנרי שאלו את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :
במארס 1971 פירסמה הרשות לחינוך לאומי תחזית, ועל-פיה יהיו ב-1980 בישראל 90,000 סטודנטים באוניברסיטאות ירושלים, תל-אביב, חיפה, באר-שבע ובטכניון, וכן 40,000 עובדים.

נבקש מכבוד השר להשיב לנו :

ביום 15 באוגוסט 1979 פניתי לכבוד השר בשאלתה מס' 4385 בקשר לאולם הספורט בקיבוץ סעד והעמדתו לשימוש מושבי האזור.

כבוד השר השיבני ביום 24 באוקטובר 1979 וקבע כי "קיים ויכוח המנוע בינתיים שימוש של קבוצות ממועצה אזורית עותה באולם הספורט, דבר הניתן מבחינת היקף השימוש באולם."

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האומנם הועמד אולם הספורט גם לשימוש הסביבה ?
2. אם כן — מתי, באיזה פרק זמן ובאיזו תדירות ?
3. אם לא — מדוע, ומה מתכוון משרדך לעשות כדי שאולם שהוקם לצורך שימושם של ישובי האזור אכן ימלא את תפקידו ?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בתשובה על שאלתה שלך מס' 4385 אמרתי בין היתר כי רשות הספורט במשרדנו מטפלת ביישור ההדורים. הנני שמח אפוא להודיעך כי ההדורים אמנם יושרו והאולם בסעד עומד לרשות פעולות ספורט של ישובי המועצה האזורית עותה.

הסיכום הושג ב-6 בספטמבר 1979, והשימוש של קבוצת אליצור מיישובי מועצה אזורית עותה באולם הוא כיום בהיקף של 8 שעות שבועיות, נוסף על השימוש של קיבוץ סעד. כמובן ניתן להרחיב את היקף השימוש באולם בהידברות בין מנהל מדור הספורט של המועצה האזורית עותה לבין קיבוץ סעד.

5336. גביית שכר-לימוד מתלמידים הלומדים בבית-ספר תיכון-ערב

חבריה-הכנסת ש. ארבל-אלמזולינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

נמסר לי שנערים עובדים הלומדים בבית-ספר תיכון-ערב נדרשים לשלם שכר-לימוד ועל-ידי זה הם מופלים לרעה לעומת חבריהם הלומדים בתיכון-בוקר.

נוכח העובדה שזו השנה השנייה שתלמידים נהנים מחינוך תיכון חנים על-פי חוק שנתקבל בכנסת ופטורים מתשלום שכר-לימוד רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מה מספר הנערים העובדים והלומדים בתיכון ערב ?
2. האם ניתנה הוראה על-ידי שר החינוך והתרבות לבתי-ספר תיכון-ערב שלא לגבות שכר-לימוד מכלל התלמידים וביניהם נערים עובדים ?
3. אם כן — מדוע גובים בבתי-ספר-ערב שכר-לימוד מהתלמידים ?
4. אם לא — המוכן כבודו לתת הוראה שלפיה יימנעו בבתי-ספר-ערב מלגבות שכר-לימוד מהתלמידים ?
5. האם מוכן כבוד השר לגקוט אמצעים נגד בתי-ספר-ערב הגובים שכר-לימוד מהתלמידים בניגוד להוראות ובניגוד לחוק ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לכל השאלות : עם הנהגת חינוך חנים בבתי-הספר העל-יסודיים נקבע על-ידי משרדנו כי וכאות זו תופעל גם לגבי תלמידים בני השנתונים המתאימים הלומדים

למועצה המקומית כפר-קאסם אושרו בשנת התקציב 1978/79, 4 מיליון לירות (2 מיליון מענק + 2 מיליון הלוואה) להשלמת בית-הספר המקיף, שבו לומדים קרוב ל-700 תלמידים.

סכומים אלו הוקפאו. כן הופסקו עבודת הפיתוח של מגרש בית-הספר והקמת אולם ספורט, ובמיוחד — אין עדיין חיבור לרשת החשמל.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם טענות אלו נכונות ?
2. אם כן — האם יש בכוננת המשרד לאשר השלמת בנייתו של בית-הספר המקיף ?
3. מתי יתנימו העבודות במגרש בית-הספר ?
4. האם מתוכננת הקמת אולם ספורט לתלמידי בית-הספר ?
5. מתי יחובר בית-הספר לרשת החשמל ותתאפשר הפעלת המעבדות וחדרי המלאכה ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. בכפר-קאסם מקים משרדנו בית-ספר מקיף גדול. עד כה נבנה שלב א' של הפרוייקט. בשנת התקציב 1978/79 הקציב המשרד 4 מיליון לירות — 2 מענק ו-2 הלוואה — וממן 1.5 מיליון להשלמת פיתוח המגרש.

אין זה נכון שמשרדנו לא שילם את 4 מיליוני הלירות. נהפוך הוא, הסכום ברובו שולם. היתרה עומדת לרשות המועצה ומשולמת בהתאם לחשבוניות שוטפים המוגשים על-ידי המועצה.

2. על-פי תכנון משרדנו המשך ביצוע שלב ב' היה אמור להיעשות בשנת הכספים 1980/81, אולם מאחר שעד כה לא בוצעו כל הפרוייקטים שתוכננו לשנת 1979/80, בשל ההקפאה, הרי שלקראת 1980/81 יקבע משרדנו סדרי עדיפות חדשים לביצוע הפרוייקטים, וזאת לאחר שנדע את מסגרת תקציב הפיתוח.

3. אנו מקווים שתוך שלושה חודשים, אם-כי הדבר תלוי במועצה.

4. לא, חדרי לימוד כלולים בסדר עדיפות גבוה מזה של אולמות ספורט.

5. חיבור החשמל הוא מעניינה של הרשות המקומית, הן מבחינה תקציבית והן מבחינה ביצועית.

5341. בניית גן-ילדים וכיתות נוספות בבית-הספר העל-יסודי בכפר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

בתחילת חודש ספטמבר 1979 הובטחו לראש המועצה המקומית מכר בניית גן-ילדים חדש במקום וכן החזר ההוצאות לבניית שתי כיתות לימוד ומעבדה בבית-הספר העל-יסודי.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם טענות אלו נכונות ?
2. אם כן — א. האם הוצא מכרז להקמת גן-ילדים במכר ?
- ב. האם ניתנה הוראה להתחיר למועצה הוצאות בניית הכיתות ?
3. אם לא — מדוע ?

1. מה הוא מספר הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה השנה ?

2. מה הוא מספר העובדים באוניברסיטאות הללו השנה ?

3. האם קיים ברשות השר מידע שאפשר לקבוע על-פיו אם תואמים מספרים אלה את צרכיה החינוכיים, הטכנולוגיים והתרבותיים של ישראל ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. מספר הסטודנטים ב-7 האוניברסיטאות הוא כ-57,000.

2. בסגל האקדמי באוניברסיטאות כ-8,000 תקנים, בסגל הטכני והמינהלי כ-7,500 תקנים.

3. מספרים אלה תואמים את צרכי מדינת ישראל הן מבחינת הביקוש להשכלה גבוהה של האוכלוסיה ה-רלבאנטית (בוגרי תיכון בעלי תעודת בגרות), הן מבחינת הכשרת כוח-אדם במקצועות האקדמיים הדרוש למשק הלאומי והן מבחינת היכולת של מערכת ההשכלה הגבוהה לבצע מחקר מדעי, כמובן בהנחה שלרשותה עמדו ויעמדו שאר המשאבים הדרושים לכך.

5339. הצורך בכיתות נוספות בבית-הספר בכפר שעב

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

בית-הספר הישן בכפר שעב נבנה לפני קום המדינה. עם הגידול במספר התלמידים הוסיפה המועצה חדרי לימוד רבים מבנייה טרומית.

למרות זאת אין בבית-הספר מספר מספיק של חדרים לגן-ילדים, ופניותיהם הרבות של אנשי המועצה למשרד החינוך והתרבות לא נענו.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם טענות אלו נכונות ?
2. אם כן — מדוע לא נענו בקשות אנשי כפר שעב להוספת כיתות גן ?
3. מתי בדעת השר לאשר בניית הכיתות הדרושות ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לכל השאלות : בשנת התקציב 1976/77 קיבלה רשות החינוך בשעב 1.2 מיליון לירות לשיפוצים בבית-הספר הקיים. בין היתר נבנו 7 חדרי לימוד טרומיים.

בשנת התקציב 1978/79 הקים משרד החינוך בית-ספר יסודי נוסף (ל-6 כיתות א-ו ושתי כיתות גן צמודות).

מאחר שבישוב זה מתגוררים גם בדואים הוסכם כי הוועדה לריכוז הבדואים בצפון תישא בחלק מההוצאות להמשך פיתוחו של בית-ספר א'. הנושא הועלה שנית בדיון הוועדה, בישיבתה מיום 3 בינואר 1980, והדבר הובהר לאנשי הכפר הן באמצעות המשרד והן באמצעות הוועדה לריכוז הבדואים.

עקרונית הוועדה החליטה לממן את המשך פיתוחו של בית-הספר.

5340. השלמת בניית המבנה של בית-הספר המקיף בכפר-קאסם

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. הטענות אינן נכונות. לא הובטחו לראש המועצה לא בניית גן ולא החזר ההוצאות לבניית חדרי לימוד.
- 2-3. א. המכרו מתפרסם באמצעות הרשות המקומית. למיטב ידיעתנו לא הוצא מכרז.
- ב. בשלב זה לא. הודענו מראש לראש המועצה שלא נממן את בניית הכיתות בשל חוסר תקציב ומדיניות ההקפאה.

כאמור, לאור השינוי, נבדוק מה השתנה.

5342. הצורך במכנה חדש לבית-הספר לחינוך מיוחד בטיירה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

בכפר טירה פועל זה שלוש שנים בית-ספר לחינוך מיוחד ובו 12 כיתות בבניין שכור שאינו מתאים לתפקידו. אם לא יימצא בניין מתאים יאלץ בית-הספר להפסיק את פעילותו.

המועצה המקומית מוכנה להקצות מבנה, קרקע מתאימה ועזרה כספית.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי :

1. מה בדעת משרד החינוך והתרבות לעשות כדי לאפשר בניית בית-ספר לחינוך מיוחד בכפר טירה ?
2. אם לא מתאפשרת בשלב זה בנייה, מה לדעת השר ניתן לעשות כדי למנוע הפסקת הלימודים בבית-הספר המיוחד בטיירה ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. האגף לחינוך ולתרבות לערבים במשרדנו עוסק זה זמן-מה באיסוף נתונים לצורך הכנת פרוגראמה ל-

בניית בית-ספר אזורי לחינוך מיוחד בטיירה.

2. אכן, התלמידים לומדים בתנאים פסיים קשים והפתרון איננו אלא בבניית בית-ספר חדש. משרדנו עושה מאמצים כדי שבית-הספר ימשיך להתקיים עד לבניית המבנה החדש.

5343. סדרי הפניית מורים לבית-הספר המקיף ח"ב ביפו

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

נמסר לי כי בבית-הספר המקיף ח"ב ברחוב יפת 44 ביפו קיים מחסור חריף במורים בחטיבת-הביניים. מורים מועברים ממוסד למוסד בלי שנשלחים מחליפים, ומורים חדשים מגיעים לפי הפניה בעל-פה מטעם המפקח ובלי מינוי רשמי מטעם משרד החינוך והתרבות.

בקשר לכך אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם טענות אלו נכונות ?
2. מה הסיבה שמשרד החינוך והתרבות אינו ממנה את המורים כבר בחופשת הקיץ ?
3. מה הסיבה שהמורים אינם מקבלים מינוי ממשרד החינוך והתרבות לפני תחילת עבודתם ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לכל השאלות : הטענות אינן נכונות. בדרך-כלל שייכוס המורים נעשה בחופשת הקיץ וכל מורה מקבל מינוי ממשרדנו לפני תחילת עבודתו, אלא שהשנה היה מחסור במורים מבני המקום בעלי הכשרה מתאימה, ומשרדנו נאלץ לשבץ סטודנטים במקומות החסרים.

הסטודנטים עברו תקופת נסיון של חודש ימים וכל מי שעמד בנסיון קיבל מינוי להוראה עד סוף השנה.

ג. הצעה לסדר-היום

הצורך להקים ועדת חקירה לבירור פעולות וזרועות הבטחון בעצירת אוטובוס הדמים

נימצא מעורבים בסוגיית סוביידיצה. עלי לומר בכל הדרג-ארץ שאני רוחש לאנשים אלה שהמתינו בסבלנות הבוקר בהבינם את הנימוק שלא רק המשפחות הכואבות והאבלות תובעות חקירה אלא צרכי הבטחון תובעים חקירה. חקירה כזו לא נערכה, וזאת למרות שתי עובדות : ועדת הפנים, אשר עיינה בשעתו בממצאי חקירת המשטרה, המליצה כי "על הממשלה למנות בדחיפות ועדה ציבורית בלתי תלויה שתבדוק את מכלול האירועים ותמליץ על הצעדים שיש לנקוט בעתיד", גם שר המשפטים, בעקבותיה, הודיע על חקירה בלתי תלויה של אותה שנה — ואני משתמש במובאה מדבריו — כי "יש מקום לכך שרשות ממשלתית בלתי-תלויה תחקור את האירועים". והוא הוסיף כי "יש לבדוק את הפרשה על כל היבטיה".

הנוגעים בדבר בדקו את עצמם : הצבא מזה והמשטרה מזה. והממשלה, לרבות השרים הנכבדים הנוגעים בדבר, גם הם אינם יכולים לבדוק את עצמם, אם כי הם זכאים להפסיק לקחים. זהו תפקידו של כל שר, ואכבד זאת תמיד.

הממשלה היתה צריכה להיות מעוניינת שתקום ועדת חקירה אובייקטיבית, ושיתהיה זו ועדה פארלאמנטאריה או

הח"ר ש. ארבל-אלמזלני :

חברי הכנסת, נפסיק בשלב זה את שמיעת התשובות על השאילתות ונעבור לסעיף הבא בסדר-היום : הצעות לסדר-היום והצעות חוק. נתחיל בהצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת גאל אלון : הצורך להקים ועדת חקירה לבירור פעולות וזרועות הבטחון בעצירת אוטובוס הדמים. רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלון.

גאל אלון (המערך) :

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, היסטריה הרבה אם לשוב ולהעלות את תביעת משכבר הימים למנות ועדת חקירה לבדיקת האירועים שליוו את הטראגדיה של אוטובוס הדמים שנפגע על-ידי מחבלים בכיש החוף. כי הדבר האחרון שהייתי רוצה לעשות הוא לגרד בפצעייהן של המשפחות השכולות, פצעי הנפגעים. אבל נוכחתי לדעת שדווקא העדר חקירה והתחמקות הממשלה מלמנות ועדת חקירה בלתי-תלויה הם שפוגעים במשפחות השכולות, במשפחות האבלות, יותר מאשר טיפול מחדש בבעיה כה עגומה וכה כאובה זו. אבל גם כאשר פנתה אלי משלחת מוסמכת מטעם המשפחות הנוגעות בדבר ביקשתי מהם להתמתן עד לאחר שבית-המשפט יפסוק את דינו, לבל

בדיקתו צריך להיות חסוי, מעצם היותו נתון לסדרי בטחון שהם עצמם אינם נתונים לפירסום. ספק רב לי אם זה מן התבונה האנושית והפוליטית להעלות נושא שהוא כואב וכאוב אליבא דכולי עלמא. ברם, על-מנת שלא יהיה איזה שהוא פיקפוק ואיזה שהוא הירייה בנפשו של אחד ההורים או בני המשפחה, אבות, בנים, אחים או אחיות, אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. אין לי נפקותא אם תהיה זו ועדת הפנים, שכבר עסקה בנושא; אין לי נפקותא אם תהיה זו ועדת החוץ והבטחון, שחלק מתחביה, נדמה לי, גם הם עסקו בנושא; אין לי שום נפקא מינה איזה ועדה או איזה צירוף של חברי ועדות שונות יעסקו בנושא.

ארי אבנרי (מחנה שלי):

השאלה היא אם כבוד השר מסכים שתהיה ועדת החקירה.

שר-הפנים י. בורג:

יש הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת יגאל אלון. אני מציע את ההצעה הזאת להעביר לוועדה. שם גם ייבדק אם יש צורך בוועדה ציבורית או לא.

אני חושב שהעניין הוא לא בחיטוט אלא בסידור; העניין בכך שנבחר היטב אם נעשו כל הדברים אשר היו צריכים להיעשות.

אני רוצה לומר כאן שהיתה ועדה אחת, של צה"ל, ובדקה, ועדה שנייה, של משטרת ישראל, ועדה שלישית של שרים בראשותו של סגן ראש הממשלה מר יגאל ידין. אם כן ספק רב, כפי שאמרתי קודם, אם אחרי שלוש או ארבע ועדות, גם מטעם הכנסת, יש צורך עוד פעם להעלות את העניין. אבל על-מנת להסיר מכשול מנשמתו של כל אחד מבני המשפחה, ובכלל, של כל אחד בציבור, אני מסכים שההצעה של חבר-הכנסת אלון תועבר לוועדה. לאיוו ועדה — תחליט הכנסת.

אני רוצה להוסיף משפט אחד ולומר שהמשטרה, שיש לה כיום מפקח כללי חדש, עוסקת בכמה וכמה סידורים שבדוראי יש להם השלכות גם על שאלות הבטחון, בטחון הפנים, באותם שטחים שהמשטרה ממונה עליהם. לכן, כאמור, מתוך ספק בתבונה שבהעלאת הנושא, מתוך התחשבות ברגשות בני המשפחה, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולני:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. חבר-הכנסת אלון, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה?

יגאל אלון (המערך):
מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולני:

לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לוועדה. לאיוו ועדה — תחליט ועדת הכנסת. מאחר ששר הפנים לא נקב בשם הוועדה שאליה הוא מציע להעביר את ההצעה נשאיר את הדבר להכרעת ועדת הכנסת. אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע עליי ועדת הכנסת.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

ועדה ציבורית או ועדה שתתמנה על-פי חוק ועדות חקירה. אינני מקפיד אתה בעניין זה, תבחר היא את המוסד הרצוי לה. אבל אי-אפשר לעבור לסדר-היום ובטחוני שדעת-הקהל והנוגעים בדבר לא יעברו לסדר-היום — אלא אם תימצא דרך לבדוק את האירועים ולבחון מה היו המסקנות של המשטרה ושל צה"ל, מה הם הסידורים ליתר תיאום בין הזרועות, מה קרה באותה שעה נוראה שבה כבר נעצר האוטובוס ולא יכול היה להתקדם עוד אל עבר תל-אביב, ובכל-זאת המשיכו להמטיר עליו אש-תופת. מה קרה על הפיקוד, מי פיקד על מי, כיצד תואמו האמצעים בין צה"ל לבין המשטרה — כל אלה טעונים הבהרה.

ואם היה צורך בהוכחה נוספת שלא כל הלקחים הופקו — באה פרשת נהריה הטראגית אחריה, שסוכמה בבית-המשפט רק שלשום. מתברר שציר-ספר, שנפגעה כבר בעבר והיא מועדת לפורענויות כאלה, גם שם לא היה ברור מי אחראי למכלול כולו. לכן אני מציע לשר הפנים, אם בתוקף סמכותו כממונה על משטרת ישראל ואם כחבר ממשלה נכבד, שיביא להחלטת ממשלה להסכים למינויה של ועדת חקירה, אחת משלוש המסגרות שהצעתי.

תרשו לי להוסיף שתי נקודות שאינן נוגעות להיבט הבטחוני. ראשית, התברר לי שעל-פי חוק הביטוח הלאומי אין הורים זכאים לקבל את הקיצבה המגיעה להם בעד ילדיהם — —

היו"ר ש. ארבל-אלמזולני:

חבר-הכנסת אמיר, אני שומעת את קולך עד כאן.

יגאל אלון (המערך):

אנו עוסקים בעניין רגיש מאוד, תוכלו להתאפק משיתות פרטיות.

מתברר שלפי חוק הביטוח הלאומי הורים ששכלו את ילדיהם מתחת לגיל 14 אינם זכאים לפיצוי כלשהו מהביטוח הלאומי, ורק כאשר באופן תיאורטי מגיע הילד שאיננו בחיים לגיל 14 רק אז מתחילים הם לקבל את הקיצבה המגיעה להם. אינני בא בטענות אל המוסד לביטוח לאומי, כי הוא פועל לפי החוק, אבל לדעת יש צורך לתקן את החוק. אני מתכוון בימים הקרובים ביותר להגיש הצעת חוק פרטית, ואני מקווה מאוד שהממשלה לא תנהג בה סתבת ותאפשר לכנסת לחוקק את החוק במהירות הראויה.

נקודה אחרונה, גברתי היושבת-ראש. באתי בדברים עם שלושת ראשי הצירים אשר בנקודת המפגש של הגבולות המוניציפאליים שלהם התרחשה הטראגדיה הגדולה. אני רוצה לציין ולומר שבשבת שמר להט, ראש עיריית תל אביב, מר נבו, ראש עיריית הרצליה, ומר שרמן, ראש המועצה המקומית רמת-השרון, נענו לפנייתי בשם המשפחות והחליטו להקים יד לזכר החללים במקום שבו התרחש האסון. אני מקווה שתימצא הדרך לעשות זאת כנאה וכראוי לזכרם של חללים יקרים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולני:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ספק רב לי אם זה מן התבונה, אחרי הרבה מאוד ימים, להתחיל מחדש בנושא שחלק חשוב של חקירתו וחלק חשוב ביותר של

ד. חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), תשל"ט—1979 *

(הצעת חברי-הכנסת ח. גרוסמן ומ. וירשובסקי)

כהלכה ומכיוון שלא היתה בכלל סאנקציה נגד מי שלא ביצעו את התקנות — מן הראוי שנושא זה ייקבע בחקיקה, וההוראות יחולו גם על בנייני ציבור עומדים וקיימים, ותיקבע סאנקציה נגד המפירים חוק זה. אני יודעת שיש קושי להפעיל את החוק ביחס לבניינים שהוקמו משכבר הימים. גם ביחס לזה אפשר לקבוע שלבים לביצוע.

חברי הכנסת, אל לנו לשכוח שאנחנו מדינה שבמשך שלושים שנות קיומה עברה חמש מלחמות, ומלחמות משאירות אחריהן נכים. אין אנו יכולים להתעלם מעניינם של הנכים בכללם ושל נכי צה"ל בפרט. נכה המתקשה להגיע למשרד ממלכתי, לבית-חולים, לסניף דואר, ל"אולמות תרבות, לתיאטרון, לקולנוע, לבנק, למלון, לחוף רחצה, הופך להיות מקופת, ומלווה אותו הרגשה שנעשה לו עוול משווע, וזאת לא רק מכוח הגורל אלא גם בגלל החברה המתנכרת אליו, וזה דבר חמור ביותר. ראיתי בכל מיני מקומות בעולם מעברי תציה ברחוב ובהם סידור מיוחד המאפשר לרדת מהמדרכה בעגלה. ראיתי זאת בערים רבות מאוד בעולם. מדוע דווקא בישראל אין דבר כזה? זה מוזר. זה כמעט אינו עולה כסף. אין זה עניין של כסף, גם לא עניין של השקעה; זוהי בעיה של תשומת-לב, של גישה אנושית. יש סידורים התובעים השקעה — אני יודעת — אך לא כולם. חברי-הכנסת וירשובסקי הסביר לי שאין כל קושי לשלול רשיון הניתן למקום עינוגים אם לנכה לא תהיה גישה אליו. אני חושבת שזה צודק. לעתים הגישה היא פשוטה, מורכבת מלוחות-עץ מותקנים כהלכה. אך איך זה קורה שסטודנט נכה — ויהיה זה נכה צה"ל, נכה תאונה או נכה מלידה — חייב להפסיק את לימודיו באמצע שנת הלימודים, כי התברר שהקורס שבו החל ללמוד הועבר לקומה ב' בבניין האוניברסיטה ולא נשאר בקומה א', כפי שהיה בתחילה? או שהתברר שהעבירו את השיעור לתור אחר הנמצא בבניין וכדי להגיע אליו מוכרחים לעלות מדרגות מספר, וקשה לגלגל עליהן את העגלה?

אני יודעת שאפילו למוסד לביטוח לאומי, החייב לשרת בראש-זראשונה את הנזקקים, ביניהם נכים רבים, לא היתה גישה במקומות רבים, לפחות לא בסניפים מסויימים. נמסר לי בזמני כי בסניף אחד יורדת הוועדה הרפואית, הקובעת את אחוז הנכות, אל הנכה ובודקת אותו במכוניתו, כי אי-אפשר היה להעלותו ללשכה. יכול להיות שמאז תוקנו הדברים במקצת. אני חוששת שלא.

צריכה לקום צעקה בציבור, צריך להגיש שאילתה או הצעה לסדר-היום, כדי שהדבר יתוקן? אין הדעת סובלת שנכים, היכולים להשתקם, ללמוד מקצוע, לרכוש השכלה אוניברסיטאית, אינם מגיעים לכך ונשארים כנטל על החברה רק בגלל אי-רגישותה של החברה לצרכי הנכה.

חברי הכנסת, בבטאון של נכי צה"ל מצאתי בזמני את הקטע הבא, ולדעתי זה מזועזע. שם היה כתוב כך: "על-מנת שהם יוכלו לרכוש השכלה ותרבות, על-מנת שיוכלו למצוא מקום עבודה וגישה למקומות בידור, חייבת החברה המתקדמת להעניק לכל אזרחיה, ללא

הח"ר ש. ארבל-אלמולזינו :

אנחנו עוברים לחוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), תשל"ט—1979, הצעתם של חברי-הכנסת חייקה גרוסמן ומרדכי וירשובסקי. את ההצעה תביא חברת-הכנסת גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשמי ובשמו של חברי-הכנסת מרדכי וירשובסקי הנני מביאה לכנסת את חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים).

חברי הכנסת, הגישה השיקומית המתקדמת דוגלת בשיקומו של המוגבל או הנכה על-ידי תיפקודו העצמי המלא, במידת היכולת, בכל תחומי החיים. תיפקוד עצמי מאי אומר, בראש-זראשונה, ניצול הפוטנציאל האנושי של הנכה. נכה שיכלתו האישית תבוא לכלל מימוש יהיה בוודאי משותתר יותר ממרירות, מרחמים עצמיים, ותוחזר לו תחושת השייכות.

חברי הכנסת, תחום הבנייה הוא אחד המרכזיים החשובים ביותר, אולי אפילו המכריעים, לגבי יכלתו של המוגבל לתפקד. הצעתי לחוק חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים) כבר בכנסת הקודמת. החוק הובא אז לקריאה מוקדמת, עבר את הקריאה המוקדמת במליאה כאשר אף לא אחד מחברי הכנסת התנגד לו. בסוף פברואר 1977 הועברה ההצעה לוועדת הפנים של הכנסת השמינית. כפי שידוע לכם לא סיימה הכנסת השמינית את מלוא הקאדנציה שלה, וכך נשאר החוק מוקפא. כידוע חוק הרציפות לא חל על הצעת חוק פרטית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה) :

אז לא חל. עכשיו זה כבר תוקן.

חייקה גרוסמן (המערך) :

בכל אופן אז לא חל חוק הרציפות על הצעות חוק פרטיות של חברי הכנסת, ואני חייבת להביא את החוק לדיון מחדש.

מכיוון שהחוק הוא צודק והעוול הוא גדול החלטנו, חברי-הכנסת מרדכי וירשובסקי ואני, שלא להרפות מהנושא, לא להיכנע לסחבת — והיתה סחבת בנושא זה — ולחזור ולהציע את החוק לכנסת.

חברי הכנסת, ב-12 באפריל 1971 התקין שר הפנים דאז תקנות בדבר "סידורים מיוחדים לנכים בבניין ציבורי". התקנות מתייחסות לחוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965. תקנות אלה מחייבות ביצוע דרכי גישה לנכים בבנייני ציבור חדשים; אין הן דנות בבנייני ציבור שהוקמו קודם לכן. עלי לציין בצער שגם התקנות המוגבלות האלה לא בוצעו כלל או שבוצעו שלא כהלכה. עובדה כי לאחר שהגשתי את הצעת החוק הפרטית בכניסת הקודמת — והיא עברה את תקופת הצינון והיתה מונחת על שולחן הכנסת — הודרו שר הפנים דאז ומנכ"ל משרדו — ואני חושבת גם שר הפנים דהיום — ושלחו תזכורות לוועדות התיכנון המקומיות בדבר הצורך "להקפיד אישית על ביצוע הוראות לגבי הנכים". מכיוון שהדבר היה בתקנות בלבד, מכיוון שהתקנות התייחסו רק לבניינים חדשים, מכיוון שגם תקנות אלה לא בוצעו

הבדל, אפשרויות שוות להשיגן. אין צורך להוסיף על הסבל היומיומי רגשות התיסכול, בבחינת 'הכושי עשה את שלו', שהן מנת-חלקו של המשותק. — ומדובר כאן על נכי צה"ל — "טעות היא לחשוב שאדם המוגבל בגופו אינו מסוגל להיות יצרני לחברה שבה הוא חי. אחד היסודות החשובים בנושא השיקום הוא השאיפה של הנכה להתערות מחדש בחיי היום-יום. מחובתה של החברה להכשיר לו את הדרך ולאפשר לו להיות ככל האדם."

חברי הכנסת, בארצות מפותחות נעשתה חקיקה דומה לפני זמן רב. מן הראוי היה שנהיה בין המדינות הראשונות ולא בין המדינות המפגרות בנושא זה. שר הפנים דאז, וזכרה הכנסת הלל, הודה בפני הכנסת, כאשר הבאתי את ההצעה הזאת לדיון ב־1977, כי אנו נמצאים בפיגור קשה מאוד בתחום זה. הייתי מבקשת מאוד לדעת מה נעשה בעניין זה, מאז הגשתי לראשונה את הצעת החוק ב־1977, על-ידי מי שהיה שר הפנים בעבר והוא גם שר הפנים כיום. אודה לשר אם יעזור לי לעזור לו על-ידי הצעת החוק. מדובר במעברים, בדלתות, בשיפועים, בראמפות, בחתכים במדרכות, בשירותים ציבוריים, במדרגות ובמעקים באולמות, במעליות ובסידורים אחרים.

אדוני השר, אם יהיו קשיים בביצוע מידי ומלא, בעיקר בכל הנוגע לבניינים קיימים, יוכל השר להתקין תקנות ביחס לשלבי ביצוע ותחולה גמישה של החוק בנושא זה, אך ודאי שאעמוד על כך שתהיה סאנקציה נגד מפירי חוק בהקמתם של בניינים חדשים ובביצוע ביחס לבניינים קיימים.

הגיע הזמן לקדם נושא זה, ואין להסתפק במלים יפות. אודה לשר אם יסכים להעביר את הצעת החוק לוועדה לטיפול ולביצוע.

היוזר ש. ארבל-אלמזלינו :
רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אודה על האמת שאני מרגיש קצת כפי המימרה המפורסמת: כאשר כבשו הערבים במאה ה־7 את אלכסנדריה, ואז היתה שם הספריה הגדולה ביותר של העולם העתיק, עם כתבי-יד רבים — דפוס לא היה, כמו־כן — בתחום של הפילוסופיה היוונית, של הפילוסופיה האפלטונית והניאו-אפלטונית ועוד, וכאשר שרפו את הספריה הגדולה — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
זו גירסה מופקעת מאוד. אדוני השר, מבחינה היסטורית זו השמצה ידועה, וחוזרים וחוזרים עליה.

שר-הפנים י. בורג :
כנראה זה נעשה לפני שהיתה המפלגה הקומוניסטית בעולם. לכן מותר לצטט את זה. הבט, אינני יודע אם אתה מגן עכשיו על הפילוסופיה האפלטונית או על הפילוסופיה הניאו-אפלטונית. לא הבנתי את קריאת-הביניים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אני דוחה את ההשמצה, החוזרת פעמים רבות, שנים רבות, שהערבים שרפו ספריה. עובדתית, היסטורית, אין זה נכון.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
חבר-הכנסת תופיק טובי צודק. הפילוסופיה הערבית היתה המשך מפואר של הפילוסופיה האפלטונית.

שר-הפנים י. בורג :
אני רוצה לומר לחבר-הכנסת תופיק טובי שלמרות הגיל שלי לא הייתי נוכח אז, ולכן יכול אני רק לצטט מה שמובא, ולכל אחד יש הזכות לקבוע אם זוהי השמצה או לא. — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אבל, אדוני השר, גם בגיל מבוגר אפשר לדעת עובדות היסטוריות.

שר-הפנים י. בורג :
— אבל כדי להרגיע אותו ולשמור את כוח גימלי הקול שלו לוויכוחים שעוד יהיו היום אני רוצה לומר שמ־קובל — וכך נמצא בספרות, ויש יותר ספרים החוזרים על זה מאשר ספרים השוללים את זה — שהערבים שרפו את הספריה המפורסמת באלכסנדריה, ולית מאן דפליג שהיתה זו ספריה מפורסמת, ועל זה אין קריאת-ביניים. אמרו הם: ממה נפשך? אם הדבר הכתוב בספרים כתוב בקוראן — לא צריכים את הספרים; אם זה לא כתוב — ודאי שאסור שהם יהיו. אני אומר זאת לא מפני שיש לי ויכוח פוליטי עם חבר-הכנסת טובי אלא כדי להביע את הרגשותי בקשר עם הצעת החוק של חברת-הכנסת גרוסמן וחבר-הכנסת וירשובסקי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
יכולת לעשות זאת בלי זה.

שר-הפנים י. בורג :
אדוני, אתה לא הצנזור כאן במדינה הזאת. אתה יכול להיות צנזור במוסקבה, אם יקבלו אותך, אבל לא על הסגנון הספרותי שלי. אל תעשה כאן קריאות-ביניים על דבר שהוא לא שלך.

נוכחתי בעניין הזה לא בכוונה לעשות פרובוקציה לחבר-הכנסת טובי אלא מפני שכאן רגשותי מחולקים. אם מדובר בבניין חדש — הרי אנחנו קבענו שכן יהיה. כל בניין חדש אשר יקום — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :
אדוני השר, זו לא קריאת-ביניים היסטורית — —

היוזר ש. ארבל-אלמזלינו :
תנו לשמוע את דברי השר. תנו לו לסיים את המשפט.

שר-הפנים י. בורג :
— צריכים להתחשב בזה. אם כל ה"שיינהייטס פעלער" בכך שהדבר כתוב בתקנות ולא בחוק, זה, נדמה לי, לא עניין שצריך לעמוד בינינו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :
אני מבקש להעיר הערה.

היוזר ש. ארבל-אלמזלינו :
תן לשר לסיים את דבריו ואחר כך תעיר את הערתך.

שר-הפנים י. בורג :
בנוגע להפרש בין חוק לבין תקנות אין צורך להתווכח. אם רצונה של הכנסת שזה יהיה בחוק — נחא. אם אמרתי שזה יהיה בתקנות, סימן שאני מסכים. על ההפרש, מה גודל האיקס של חוק מינוס תקנות — על זה יכולים

עם כל גילוי המצב הפסיכולוגי שלי בנוגע לחוק אני מציע להעביר אותו לוועדה — ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה) :
יש תקנות משנת 1970 שאינן מבוצעות. אילו היו מבוצעות היינו יכולים להסתפק בכך. אין סאנקציות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי הכנסת, מאחר ששר הפנים הסכים להעברת הצעת החוק לוועדה תשמיצו את כל הערותיכם בוועדה. לפנינו הצעה אחת : להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק בניינים ציבוריים

ריים (סידורים מיוחדים לנכים), תשל"ט—

1979, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות

הסביבה נתקבלה.

ה. הצעה לסדר-היום

ההחמרה הנוספת בשוד והתעללות בקשישים

היהודי. לפעמים, כשאני פותחת את העתון, אני חושבת ש"לסדום היינו לעמורה דמינו". אני כבר לא רוצה לדבר, שאנחנו עומדים בסימן הנורמאליזאציה. פעם דיברו על כך : מתי יהיה הסימן של תקומת ישראל ? — הגנב היהודי הראשון. היום אנחנו יודעים מה הנורמות שאנחנו דורשים מהם היהודי הזה. אני לא חושבת שאפשר לחזור למצב שהיה אז, כשכל בית היה פתוח. אבל גם לא ייתכן להפוך היום כל בית למבצר.

לא ארבה בנחונים, יעשה זאת בוודאי השר. אני רק רוצה, פשוט, לזעזע את הכנסת — לא בתיאור של המכות האלימות, של הורדת טבעות זהב בכוח מידיהן של הנשים המוכות, הזקנות, הישישות האלה. לא זאת אעשה. אגש לשאלה העיקרית : מה עושים ? התחלת בנושא של הגבר לות ואני חוזרת ואומרת — לא בשמי אלא גם בשם חברי, שיש להם תדמית בבית הזה כמדברים רק על גבולות וטריטוריה — אני אומרת ואמרתי זאת היום בוועדת החינוך והתרבות, שמדינה כזאת כפי שהיא נבנית — גם פתח-תקווה היא יותר מדי בשבילנו. יש קשר עמוק בין טריטוריה ובין מה שהיא מחייבת אותנו בו. לא במקרה נאמר אצלנו "יהורשתי אתכם בפני הגויים האחרים בגלל רשעותם". אם נהיה מדינה כמו הגויים האחרים אין לנו זכות להיות ראויים לארץ הזאת. הארץ הזאת מחייבת.

מה עושים ? — כמו בכל פשיעה, כמו כבר לטפל בפושעים עצמם, בעבריינים המקצועיים. כמו בכל פשיעה חשובה המניעה. אין אף אחד שנועד מלידה להיות פושע, אם כי יש תיאוריות כאלה היום בדבר תורשה. אבל אם לדבר על מורשה, שהיא הדבר הקובע, המורשה שלנו היא כזאת שאדם מלידה לא יהיה פושע, לא תהיה עבר-יינות. אומרים שיש תנאים סביבתיים שהם חממה גדולה יותר או קטנה יותר לפשיעה, תלוי איך הם נראים. אומרים שמצוקה היא, בדרך-כלל, חממה לפשיעה, אם-כי אנחנו יודעים שעבריינות סמים אינה קשורה עם מצוקה אלא היא נמצאת גם באוכלוסיות-ירושה. אנחנו יודעים שרבים מן השודדים הם חוקרים — אם-כי המשטרה עדיין לא העמידה אף אחד לדיון — חלקם הם ודאי צרכני סמים, נארקומאנים הנוקמים בדחיפות לכסף.

להתווכח. הני מילי, במה דברים אמורים כאשר אנחנו מדברים על בניין שעומדים להקימו ; אלא כאן מתעוררת השאלה מה הדין של בניין אשר כבר הוקם. כאן אני חושב שאם משהו מציע לתקן כל מיני תיקונים של-למש בבניינים קיימים, הוא עושה לעצמו עבודה קלה אם אינו אומר מי ישלם. ניקח את הדוגמה של האוניברסיטאות. גנית, מבלי שספירתי, שבקאמפוס בגבעתיים יש 20 בניינים. יש בניינים של שתי קומות ויש בניינים של שלוש קומות. מה יותר בזול, מה יותר לוגי ומה יותר פסיכר-לוגי — האם צריכים ב-20 בניינים לעשות את כל התיקונים בבנייה, שזה עניין של עשרות מיליוני לירות שאין לנו, או שהנהלת האוניברסיטה תגיד שקורס מסויים במקום שיתקיים בחדר 20 בקומה שנייה יתקיים בחדר 5 בקומה ראשונה ? נדמה לי שזה דבר לוגי.

היות שאמרתי שרגשותי מחולקים בעניין זה אני בכל לבי בעד כל התיקונים הדרושים בבניין חדש. אני מסתייג מהתיקונים בבניין קיים כאשר אין מקור מימון.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת גאולה כהן, בנושא : ההחמרה הנוספת בשוד והתעללות בקשישים. רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן.

נאילה כהן (התחיה—בנא"י) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. גבולות המדינה, גבולות הבטחון של המדינה, עוברים לא רק בספר. גבולות הבטחון של המדינה עוברים גם בתוך המדינה, עוברים בבתי-ספר, עוברים בבתי-הסוהר, עוברים ברחוב הירקון, עוברים בשכונות במצוקה. לצערי הרב גם גבולות הבטחון של הספר היום פרוצים וגם גבולות הבטחון בתוך המדינה פרוצים.

מה שהביא אותי להעלות היום — כאשר יש גיאות בפשיעה בכלל ובפשיעה האלימה בפרט — את נושא שוד הקשישים הוא אותה הבעת פחד נורא בעיניים שנשקף מוזג זקנים שביקתי אצלם בימים האחרונים. הפחד הזה שיקף את הייחוד הנורא של הבעיה הזאת של שוד קשישים. הרי כולנו יודעים שהבעיה היא לא רק סטאטיסטית. בשלושת החודשים האחרונים היו כ-20 מקרים של שוד קשישים, ביניהם שני מקרים של שוד תוך גרימת מוות. ביניהם אחוז רציני של נשים. אבל מה הסטאטיסטיקה לא קובעת. אומרים שיש גל, וכמו שיש גל בנושאים אחרים גם מה הוא יעבור. כאן הבעיה היא האכזריות הנוראה ההולכת וגואה, אופי הפשע, סוג הפשע, וכנגד מי ? — כנגד טרף קל מאוד. קל מאוד לא רק מפני החולשה הפיסית שלו אלא גם בגלל זה שהעברייני יודע שלקשיש קשה לזהות את הפושע או את העברייני לאחר מכן.

היום, כאשר פתחו לי זוג הקשישים את ביתם, הם היו צריכים לפתוח כעשרה מנעולים. וכל פעם שהקשישה יצאה לחנות המכולת לקנות לחם היא סגרה את ביתה בעשרה מנעולים. פחד נורא. זוג זקנים אשר בהבליפה אתה יכול להפיל אותם, אתה לא צריך אפילו להכות אותם, הם יפלו בעצמם.

זה קורה בארץ-ישראל, במדינת ישראל, אצל העם

הבטלה אפשר לסתום עלידי חוק. זה יישמע מאוד טוטאליטארי, אבל אני ממליצה על חוק נגד פאראזיטיות. מי שלא עובד יצטרך לתת את הדין. אין שוטטות ואין ישיבה על ברזלים. יש לחוקק חוק מפורש נגד אי-עבודה ופאראזיטיות. אני מציעה גם חוק שירות לאומי שיחול על מי שחייבים בו. אם צה"ל לא מקבל אותם, צריך ליצור מסגרות אחרות שבהן יהיו חייבים בלימוד ובעבודה. כלומר מסגרת חינוך ועבודה יחד.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
יש חוק כזה בברית-המועצות.

נאילה כהן (התחיה—בנא"י) :

לא כל מה ששם הוא רע. צריך ללמוד את הטוב מהגויים, וגם מהרשעים לפעמים. מה זה חשוב? יותר טוב מה שקורה היום ברחובות? זה יותר הומאני? מי שמרחם על אכזריים מתאכזר לבסוף על רחמנים.

אני חושבת שנוסף על חקיקת חוק נגד פאראזיטיות וחוק שירות לאומי יש מה לעשות גם במישור ההענשה. אני פונה לשופטי ישראל. אין לי ספק שכאשר בא אליהם מקרה של שוד קשיש, הם ממצים את הדין עם העבריינים. הם יתנו את המאקסימום הקבוע בחוק. אבל צריך לבדוק אם מספיק מה שקבוע בחוק. צריך שהצדק לא רק יעשה אלא גם ייראה, צריך שבבתי-הסוהר ישללו מעבריינים כאלה את כל הזכויות. יש עוד מרחב תימרון גם במסגרת החוק הקיים כדי להוקיע את מי שהולכים בלי רחמים, וכפי שנקמת דם ילד קטן לא ברא השטן כך גם נקמת דם זקן, הדומה לילד, לא ברא השטן.

אני רוצה לסיים בפנייה נוספת לשופטים ולמפכ"ל החדש של המשטרה. אנחנו יודעים שיש רק עשרים מקרים שדווח עליהם. אומרים לי מטעם המשטרה שיש גם מקרים שלא דווח עליהם, כי זקנים מפחדים שאם ידווחו, מי יודע מה יעלה בגורלם. זאת אומרת — יש עוד הרבה. לכן העונש על איום על עדים צריך להיות גבוה ביותר, עד מאסר עולם. כבר פניתי לשר בעניין זה.

דבר אחרון אל מפכ"ל המשטרה: אתה באת עכשיו ממערכת בטחון אחת, של צה"ל, למערכת בטחון שנייה, של משטרה. שתיים אלה קשורות. אתה יודע היטב שיש מוטיבאציה הקשורה בערכים, הקשורה בחינוך. יש לנו משרד משטרה של יהודים. הוא כעומד בראש המערכת צריך להזהיר את הממשלה ולדרבן אותה בהערכות מצב שיש בהן אינדיקאציות לתיקון.

היו"ר ש. אריבלי-אלמולינו :
רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ברשות היושבת-ראש הייתי מבקש ומציע שנשיאות הכנסת תבדוק מקודם מה בעצם מציעים. אנחנו שמענו כאן רעיונות שבחלק אני שותף מלא בהן. שמענו הערכות על מסורת ישראל — ודאי שאינני יודע איך יכולים לתת אותה בוריקות, כמו בזריקות אופיום.

נאילה כהן (התחיה—בנא"י) :
אני מוכנה להניד שר.

שר-הפנים י. בורג :

הביכור הזה שאני מציע נחוץ משתי סיבות: (1) על-מנת שיהיה ברור איזה שר צריך לענות; (2) על-מנת שיהיה ברור לאיזו ועדה מעבירים את ההצעה.

אבל מה שאני רוצה היום להתעכב עליו הוא המניעה, לא כל כך של הגדר החיצונית. יש אפשרות למנוע על-ידי תמרוך "עצור" בחוק, על-ידי כל מיני אמצעים חיצוניים, אפשר שהמשטרה תסובב יותר בחוצות, גם בימים וגם בלילות, אפשר להגביר את כוח המודיעין של המשטרה, להזהיר את הציבור ולהדריכו איך להימנע ואיך לא להתחזק כסף בבית וכן הלאה. אבל אני רוכה להתעכב על התמרוך "עצור" שבפנים שיוכל לעצור את הדירדור לפשע, והוא החשוב ביותר. הוא לא רק חשוב ביותר מבחינה נורמאטיבית אלא הוא גם יעיל יותר בסופו של של חשבון. התמרוך הזה הוא ערכים. התמרוך הזה אין לו תחליף בעולם, הוא ערך, הוא תרבות.

לעם היהודי יש תרופה נפלאה, יש לו אוצרות נפלאים שכולם תמרורי "עצור" כאלה, וזה כל המורשה הנפלאה של היהדות. ומהאוצרות האלה שלנו, מהם אנחנו מתעלמים בגלל כל מיני תסביכים, גם של הדתיים עצמם, וגם בגלל הנטיות הלא-נכונות של הדתיים לחינוך ולהסתגרות שלהם בחוך המגל, בחוך המסגרות שלהם.

צריכה להיות "יהודיזאציה" לא רק של מערכת החינוך אלא של כל חיינו. אם אנחנו גונבים וגוזלים מהנוער שלנו את אוצרות הרוח והערכים האלה, במידינו אנו שולחים אותם לגנוב אוצרות כסף בבנקים ולשדוד זקנים. האחריות היא עלינו והעבריינות היא שלנו. במקום גלולות מורפום וסמים אחרים צריך לייצר גלולות וזריקות מהאוצרות האלה. אין תרופה אחרת. וזאת אומרים לנו אנשים שאינם חשודים ביחס מיוחד למסורת ישראל. בעקבות העלאת הצעה זו ריאיינתי את ראש מחלקת החקירות של המשטרה, את סגן אגף החקירות של המשטרה, וראש מחלקת החקירות אמר לי — ואלה אינם אנשים דתיים: אינני אדם דתי. אבל עובדה היא שבקרב נוער דתי זה נדיר מאוד אם תמצאי גילויי אלימות, שימוש בסמים, ודאי עבריינות נגד רכוש. הוא אמר עוד: אני מאמין גדול בערכים. זה איננו רק אצל נוער דתי אלא זה אמור גם לגבי בעלי ערכים אחרים, כמו בקרב חברי השומרי-ההציר.

אין ספק בעניין הזה. מה עושים? מבזים את ערכי ישראל. זה מחייב לגדל זקן ופאות, זה מחייב להניח תפילין? זה מחייב התוועדות עם השרשים והאוצרות האלה, זה מחייב ללמוד אותם. אין לנו דרך אחרת. זו התרופה. יש כל כך הרבה תרופות כאלה — ואנחנו הולכים בתרופות-אליל. אנחנו משאירים חלל ריק. אמר רש"י שאם הבור ריק אין בו מים — נחשים ועקרבים יש בו. אנחנו מזמינים על עצמנו את הנחשים והעקרבים. אנחנו יוצרים את הפושעים במידינו.

ככנסת וזאת צריך להישמע אולי הקול הזה, שכל מערכת החינוך והאחרים לה צריך להעמידם לקיר ויש למצות אתם את העונש.

אמנון לין (הליכוד) :
לא לקיר, לפינה.

נאילה כהן (התחיה—בנא"י) :

אנחנו משאירים את הבנים שלנו חשופים לדירדור. אם אין סם חיים יש סם מוות.

מלבד זאת אני רוצה לגעת גם בחוק. גט פה יש פרצות שצריך לסגור. חז"ל אמרו שבטלה מביאה לידי שיעמום והשיעמום מביא לידי חטא. הם כבר אמרו: מי שלא למד את בנו אומנות, כאילו לימדו ליסטות. את עניין

צעיר או זקן — אין נפקא מינא. מבחינת ההלם שהקרבת מקבל — אין נפקא מינא. הנפקא מינא שלנו : מה אנחנו עושים ? זה לא טיעון בשביל הפושע. הרי הפושע הלך אליו מפני שהוא חלש. ואז אנחנו נשלחים חזרה לפסיכולוגיה של הפושע.

העניין די עדין. מגקודת מבט של שר הפנים, הממונה על ענייני המשטרה, אני בהחלט בעד זה שנעביר את הנושא בנוגע להתעללות בקשישים לוועדת הפנים.

כמובן חברת-הכנסת גאולה כהן צודקת, יש כאן אספקט של אווירה כללית בציבור, אספקט מסויים של אי-הצלחה בחינוך. בוודאי יש אלמנטים פסיכולוגיים בכך שמתוך חולשת הפושע בותרים בחולשת הקרבן. יש כאן כמה וכמה אספקטים.

בשלושת החודשים האחרונים — ובהערה הזאת אני רוצה לסיים את דברי — אירעו במרחב תל-אביב 13 מקרי שוד בקשישים, ובמרחב ירושלים — 4 מקרים. יש כיון רצף מעניין מאוד. המשטרה ערה לעניין. תגברנו את האזורים, בייחוד בסיוורים מיוחדים. הקמנו צוותי חקירה מיוחדים. זה המאקסימום שאני יכול לומר כאן בפומבי. בוועדה אנחנו נמסור, בחפץ לב, פרטים על ההיערכות, על השיטה ועל האמצעים. והלוואי וייתמו חטאים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני :

חברת-הכנסת גאולה, את מסכימה לקבל את הצעת השר להעביר את הנושא לוועדה ?

גאולה כהן (התחיה-בנא"י) :
כן, לוועדת הפנים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת : להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

שמענו כאן דברים על הערכה שרוחשת היהדות לזקנים. אני עד לעניין. נדמה לי שהפרופסור סימון כתב על כך שבעשרת הדיברות שלנו כתוב על "כבוד את אביך ואת אמך", וזה חלק של ההשקפה של היהדות. בהחלט כתוב "מפני שיבה תקום" ו"הדרת פני זקן". אם זה הנושא שעל סדר-היום — הוא צריך לעבור לוועדת החינוך, ושר החינוך צריך לענות עליו. אם מדובר על מסורת ישראל והערכה לקשישים — זה צריך לבוא לפני שר הדתות.

אני אומר את הדברים הללו מפני שאני קיבלתי רשות הדיבור. לפי מה שכתוב בהצעה כאן נאמר : הצעה לסדר-היום מס' 4249 : ההחמרה הנוספת בשוד והתעללות בקשישים, של חברת-הכנסת גאולה כהן. אם כן, אז בוודאי יכולים מהבמה הזאת לומר הרבה דברים. בייחוד אני לא אסתייג מאותם דברים של חברת-הכנסת גאולה כהן שאני בכל לבי מסכים להם. אלא השאלה מה להם ולעניין ? אם אנחנו באים להצטער על כך שהחינוך לא מצליח — באמת לא טוב, אבל זה המצב. מה לזה ולעניין הספציפי שאנחנו דנים עליו ? אני רוצה לומר מלים מספר של סטאטיסטיקה, והיא באמת סטאטיסטיקה לא מלהיבה. הסטאטיסטיקה משקפת את התגברות האלימות בכל החיים שלנו, לפעמים אפילו תחת הגג הזה. לא הגדרתי באיזה חזר ובאיזה אולם. אדבר על התקפות על גוף האדם. בתיקים הנוגעים לגוף האדם היו בשנת 1977 8,770 מקרים, כ-1978 עלייה מאוד לא סימפטית ל-9,280 ובשנת 1979 10,542 מקרים של חטא נגד גוף האדם, כלומר שוד וכדומה.

אני רק יכול להתנחם, אבל זו נחמה פורתא ביותר, לא נחמה שלאמת, לא נחמה של-ממש, שב-85% המשטרה הצליחה לגלות מי עשה את החטא, מי עשה את הפשע. זו נחמה פורתא, לא של-ממש.

גאולה כהן (התחיה-בנא"י) :
של שוד הזקנים ?

שר-הפנים י. בורג :

של פגיעה בגוף האדם. אם זה שמתנפלים עליו הוא

1. הצעה לסדר

היתה רשות לממשלה לפנות לוועדת הכנסת לפני שהצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת, והיא לא הונחה אלא היום בשעה 11:00. לוועדת הכנסת לא היתה רשות לדון בבקשת הממשלה לפני שהצעת החוק הונחה, והיא דנה לפני כן. לכן הדיון הוא בלתי-חוקי.

ועוד דבר : סעיף 87(ד) אומר : "במידת האפשר יימסרו תרגומי הצעות חוק לחברי הכנסת הערבים תוך התקופה הקבועה בסעיף זה". זה לא נעשה. גם סעיף 31(ב) קובע שיום רביעי הוא יום של דיון בהצעות לסדר-היום של חברי הכנסת. לכן אני פונה ליושבת-ראש שלא לקיים היום את הדיון בהצעת החוק של הממשלה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אני מבקש להעמיד להצבעה את הצעת חברת-הכנסת טובי.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני :

רשות הדיבור לשר נסים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני :
חברי הכנסת, אנחנו חורגים מסדר-היום הרגיל שנקבע ועוברים לחוק לקיום תקופת של חקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה של רנטגנאים), תש"ם-1980 — קריאה ראשונה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
ביקשתי רשות להצעה לסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליני :
לפני שאנחנו עוברים להצגת הנושא רשות להצעה לסדר לחברת-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
כבוד היושבת-ראש, אני רוצה לטעון שהדיון הזה בהצעת החוק של הממשלה הוא בלתי-חוקי ומנוגד, קודם-כול, לסעיף 87(ג) בתקנון הכנסת האומר : "הדיון בהצעת החוק לא ייערך אלא לאחר שהצעת החוק היתה מונחת על שולחן הכנסת לפחות יומיים, אם ועדת הכנסת לא החליטה, לבקשת הממשלה, להקדים את הדיון". לא

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): ועדת הכנסת מתחה היום ביקורת על הממשלה בעניין התנהגותה הבלתי-תקנונית, אדוני השר. זה דבר פסול. אין שגיאות בעבר והפכות שגיאה לחוקית.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו: ההכרעה בידי יושב-ראש הישיבה.

מאיר פעיל (מחנה שלי): אני מציע להעמיד את הצעת חברי-הכנסת טובי להצבעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו: אין הצבעה במקרים כאלה. שמעתי את הטיעון של חברי-הכנסת טובי, לדעת, הטיעון הגיוני בהחלט.

חיים קורפו (הליכוד): יש לי הערה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו: בבקשה, חברי-הכנסת קורפו.

חיים קורפו (הליכוד): גברתי היושבת-ראש, התקדים שייווצר עכשיו, שאיננו יכולים לדון בהצעת חוק שלא היתה מונחת על שולחן הכנסת לפני שועדת הכנסת דנה בה, פירושו שעשרות חוקים שנתקבלו בעבר יהיו בלתי-חוקיים. אני מצטער מאוד, אני רוצה להגיד בצורה ברורה לחלוטין שזו המשמעות. כל חוק שנתקבל בדרך כזאת יהיה בלתי-חוקי.

הערה שנייה — אני מבקש להעביר את העניין לוועדת הפירושים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חברי הכנסת, אני מקווה שאין עוד הערות. תנו לי להכריע בסוגיה זו. מה שעומד להכרעה הוא ההערה בקשר לסעיף 87 (ג) לתקנון, האומר: "הדיון בהצעת החוק לא ייערך אלא לאחר שהצעת החוק היתה מונחת על שולחן הכנסת לפחות יומיים, אם ועדת הכנסת לא החליטה, לבקשת הממשלה, להקדים את הדיון." זה הנושא העומד לפנינו כרגע. טענתו של חברי-הכנסת טובי לפני שהדיון בוועדת הכנסת על בקשת הממשלה נערך לפני שהונחה הצעת החוק על שולחן הכנסת. הצעת החוק היא בגדר מונחת על שולחן הכנסת רק לאחר שהוכרז על כך על-ידי מזכיר הכנסת או המשנה למזכיר הכנסת. זו נקודה אחת. לא אביע עכשיו דעה לגבי חוקים שנתקבלו בעבר באותה דרך. איננו עוסקים כרגע בסוגיה זו. אנחנו עוסקים עכשיו בסוגיה אחת בלבד. הטענה של חברי-הכנסת טובי צודקת בהחלט. אני מציעה שהכנסת לא תדון כרגע בהצעת החוק הזאת.

אברהם שריר (הליכוד): באיזו סמכות?

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית): בתור מה את מציעה זאת?

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

בסמכות של יושב-ראש הישיבה. אם לחברי הכנסת יש השגות על הכרעת יושב-ראש הישיבה, אפשר לפנות לוועדת הפירושים. נעבור לסדר-היום הרגיל.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית): הצעה לסדר: היתה תחלטה של ועדת הכנסת, ואת

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): התשובה צריכה להיות של יושב-ראש הישיבה, לא של שר.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו: אמרתי "רשות הדיבור" — לא לתשובה.

השר מ. נסים:

ברשות היושבת-ראש, אני מבקש להשיב על הצעתו לסדר של חברי-הכנסת הוותיק תופיק טובי. עם כל הכבוד, אילו היית נכנס לכנסת הזאת רק תמול-שלשום היה מתקבל על הדעת שתציע הצעה כזאת לסדר-היום, אבל אדם המכחז בכנסת, בדמה לי, 31 שנה, ראוי שלא יעלה טענות חסרות-שחר כאלה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): למה חסרות-שחר?

השר מ. נסים:

הממשלה הגישה בקשה ליושב-ראש הכנסת להניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת. תפקידה, על-פי התקנון, לשלוח הצעת חוק מטעמה ליושב-ראש הכנסת. שנית, הממשלה זכאית לבקש מוועדת הכנסת להקדים דיון. את הבקשה הזאת הגישה במועד.

(קריאה: יש לך העתק הבקשה?)

אין לי העתק, ראיתי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אדוני השר, האם קראת את התקנון?

השר מ. נסים:

ועדת הכנסת נתכנסה וקיבלה החלטה. בתקנון נאמר "אם ועדת הכנסת לא החליטה, לבקשת הממשלה, להקדים את הדיון" — אין שום התנאה באשר להנחת ההצעה על שולחן הכנסת. הא-ראיה, עשרות אם לא יותר מעשרות מקרים כאלה היו במשך 31 שנות קיום הכנסת. הייתי חבר ועדת הכנסת במשך שנים רבות ועיני ראו כל כך הרבה מקרים כאלה עד שלא מתאים שחבר כנסת ותזיק יעיר הערה כזאת.

על השאלה של תרגום לערבית — מיותר להשיב.

(קריאה: כתוב "במידת האפשר").

דיברת על סעיף 31 (ב). האם רצית להונות את הכנסת? האם לא נאמר: "— אולם רשאים היושב-ראש והסגנים לקבוע לדיון זה מועד אחר באותו שבוע, או בשבוע שלאחריו, והודעה על כך תינתן לחברי-הכנסת?"

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): להצעות לסדר-היום.

השר מ. נסים:

האם לא העלו היום הצעות לסדר-היום? איך אתה מעיר הערה כזאת? האם זה לכבוד? בזה מעסיקים את הכנסת? האם בשבוע שעבר, לפני שבועיים, לפני חודש, לפני שנתיים, לפני ארבע שנים ולפני עשרים שנה לא הוגשו הצעות חוק בימי רביעי? לפיכך, גברתי היושבת-ראש, אין ספק שאין מקום להצעה של חברי-הכנסת תופיק טובי.

אני מבקש מהיושבת-ראש לקבוע, על יסוד התקנון והתקדימים, שהצעתו לסדר של חברי-הכנסת תופיק טובי אין לה מקום.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :
אבל את פועלת — —

יוסי שריד (המערך) :
לא מתווכחים עם היושב-ראש.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
אנו ממשיכים בסדר-היום כפי שנקבע.

השתתפת בהצבעה שם. ההחלטה נתקבלה כפי שנתקבלה.
מה שאת אומרת עכשיו סותר את ההחלטה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
ברגע זה אני יושבת-ראש הישיבה. אני מנהלת את
ישיבת הכנסת. אינני כרגע חברה בשום ועדה.

ז. שאילתות ותשובות

אלה מתהדקים ועל-פי התכנית יגיעו להיקף רחב יותר
בעתיד הנראה לעין.

בדרך-כלל מתלוות קבוצות גדולות של עתונאים
ונספחים. הפעם הוריתי לצמצם את מספר האנשים עד
למינימום ההכרחי. המטוס שימש את פמליית השר רק
בדרך הלון ; בדרך חזרה שבה פמליית השר במטוס אשר
הוביל למצרים את ועדות-המשנה לענייני האוטונומיה.

8. אני מפנה אותך לתשובות ראש הממשלה מיום
31 באוקטובר 1979 על השאילתה מס' 3904 — שאילתה
שלך לראש הממשלה — ועל השאילתה מס' 4154 של
חבר-הכנסת זיידל.

4632. תשלום דמי חכירה בשנת שמיטה

חבר-הכנסת א. כץ-עזי שאל את שר החקלאות ביום י"ז
חשון תש"ם (7 בנובמבר 1979) :
על-פי החלטת הממשלה "נמכרה" מדינת ישראל
בסכום של לירה ישראלית אחת לגיו.

מאחר שאין לי ספק שהמפלגות הדתיות, אין פניהן
לפיקציה משפטית אלא לתוכן האמיתי של שנת שמיטה,
אני מבין שהממשלה והאוצר אמנם מתכוונים לראות
את ביצוע מכירת המדינה לא כפיקציה דתית-משפטית
אלא כתוכן אמיתי, וכמסקנה מכך אני מבין שאין חובת
תשלום של מסי חכירה בשנה זו, ואם יש חובת תשלום —
הרי חובה זו היא כלפי "הקונה" של המדינה.

אודה לכבוד השר אם יבהיר לי מדוע לא ניתנה
למינהל מקרקעי ישראל הוראה להימנע מגביית דמי חכירת
קרקע בשנת השמיטה.

שר-החקלאות א. שרון :

(1) לצורך קיום מצוות השמיטה נמכרו קרקעות
המדינה אשר ברשות המינהל.

(2) הקונה הסמיך את המינהל להמשיך ולגבות בשמו
את דמי החכירה בעד הקרקעות.
כמו-כן הוסכם כי ההתחשבות בין הקונה למינהל,
בכל הנוגע לדמי החכירה, תיעשה בסוף שנת תשמ"א.

4870. עיבוי המושב בן-שמון

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החקלאות ביום י"ג
בסלו תש"ם (3 בדצמבר 1979) :

נמסר לי שיש כוונה לעבות את המושב בן-שמון
הישן ולקיים מכרז לבניית יחידות דיור נוספות במקום,
הרחבה עלולה לפגוע בכפר הנוער בן-שמון בכל הנוגע
לשירותי מים, חשמל, סילוק אשפה ודרך-גישה מסודרת.

הוספת יחידות דיור בסמיכות למוסד עלולה אף לפגוע
באופיו החינוכי המיוחד של כפר הנוער.
בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי :

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי הכנסת, נשמע עתה תשובות על שאילתות. אני
מזמינה את שר החקלאות להשיב על שאילתות.
(קריאות : איפה שר החקלאות?)

הלך להביא את התשובות. השרים צריכים להיות
מוכנים לפעול בהתאם לסדר-היום של הכנסת.

4521. הוצאות הקשורות בנסיעת שר החקלאות
ופמלייתו למצרים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החקלאות ביום
ד' בחשון תש"ם (25 באוקטובר 1979) :
בעקבות פרסומת על נסיעתו של השר שרון למצרים
בלוויית פמליה גדולה אתכבד לשאול :

1. מי נכלל בפמליה זו ? (שמות, ובחוקף איוה תפקיד)
2. האם נשכר מטוס מיוחד לשם כך ?
3. אם כן — כמה עלתה שכירת המטוס ?
4. כמה עלתה נסיעת השר והפמליה למצרים וחזרה ?
5. מאיזה תקציב כוסו הוצאות הנסיעה ?
6. האם אושרה נסיעת השר למצרים, ואם כן — באיזה פורום ?
7. האם אושרה נסיעת הפמליה, ואם כן — עלידי מי ?

8. מה הונהג לגבי פמליות המתלוות לשרים — מי
מאשר נסיעתן ומי משלם בעדן ?

תשובת שר-החקלאות א. שרון :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השר שרון, רעייתו ושני בניו, מנכ"ל משרד
החקלאות אברהם בן-מאיר, מנהל הרשות לתיכנון חקלאי
הפרופסור שמואל פוהורילס, עוזר השר אלי לנדאו וכן
שני אנשי בטחון.

2. המטוס היה של משרד הבטחון.
3. עדיין לא הוגש חשבון למשרדנו.
4. הפמליה הורכבה על-פי הזמנת שר החקלאות
המצרי.

5. הוצאות הנסיעה כוסו מתקציב משרד החקלאות.
השהות במצרים — על חשבון מצרים.

6. הנסיעה אושרה בישיבת הממשלה.
7. נסיעת קבוצת המומחים אושרה על-ידי השר.
זו הפעם הראשונה שיקיים קשר החורג מעבר להסכם
השלום. נסיעת המשלחת גרמה לכך שמומחים משני
הצדדים נמצאים בשתי הארצות — כאן ובמצרים. קשרים

למקומות בודדים. המצפים של היום הינם חלוץ של ישובים קהילתיים גדולים. תנאי החיים בשלב הראשון הם קשים ומחייבים, לכן, בחירה קפדנית של המועמדים. בשלב הבא יפתחו הישובים לאיכלוס נרחב.

ביקרתי בבוקר בקריית-שכם. ברצוני לבשר לכנסת שנעשית שם עבודת בנייה בקצב שלא ידענו כדוגמתו מעולם. למרות העבודה והבנייה שנעשו בשנתיים האחרונות בגליל אני מאחל לכולנו שקצב זה, המראה מה יכולים יהודים לעשות כשהם רוצים, יועתק גם לגליל.

4903. העברת יחידות של משרד החקלאות מתל-אביב לירושלים

חבר-הכנסת פ. גרוסר שאל את שר החקלאות ביום כ' בכסלו תש"ם (10 בדצמבר 1979):

בהודעה לעיתונות מ-21 בנובמבר 1979, בעקבות חלטת השירות לענייני ירושלים, נמסר כי שר-החקלאות מר א. שרון דיווח שבקיץ 1978 יועברו לירושלים כל יחידות המטה של משרד החקלאות המצויות בתל-אביב.

אי לכך אבקש מאת כבוד השר להשיב לי: מה נעשה בתחום זה ומה התיכנון על-מנת להגשים הבטחה זו?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
הנושא בטיפול.

4905. מחירי פירות וירקות בקריית-שמונה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החקלאות ביום כ' בכסלו תש"ם (10 בדצמבר 1979):

בשאלתה שלי מס' 4128 העליתי את הבעיה שפירות וירקות יקרים בחנויות בקריית-שמונה יותר מאשר בתל-אביב, בעוד ולפי ההנחה שלי צריכים הם להיות זולים הרבה יותר מאחר שהם מגיעים מהסביבה הקרובה.

בתשובה לשאלה נוספת אמר כבודו ביום 25 ביולי 1979 כי יהיה מוכן לבדוק ולהשוות את המחירים בחנות בתל-אביב ובחנות בקריית-שמונה. בינתיים שוב התלוננו בפני אורחים על יקר הפירות והירקות בקריית-שמונה.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. האם בדק את הנושא מחדש, ומה התוצאות?
2. למה אין הפירות והירקות נמכרים בחנויות שב-קריית-שמונה במחיר הרבה יותר זול מאשר בחנויות בתל-אביב, בעוד שכמעט כל התוצרת לקריית-שמונה מגיעה מהמקשים שבסביבה ונחסך מחיר ההובלה מהצפון למרכז הארץ?

שר-החקלאות א. שרון:

1. הנושא נבדק, ובמצורף תמצא לוח מחירים שה-וואתיים בין החנויות בקריית-שמונה לחנויות בתל-אביב, המראה כי מחירי ירקות, ובמיוחד פירות, דומים או אף נמוכים במינים אחדים מאלה של שוקי תל-אביב.*

2. ברוב חודשי השנה אספקת הירקות לקריית-שמונה מקורה במרכז הארץ, ובעונות החורף אף ממשיך הערבה ופיתחת-רפיה, ולכן לא ניתן לדרוש בעדם מחירים זולים מאלה שבמרכז הארץ.

פירות בעונתם זולים בדרך-כלל יותר, אך בשאר חודשי השנה השיווק מרוכז במחסני הקירור ונמכר

1. האם יש כוונה לבנות יחידות נוספות במושב בן-שמן הישן?

2. אם כן — מה הסיבה לכך?

3. האם יודע לשר כי הקמת ישוב עירוני בבן-שמן מחייב שינוי ייעוד הקרקע, מחייב הישענות על שירותים מוניציפאליים של כפר הגוער ומחייב חיבור המוסד החינוכי לכביש המהיר?

4. מה בדעת השר לעשות כדי לשמר את אופיו המיוחד של כפר הגוער, שבו מתחנכים תשע מאות תלמידים בפנימייה כפרית חינוכית?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נודע לנו כי הוכנה תכנית להרחבת המושב בן-שמן הישן.

משרד החקלאות מתנגד לבנייה נוספת על קרקע חקלאית במקום זה. המשרד יפעל לדחיית התכנית, אם וכאשר תוגש לוועדות המוסמכות.

1871. המועמדים לאיכלוס המצפורים בגליל

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את החקלאות ביום י"ג בכסלו תש"ם (3 בדצמבר 1979):

נמסר לי כי במצפורים המתוכננים להקמה בגליל תינתן זכות התיישבות אך ורק לזוגות צעירים וכי נדחו פניות של בודדים, בנייה מורות ומורים רווקים שיכלו לתרום רבות להתפתחות המצפורים.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם נכון הדבר?
2. אם כן — מה הסיבות לכך?
3. מה הם התנאים הנדרשים מהמועמדים להתיישבות במצפורים אלו?
4. כמה מועמדים הגישו בקשות עד כה?
5. כמה מהם אושרו להתיישבות?
6. איזו מתכונת ישובית תהא למצפור כאשר יושלם?
7. האם יופעלו במקום שירותי חינוך ורווחה מלאים — בתי-ספר, מועדונים וכד'?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לפני שאכנס לפרטים הטכניים ברצוני לומר, כי למרות הקשיים התקציביים בכל מגזר ההתיישבות נעשה תה בשנה האחרונה עבודה בהיקף שלא היה כמותו באזור הגליל.

31 המצפים, אשר בחלקם הגדול הוקמו ובחלקם יושלמו בתוך זמן קצר, ו-20 המצפים הנוספים אשר הנחיתי לאחר באזור הגליל יתנו בעתיד אפשרות להקים ישובים קהילתיים בגליל. וכך, תכנית, מחשבה ואולי חלום של איכלוס הגליל, שעליו מדברים עשרות בשנים, יוגשמו.

במשך השנתיים האחרונות נעשתה עבודת בראשית במקומות שכן רגל לא דרכה בהם מעולם. המקומות שבהם הוקמו המצפים ישמשו זרובה קרקעית ותשתית לישוב יהודי גדול יותר בחבל ארץ זה.

בגלל מחסור בקרקע חקלאית ובמים אין מדובר בהתיישבות קיבוצית או מושבית המוכרת לנו, פרט

שקמה וזבדיאל אינו ברור עקב סירובו של אירגון הקניות האזורי לתת אשראי נוסף למושבים אלה.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. האם מודע שר החקלאות למציאות שתוארה לעיל ?

ב. האם נותן משרדו סיוע למושבים אלה ?

ג. מה הם סוגי הסיוע ?

ד. כיצד ניתן הסיוע ?

ה. האם ניתנת עדיפות, בעת הקצאת האמצעים, ליושבים קיימים, הנקלעים לקשיים, על פני יושבים חדשים שמעבר לקו־הירוק ?

שר־החקלאות א. שרון :

א. כן.

ב. כן, רק בחודש דצמבר 1979 קיבלו המושבים הנזכרים בשאילתה זו הלוואות מקרן סיוע בסכומים הבאים : הודייה — 4.5 מיליון לירות ; דבורה — 1.5 מיליון לירות ; ברק — 1.5 מיליון לירות ; גיריפה — 2.0 מיליון לירות ; פרוזון — 1.0 מיליון לירות ; מלאה — 0.5 מיליון לירות.

ג. 1. הלוואות בריבית יחסית נמוכה (44%) לתקופה עד שנה ; 2. עומדים לקבל קונברסיה להמרת הלואות קצרות־מועד בהצמדה מלאה להלוואות לזמן ארוך ב־70% הצמדה ב־1% ריבית.

ד. 1. באמצעות "קרן סיוע" משותפת עם בנק ישראל ; 2. קונברסיה באמצעות בנק ישראל על־פי המלצות המשרד.

ה. הסיוע ניתן ליושבים על־פי קריטריונים המשקפים את המצב המשקי ולא את מיקומם מצדי הקו־הירוק.

5034. שיפוצים בלשכת שר החקלאות

חבר־הכנסת נ. פדר שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979) :

בשעתך מסרת כי תכניס מיטת־שדה ללשכתך בירושלים ולא תערוך בה שיפוצים. עתה נודע כי שיפצת את לשכתך בסכום של רבע מיליון לירות.

אבקשך להשיב לי :

א. כמה עלה, למעשה, שיפוץ לשכתך ?

ב. מדוע שניית את דעתך והחלטת לבצע שיפוץ ?

ג. במה הינך מצדיק הוצאת רבע מיליון לירות, בימי הידוק חגורה וקיצוצים, לשיפוץ לשכת שר ?

היו"ר ש. ארבל־אלמזולינו :

חבר־הכנסת פדר איננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
האם אפשר לשמוע את התשובה ?

היו"ר ש. ארבל־אלמזולינו :
בבקשה, אדוני השר.

שר־החקלאות א. שרון :

זו זכותו של חבר הכנסת, על־פי תקנון הכנסת, והוא יקבל את התשובה.

לשאלה א : בשיפוץ הלשכה הושקעו 215,000 לירות,

במחירים אחידים בכל חלקי הארץ בהתאם לסוגים השונים.

היו"ר ש. ארבל־אלמזולינו :

סליחה, אדוני שר החקלאות, נתבקשתי על־ידי יושב־ראש הכנסת להודיע שוועדת הכנסת עומדת להתכנס ברגע זה. חברי ועדת הכנסת מוזמנים לישיבה. אני מבקשת לראות בכך הזמנה לישיבה.

חברי ועדת הכנסת שאינם באולם, אני מבקשת שמזכיר הכנסת ידאג להודיע להם בדרך אחרת.

אורה נמיר (המערכ) :

גברתי היושבת־ראש, אני מבקשת לשמוע את התשובות על השאילתות שלי.

היו"ר ש. ארבל־אלמזולינו :

אנו נחזור לשאילתות שלך.

4958. ביטול הסובסידיות לחלב ומצרי

חברת־הכנסת ש. ארבל־אלמזולינו שאלה את שר החקלאות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979) :

נוכח הסכנה הקיימת שהחקלאות תיפגע קשה בעקבות ביטול הסובסידיות לחלב ועשרות מושבים עלולים לעמוד במצב של עירעור משקם רצוני לשאול :

1. האם שותף שר החקלאות בדיונים לביטול הסובסידיות לחלב ?

2. אם כן — מה היתה עמדתו של שר החקלאות ?

3. אם לא — מה היו הסיבות לכך ?

4. האם נערכה בדיקה של השפעת ביטול הסובסידיות, כלולה התחייבות למלוא המחיר לחלב המתוכנן.

5. אם כן — מה ממצאי הבדיקה ?

6. אם לא — האם תעשה בדיקה כזאת בימים הקרובים ?

שר־החקלאות א. שרון :

1. כן.

2. עמדתי חייבה ביטול סובסידיות אך התגנתה את הביטול במתן התחייבות ממשלתית לחלב המתוכנן. ואמנם בהחלטת ועדת השרים לכלכלה, שביטלה את הסובסידיות כלולה התחייבות למלוא המחיר לחלב המתוכנן.

4. כן.

5. על־פי הערכתנו יש ללוות את ביטול הסובסידיות בסגירה מוחלטת של יבוא אבקת חלב. במצב זה תישאר רפת החלב במתכונת שתמנע מהיצרנים זעזוע. משרד החקלאות עושה כל מאמץ בכיוון זה.

עדיין אינני יכול להודיע לכנסת שאמנם כך המצב.

5002. מצבם הכלכלי של מושבים מפסר

בתענך ובדרום

חברת־הכנסת א. שפיזר שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979) :

בעת האחרונה החמיר מצבם הכלכלי של כמה יושבים בתענך ובדרום בשל גטל החובות המוטל עליהם. למושבים בים פרוזון, מלאה, גדיש, דבורה, ברכיה, אדירים וגיריפה סגרו את ברזי המים בשל חובות כספיים או חריגות ממכסות הצריכה. גם עתידם של המושבים הודייה, בית־

הבהרתי בזמני את הסכנות הגדולות הכרוכות בהעברת קרקע הלאום לבעלות פרטית. ואני יכול להצביע היום על עשרות, אם לא מאות, של מקרים של העברת קרקע הלאום במקומות חיוניים ביותר לגורמים זרים שאינם כלל אזרחים במדינה. זו היתה הסיבה להתנגדותי. לצערי נשארתי במיעוט. בממשלה מחליטים באורח דמוקראטי. נקבעה ועדה והמינהל יפעל בהתאם להחלטותיה.

5036. מתן פיצויים למגדלי סלק-סוכר

חבר-הכנסת א. כץ: עזו שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

בשעתו התחייב משרד החקלאות לפצות את מגדלי סלק-הסוכר בארץ בשל הפסקת גידולו וההפסדים שגרמו לחקלאות בשל כך.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם שולמו פיצויים אלה?
2. אם לא — מה סיבת העיכוב בביצוע הבטחת הממשלה?
3. האם תובע משרד מן האוצר לקיים הסכמים שניתנו לחקלאים, כמו הסכם זה, בדבר פיצוי על חיסול ענף מרכזי אצל אלפי חקלאים וגרימת הפסד ישיר?

שר-החקלאות א. שרון:

1. לא.
2. תביעת הפיצויים של המגדלים הועברה לבדיקת אגף התקציבים במשרד האוצר ולאישורו, ומתקיימים דיו"נים בנדון. אנו מקווים שיושג בהקדם סיכום חיובי.
3. כן.

5079. פיתוח מקורות המים

חבר-הכנסת א. שפייר: שאל את שר החקלאות ביום ו' בטבת תש"ם (26 בדצמבר 1979):

נוכח גרעון המים החמור שבו שרויה המדינה בעת האחרונה מתעוררות שאלות מטרידות רבות בדבר יציבותו של משק המים בישראל. גרעון המים מחייב לעתים צימצום כמות המים לחקלאות ולתעשייה.

אודה לשר אם ישיב לי:

- א. האם דואר המשרד לעריכתו של מחקר לפיתוח מקורות מים חדשים לשנות ה-2000?
- ב. האם קיימת תכנית-חירום לאספקת מים לחקלאות ולתעשייה למקרה שתהיה ירידה פתאומית וחמורה במיפסל מי הכינרת?
- ג. האם נבדקת האפשרות לשיתוף פעולה, בנושא אספקת המים, בין ישראל למצרים?

שר-החקלאות א. שרון:

- א. נציבות המים ערה מאוד למצב החמור של משק המים שבו שרויה המדינה, והיא נערכת לפיתוח מקורות מים חדשים לקראת שנות ה-2000.
- ב. קיימת תכנית לוויסות צריכת המים במגמה למ-נוע, עד כמה שאפשר, מצבים קיצוניים בכמויות המים.
- ג. טרם נבדקה אפשרות לשיתוף פעולה בין ישראל ומצרים בנושא אספקת המים.

מהן 120,000 לירות בהתקנות על-פי דרישת שירות ה-בחון הכללי.

לשאלות ב-ג: ראה את התשובה על שאלה א.

5035. מתן אפשרות לחוכרי קרקעות המינהל לרכוש את המקרקעין

חבר-הכנסת ד. שילנסקי: שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

זה שנים נשמעה בציבור הדרישה לאפשר לכל מי שבנה את ביתו על קרקע של מינהל מקרקעין ישראל לרכוש את המקרקעין במחירם הריאלי. פורסמו גם מחקרים שהצביעו על כך כי, מצד אחד, האדם שומר טוב יותר על הרכוש כשהוא בשלמות בבעלותו ומצד שני עלות גביית דמי החכירה על-ידי המינהל אינה עומדת בשום יחס לכספים שגובים ובפרט אם ערכו של הנכס אינו גדול.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. א. מה סכום דמי החכירה שהמינהל גבה בכל אחת מהשנתיים האחרונות?
- ב. מה היתה העלות בגביית דמי חכירה אלה?
2. האם פועל משרדו למען אפשר לחוכרי קרקע המינהל, שעליו נבנו בתים, לרכוש את הקרקע הנ"ל?

שר-החקלאות א. שרון:

1. א. גביית דמי חכירה שנתיים לשנת 1977/78 — 29,635,000 לירות; גביית דמי חכירה שנתיים לשנת 1978/79 — 46,100,000 לירות; גביית דמי חכירה שנתיים לתקופה 1 באפריל 1979 — 30 בספטמבר 1979 — 68,000,000 לירות.

ב. עלות הגבייה — כ-10% מהגבייה בכל שנה, לרבות כל המרכיבים, כגון שכר ומשכורת, החזקת מבנים, תפעול מחשב, חשמל ועוד.

2. מינהל מקרקעי ישראל יפעל על-פי החלטת ה-ממשלה מיום ג' תשרי תשל"ט — 24 בספטמבר 1979 באופן שייקבע על-ידי ועדת השרים לענייני ניסוח של החלטות הביצוע ויישומן בתחום הקרקעות, אשר מונתה על-ידי הממשלה בתאריך הנקוב לעיל.

דעתי בנושא ידועה לך, אבל יש החלטת ממשלה.

הו"ר ש. אריבלי-אלמזלני:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

כבוד השר דיבר בלשון סעיפים. לצערי אינני זוכר את כל הסעיפים בעל-פה. האם אפשר לקבל תשובה בשפה פשוטה האם משרד כבודו יאפשר לאנשים שיש להם בתים על אדמת מינהל מקרקעי ישראל לרכוש את המקרקעין בתנאים סבירים ומקובלים בשוק?

שר-החקלאות א. שרון:

הממשלה קבלה בעניין זה, חרף התנגדותי הנמרצת, ככל שניתן בממשלה, החלטה ברוח זו. אבל לאור הדברים שמסרתי אז לממשלה הוחלט על הקמת ועדת ניסוח, המקיימת את ישיבותיה. אני אינני חבר בוועדה זו. המינהל נהג בדיוק כפי שתקבע ועדה זו שהוקמה על-ידי הממשלה.

אני יכול להבהיר במלים פשוטות, כפי שביקשת:

5135. הקצאת קרקעות להקמת היפרמארקטים וסופרמארקטים

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ס (31 בדצמבר 1979):

לאחרונה העלו גורמים שונים טענות כי קיימים עיכור בים בהקצאת קרקעות לבניית היפרמארקטים וסופרמארקטים.

לעובדה זו תהיה ודאי השפעה על אפשרויות לצימצום פער התיווך ומתן הזדמנות לציבור לרכוש פירות וירקות במחירים מוזלים.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם נכונה הטענה שאין מקצים קרקעות למטרה זו?

ב. האם בדעת השר לתת עדיפות להקצאת קרקעות למטרה זו?

ג. אם כן — מתי והיכן?

שר-החקלאות א. שרון:

א. לא.

ב-ג. משרד החקלאות מחייב הקמת היפרמארקטים וסופרמארקטים ויתמוך בהם בכל מקום שהדבר ניתן. התמיכה שלנו היא תמיכה בהעדפה בהעמדת הקרקעות לרשותם. אנתנו איננו הגורם היחיד הפועל כאן. הנושא מותנה, קודם-כול, באישור התכנית על-ידי הוועדות המקומיות והמוחוזיות לתיכנון ולבנייה.

בבעיות הקשורות לאיתור הקרקע והקצאתה יש לפנות למינהל מקרקעי ישראל, אשר יטפל בהן מתוך גישה חובתית לעניין. כפי שאמרתי קודם הנחיתי את המינהל בנושא זה ברוח זו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שפייר.

אליהו שפייר (המערך):

האם לפי ידיעתך מונחות במגרות של מינהל מקרקעי ישראל בקשות שטרם נענו וטרם טופלו?

שר-החקלאות א. שרון:

מאחר שהשאלה היא רצינית גם התשובה צריכה להיות רצינית. אני נוטל עלי לבדוק זאת ולהביא לך תשובה. עצם העובדה ששאלת כבר מעוררת ספק גם אצלי, ואני רוצה לבדוק אם היו מקרים כאלה. בכל מקרה ההנחיות שלי היו ברורות מאוד, ובתחום זה, שלדעתי יש בו כדי להקטין את פער התיווך לא כל כך במחיר כמו בטיב התוצרת, יש לתת את כל ההקלות הדרושות. שאלתך תיבדק ותקבל עליה תשובה.

5136. יישובם של בני המושבים בחבל הגליל

חבר-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ס (31 בדצמבר 1979):

בעתון "הארץ" מ"11 בדצמבר 1979 פורסם שבחבל הגליל יש 1,200 זוגות צעירים בני המושבים הדורשים אפשרות להתיישב בגליל, ואין מקומות בשיבילם.

נוכח ההשלכות החברתיות והמורות העלויות לצמוח ממצב זה הנני מבקש לדעת:

1. האם קיימת תכנית ליישובם של בני המושבים מתחל הגליל על-ידי הקמת מושבים חדשים בגליל או באזורים אחרים בארץ?

2. אם כן — מה הן התכנית?

3. האם קיימת תכנית למתן תוספת קרקע ויחידות משקיות למושבים הקיימים כדי לקלוט בהם בני מושבים?

4. אם כן — באילו מושבים, וכמה יחידות חדשות?

5. אם לא — מה הסיבות לכך?

שר-החקלאות א. שרון:

1. כן.

2. במסגרת יישוב בני הגליל נלקחו בחשבון שלושה יעדים לפתרון בטווח רחוק: א. הרחבת מושבים — מדובר ב"659 משפחות; בנים ממשיכים — 339 משפחות; ב. מרכזים אזוריים — 265 משפחות; ג. יישובים חדשים — בין 60 ל-100 משפחות ליישוב.

3-5. בגוש תפן — 180—300 משפחות. בגוש צלמון — 300—500 משפחות.

בטווח הקצר הוקמו ומוקמים כ"31 מצפים בגליל. כ"20 מקומות נוספים יאותרו בזמן הקרוב על-פי הוראתי. בשלב ב' ירחיבו ויקלטו בעדיפות ראשונה את כל בני המושבים.

חשוב שהכנסת תדע שישושים אלה, פרט לבודדים, לא יהיו יישובים חקלאיים. ובנושא זה יש גם שאילתה אחרת וגם הצעה לסדר-היום שתועלה היום ובתשובה עליה אעסוק בנושא. רק בודדים מבין 31 המצפים המוקמים עכשיו ו"20 היישובים הנוספים שהנחיתי לאחר — ושחלק מהם כבר אותרו — יהיו יישובים חקלאיים. אני רואה היום את המאבק בין גופים קיבוציים לגופים מושביים. לכן זימנתי לצורך זה את ראשי כל התנועות כדי להבהיר להם שלא מדובר כאן ביישובים חקלאיים בגלל חוסר גורמי ייצור שניתן להציע, ופתרונות לבני המושבים יהיו לדיוור בלבד, כשמדובר בנושא המצפים, כמו לגבי אחרים.

המצפים לא יהיו יישובים חקלאיים. המצפים מהווים היום חלק ליישובים קהילתיים פתוחים גדולים בעתיד.

הסיכום עם מושבי הגליל ותנועת המושבים הוא שמרחיבים יישובים ללא תוספת אמצעי ייצור. קליטת הבנים תהיה להשתכנות בלבד כיוון שלא ניתן להציע גורמי ייצור באזור.

אני חייב לציין שהבנייה שהיתה צריכה להתבצע השנה, בהיקף של 400 יחידות דיוור במושבים בגליל, רחוקה מאוד מאוד מהמספר הזה.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני השר, נבנות רק 80 יחידות.

שר-החקלאות א. שרון:

אני הרי אומר, חבר-הכנסת זכאי, שמה שמבוצע רחוק מאוד מאוד ממה שהיה צריך להתבצע. נושא זה בתחום טיפולו של משרד הבינוי והשיכון. אני בהחלט מציע להפנות שאלה בנושא הזה. ברור לי שזה לא מרוע לב, חס"חלילה, אלא מבעיות תקציב, מעלויות שהשתנו ללא כל דמיון ומהצורך לכסות חובות קודמים. אבל הבעיה נשארת בוערת כפי שהיא.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני השר, אולי כדאי לזמן פגישה בנושא זה עם אנשי הגליל? זה יכול להועיל.

היא לאורדוקה כתוצאה מאיזו מגמה שלילית אלא פשוט משום שמקומות המכירה הם שונים. אני נוכחתי בהחלט במצב שהמחירים בבורסה היו הגבוהים ביותר, מחירי פרחי-כרמל היו הנמוכים ביותר, והמחירים של היצואנים הפרטיים היו באיזה מקום בתווך.

אני אומר שהם אינם, בשום-פנים-ואופן, הגורם היחידי. כל המערכת הזאת תעבור אירגון מחדש בימים הקרובים כדי להתגבר על הבעיות. לא הייתי מציע, וגם זה לא יהיה הוגן, להטיל את כל האחריות דווקא על היצואנים הפרטיים. התחרות אמנם מפריעה, אבל זו איננה התחרות היחידה הקיימת בשטח. קיימת תחרות בתוך המערכת עצמה.

סבור שצריך לעשות "להצלת" הענף. הענף איננו מתמוטט. המחירים כיום הם טובים, אפילו בכמויות מספיקות. אינני סבור שצריך לעשות "להצלת" הענף. הענף איננו מתמוטט. אינני ממליץ להציג את החקלאות כמתמוטטת, זה לא יפעל לטובה. הענף איננו מתמוטט, אם כי הוא נקלע לקשיים שהם בעיקרם קשיי מימון. ולזה ניתן על-ידי הממשלה, פתרון המאפשר תיפועל תקין של הענף. אנו מחפשים עדיין פתרונות נוספים.

5138. השיפוצים בלשכת השר בירושלים

חבריהכנסת א. כץ-עזי שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):

שר החקלאות הודיע עם כניסתו לתפקיד כי ינהג חסכון וצניעות. לאורחיו הגיש ככיבוד מים בלבד, צייד את לשכתו במיטת-שדה והבטיח להנהיג מנגנון יעיל וחטכוני.

עתה נודע לי כי נערכים שיפוצים בלשכת שר החקלאות בירושלים, ברחוב הלני המלכה. בקשר לכך אודה השר אם ישיב לי:

1. האם נכון כי שיפוץ הלשכה, הריהוט והכנסת שטיחים מקיר לקיר בלשכה מבוצעים בימים אלה?
2. מה הוא התקציב המושקע בחידוש זה בלשכת שר החקלאות בירושלים?
3. מהיכן נמצא התקציב להרחבתה וחידושה של הלשכה בירושלים?
4. האם היתה הוצאה זו מתוקצבת בתקציב השנה, ומה הוא הסעיף בתקציב?
5. האם חודשו והורחבו לשכות העוזרים והדוברים, למי מהם, ומה התקציב שהושקע בשיפוץ זה?
6. האם בוצע השיפוץ בידעת שר האוצר, שפנה לשרי הממשלה להנהיג צנע בלשכותיהם ולבטל את הלשכות בתל-אביב?
7. האם מתכוון השר לבצע את השיפוצים על-אף ההנחיות של שר האוצר?

שר-החקלאות א. שרון:

1. לא.
2. בחידוש הלשכה הושקעו 215,000 לירות, מהן 120,000 להתקנות על-פי דרישות שירות הבטחון הכללי. העברת לשכת השר התעוררה עקב הדרישות הבטחוניות.
3. למשרד החקלאות תקציב לשיפוצי מבנים והתקנות שונות.

שר-החקלאות א. שרון:

אני מקיים מגע הדוק עם כל המועצות האזוריות בגליל באופן קבוע, ובגליל הבעיות המיוחדות של ישובי ההר — יותר מאשר עם איזו מועצה אחרת בארץ. אני חושב שהביקורים שלי שם תכופים יותר מאשר במ-קומות אחרים. אבל אני מקבל את הצעתך.

5137. סדרי שיווק הפרחים לחוף-לארץ

חבריהכנסת א. שפיזר שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):

שיווק פרחים לחוף-לארץ על-ידי יצואנים פרטיים גרם להפצת השוק האירופי בפרחים ישראליים, דבר שהביא מדינות אירופיות רבות לדרוש את הגבלת יבוא הפרחים מישראל. הגבלות אלה, אם תאושרנה, עלולות למוטט כליל את ענף הפרחים הישראלי.

אודה לשר אם ישיב לי:

- א. מדוע לא עלה בידי משרד החקלאות למנוע את היווצרותו של המצב המתואר?
- ב. האם הקמתו של גוף שיווק אחד עשויה להוות פתרון לבעיה?

ג. האם יש בידי המשרד פתרונות אחרים?

ד. מה בדעת השר לעשות בתקופה הקרובה להצלת ענף הפרחים בישראל?

שר-החקלאות א. שרון:

א. החוק שעל-פיו פועלת מועצת הפרחים התקבל, לצערי, על-ידי הממשלה הקודמת ועל-ידי הכנסת בקאדנ-ציה הקודמת — קשה לי מאוד להבין כיצד התקבל החוק הזה — והוא מאפשר פעילות של יצואנים פרטיים.

ב-ד. אשמח לתת תשובה עניינית בנושא זה כי הוא נושא מורכב מאוד, מסובך מאוד ופרובלמאטי מאוד. ומדברי תבינו בדיוק מה המצב. עמדת משרד החקלאות היא שיש לרכז את כל היצוא בידי אירגון שיווק אחד. הצעתי היתה — ולצורך זה וימנתי את כל היצואנים הפרטיים — ללכת למכנה הדומה ההדירים, שבו בעצם אין תחרות בין הגופים השונים בתוך, אבל בהחלט קיימת, וזה לגיטימי, תחרות ביניהם בארץ, כפי שמקובל במועצת ההדירים שהיא המועצה הראשונה שהוקמה עוד בשנת 1938. אך, כאמור, החוק מחיר פעילות של יצואנים נוספים מלבד מועצת הפרחים.

לפני ימים אחדים שבתי מסויר בשוקי הפרחים שלנו באירופה, שם בדקתי ביסודיות יחד עם מנכ"ל "אגרקסקו" מר ראובן איילנד את נושא יצוא הפרחים. לסיור זה הזמנתי גם יצואן פרחים פרטי גדול, אולי הגדול שבין היצואנים, מר גדעון ביקל, על-מנת לערוך בשטח עימות ולבדוק אם קיימת תחרות בין הגורמים השונים המייצאים פרחים מישראל לאירופה. הואיל וקיים חוק המאפשר פעילות של יצואנים פרטיים, והואיל ונמצא כי שיווק זה פוגע לעתים באינטרס הישראלי הכולל, וימנתי פגישה עם יצואנים פרטיים על-מנת ליצור תיאום במערכות השיווק. אבל אני רוצה להדגיש, וזאת לאחר בדיקה יסודית מאוד, שהיצואנים הפרטיים בשום-פנים-ואופן אינם הגורם היחידי למצב שבו נתון ענף הפרחים. כי גם המר-עצה עצמה פועלת בעצם בשני ציגורות שיווק: מצד אחד מה שנקרא פרחי-כרמל, ומצד שני המגדלים שבאישור המועצה ובמידה רבה לפי החלטה שרירותית מייצאים, בעצם, ישירות לבורסה. ולצערי קיימת תחרות. התחרות

4. כן. (סעיף מס' 7207010700007). עיין נא בספר התקציב.
5. לא. בחדר אחד יושבים שני העוזרים והדובר.

5139. צימצום אספקת מים אילת בשל חוב ל"מקורות"

חבר הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):
בגלל חוב כספי של עיריית אילת לחברת "מקורות" מתכוננת החברה לצמצם את אספקת המים לעיר.
לדברי ראש עיריית אילת חובתה של העיריה כולל סך של 1.3 מיליון לירות, המתייחס לתודש אחד בלבד.
אודה לשר אם ישיב לי:
א. האם קיימת אפשרות, במסגרת התקנות הקיימות, לנתק עיר שלמה ממקורות מים?
ב. האם חושב השר שפגיעה באספקת המים לעיר בישראל היא מעשה אחראי?
ג. האם יש בדעת השר לאשר את הסאנקציה של חברת "מקורות"?
ד. לנוכח הישנותה של תופעת האיום בסגירת ברוי המים למקומות ישוב שונים, האם יש בדעת השר לקבוע כללים והנחיות שימנעו איומים מסוג זה?

שר החקלאות א. שרון:
א. אין אפשרות לספק מים לצרכן אם הוא איננו משלם את דמי השימוש בהם.
ב—ד. ממשלת ישראל מסבסדת את חלק הארי של עלות המים באילת, ותושבי אילת ומוסדותיהם חייבים רק בחלק ממחירם הריאלי.
כאשר מפגרת רשות מקומית כשלהי בתשלום דמי המים אין בשום מקרה סגירת ברוי אלא צימצום האספקה בלבד והבטחת המינימום הדרוש לשתיה.

5104. העבודות שנעשו בשבת בהרי-כביר

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):
רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם כבוד השר אישר ביצוע העבודות בשבת?
2. האם הובא לידיעת המתנחלים הפוטנציאליים כי העבודות למען התנחלותם מבוצעות בשבת?

שר החקלאות א. שרון:

1. לא.
2. לא.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אולי אפשר לשאול בהודמנות את כבוד השר האם כל אנשי אלון-מורה עברו לתל-כביר?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זה לא שייך לשאלתה. אתה יכול להגיש שאלתה נפרדת. אבקש מאת השר להשיב על השאלתה מס' 5141 של חבר הכנסת שפייר.

שר החקלאות א. שרון:

הייתי שמח לבשר לכנסת כי ביקרתי הבוקר בקריית-שכם אשר בהרי-כביר וראיתי שם את העבודה שנעשתה ונעשתה. אני חושב שבתולדות ההתיישבות בארץ לא נעשה מאמץ כזה.

(חבר הכנסת ע. הדר (הורביץ) קורא קריאת-ביניים)

אני חושב שאני יכול לבשר לכנסת שתכניתינו הן כאלה שבמקום הזה תקום עיר יהודית גדולה. הייתי שמח אם קצב העבודה כפי שהתנהל שם — ושוב התברר שיהודים, כאשר הם רוצים, יכולים לעשות דברים גדולים, ובמהירות — יועתק גם למקומות אחרים ויימשך גם בשמרון, ביהודה, בחבל עזה, ברמת-הגולן ובכל המקומות שבהם ההתיישבות היא צורך חיוני לעם ישראל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

האם התשובה היתה קשורה לשאלתה של חבר הכנסת אבנרי? האם דברך באו בהמשך לשאלתה של חבר הכנסת אבנרי או שאינך קושר אותם עם השאלתה? את השאלה הנוספת לא קיבלתי.

שר החקלאות א. שרון:

השתמשתי בזכותי כשר. למעשה אני מבקש מהיושבת-ראש לאפשר לי להשתמש בזכותי כשר לבשר לכנסת, לא בקשר לשאלתה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הדברים לא היו בקשר לשאלתה?

שר החקלאות א. שרון:

אולי כדי להבהיר אומר שלא התייחסתי כלל לשאלה של חבר הכנסת אבנרי. אני חשבתי, פשוט, שטוב לבשר לכנסת בשורות טובות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הערה בין שאלתה לשאלתה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כיוון שהשר — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

ביקשתי מהשר להשיב על שאלתה של חבר הכנסת שפייר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני מבקש רשות להצעה לסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אין עכשיו הצעות לסדר. תאפשר לנו לסיים את פרק השאלות.

5141. המטרד שנגרם על-ידי הזרמת מי ביוב למפרץ-אילת

חבר הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):

כמויות גדולות של מי ביוב המוזרמים למפרץ-אילת על-ידי חברת "מקורות" בגלל תקלות במערכת החימצון העירונית מהוות מקור לצחנה ויתושים הגורמים סבל רב לתירי וילמטיילים באזור.

א. האם מודע השר לעובדות אלה?

ב. מה בדעת השר לעשות לתיקון המצב?

1. המצב המתואר בשאילתה לא ידוע לנו והידיעות אינן נכונות.

2. משרד החקלאות לא קנה זרעים. המשרד השתתף במימון קניית זרעים משופרים בהיקף של כ-300 טונות בעונת הזריעה 1979/80. ההשתתפות היא בשליש ממחיר הזרעים. בסך-הכול נהנו מההשתתפות 50 חקלאים ואגודות.

3. המשרד משתתף במימון על-פי דיווח זריעה, בהתאם לאישורי חכירת הקרקע ובדיקת הזריעה בשטח. שיחזור המימון הוא לאחר אישור אספקת הזרעים מספק מוסמך.

4. כל הפונים לקבלת זרעים נרשמו ונענו במידה שהמצאיו אישורי חכירה וזריעה כמפורט לעיל.

5. המשרד טרם קבע את עמדתו ביחס לאפשרות המשך השתתפותו ברכישת זרעים משופרים לשנה נוספת.

המדיניות בשנה האחרונה היתה לפעול להעלאת רמתם של יבולי התבואות על-ידי הכוונה ועידוד של שימוש בזרעים משופרים במגזר הבדואי.

6. הטיפול בנושאי ספסרות הוא בהתאם לכלים והכללים הקבועים בחוק.

5255. עודפי חלב

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר החקלאות ביום י"ח בטבת תש"ם (7 בינואר 1980):

נוכח צימצום הצריכה של חלב ומוצריו שחלה מאז בוטלה הסובסידיה מצטברים עודפים.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הממשלה נושאת באחריות לגבי החקלאים לעודף החלב שנשאר ללא שיווק?

2. בכמה מסתכם עודף החלב עד 31 בדצמבר 1979?

3. האם נעשו נסיונות לשווק לחוץ-לארץ את אבקת החלב המיוצרת מהחלב העודף?

4. אם כן — מה המחיר שמקבלים?

5. האם המחיר המתקבל מכסה את תשלומי הממשלה לחקלאים בעד החלב העודף?

6. אם לא — כמה הפסידה הממשלה על כל ליטר חלב?

7. האם הפסד הממשלה ביצוא אבקת חלב המיוצרת מהחלב העודף איננו יותר גבוה מסכום הסובסידיה הנדרשת על-ידי החקלאים — 20%?

שר-החקלאות א. שרון:

1. חיובי — לכל החלב המתוכנן עד 31 במארס 1980.

2. כ-13 מיליון ליטר חלב.

3. נעשים נסיונות בכיוון זה.

4. כ-800 דולר פו"ב לטונה.

5. לא.

6. מחיר העלות מייצור מקומי — 2,100 דולר לטונה. ההפרש לעומת התמורה מיצוא — כ-1,300 דולר לטונה פו"ב.

7. לא.

חברת-הכנסת ארבל, אני פשוט אינני רוצה לייגע את הכנסת במספרים. אני מוכן למסור לך לעיון ולידיעה את כל הנתונים.

ג. האם קיימת אפשרות לחסל, לפחות, את הצחנה ומכת היתושים, כדי למנוע בריחת תיירים ומטיילים, עד שתתקנה התקלות במערכת החימצון?

ד. האם נבדקה ההשפעה השלילית העולה להיות לשפכים על הצמחיה התת-ימית במפרץ-אילת?

שר-החקלאות א. שרון:

לאחר שעיריית אילת לא הצליחה במשך שנים להפעיל כהלכה את מיתקן הטיהור שלה, ואכן סבלה העיר ממטרדי ריח, נתבקש נציב המים, על-ידי משרד הפנים ומשרד התעשייה, המסחר והתיירות, לתפקד במקום העיריה. נציב המים הטיל על הגורם המבצע, חברת "מקורות", לשפץ את המערכת, ומאז דצמבר פועלת המערכת כהלכה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת שפיזור.

אליהו שפיזור (המערך):

אדוני השר, תופעה זו חוזרת מדי שנה בשנה. היא איננה חדשה. היא תחזור גם בשנה הבאה. האם יש בדעתך לנקוט אמצעים אחרים מאשר תיקון מצב האגנים? האם העיר אילת איננה זכאית לפתרון הבעיה של השפכים? האם החוף של אילת, הדגים, הצמחיה, כל אלה יורדים לטמיון.

שר-החקלאות א. שרון:

אני מוכן לבדוק אם הצעדים שננקטו על-ידי נציבות המים לאחרונה יתנו מענה לנושא. אם יתברר שאינם נותנים מענה לבעיה, אני מבטיח להנחות את נציב המים לנקוט את הצעדים הדרושים. אנו נבדוק זאת.

5234. עיוותים בחלוקת הזרעים לבדואים בנגב

חברת-הכנסת ז. עטשי שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):

יש ידיעות על עיוותים בחלוקתן ומכירתן של טונות של זרעים המיועדים לבעלי אדמות בדואים בנגב. זרעים אלה מסובסדים עד כדי שליש ממחירם על-ידי הממשלה לשם נטיעה באדמתם. נמסר לי כי אנשים שאין להם כלל אדמות ושייכים בעלי השפעה וקשרים שיש להם הרבה אדמות נרשמים ומקבלים על סמך זאת זרעים. שתי הקבוצות מוכרות את הזרעים במחירים גבוהים לסוחרים בשוק החפשי. לעומת זאת אנשים בעלי אדמות שאין להם השפעה לא מקבלים את המגיע להם.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם ידוע לו המצב זה והאם הידיעות נכונות?

2. מה כמות הזרעים הנמכרים בעונה זו לבדואים, וכמה אנשים קנו עד היום?

3. האם משרד החקלאות בודק את ייעוד הזרעים אחרי מכירתם לבדואים ובודק אם אכן נזרעו באדמתם?

4. כמה אנשים נרשמו לקבל זרעים וכמה קיבלו עד היום?

5. מה מדיניות המשרד לגבי מכירת זרעים אלה ולאיזו סוגי אוכלוסיה?

6. מה בדעת השר לעשות כדי למנוע, לפני או אחרי המכירה, ספסרות בזרעים שנועדו לזכאים ובעלי אדמות?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, מתי, לפי הערכתך, יגיע החשבון ממשרד הבטחון למשרד החקלאות על עלות המטוס, והאם אפשר יהיה אז לקבל את התשובה על השאלה?

שר החקלאות א. שרון:

אני יכול רק לומר לחברת הכנסת אורה נמיר שלכם שיתקבל ישולם החשבון במהירות, בדרך המקובלת.

אורה נמיר (המערך):

לא זאת שאלתי.

שר החקלאות א. שרון:

גבילתי הנכבדה, שאלת שאלה, ייתכן שלא ירדתי לעומקה. אבל אולי תיתני לי לסיים את התשובה ותראי שהתשובה שלי מלאה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אם יחזירו את המיקרופונים יוכל גם השר לשמוע את חברי הכנסת. המצב עכשיו הוא אבסורדי, השר צריך לבחש.

שר החקלאות א. שרון:

חברת הכנסת נמיר, כאשר יתקבלו החשבונות, אם העניין מעניין אותך, נדאג לספק לך את מלוא האינפורמציה המתבקשת על ידך.

לשאלתה מס' 4871:

לפני שאנסו לפרטים הטכניים ברצוני לומר כי למרות הקשיים התקציביים בכל מגזר ההתיישבות נעשתה בשנה האחרונה עבודה בהיקף שלא היה כמותו באזור הגליל.

31 המצפים, אשר בחלקם הגדול הוקמו ובחלקם יושלמו בתוך זמן קצר, ו־20 המצפים הנוספים אשר הנחתו לאחר באזור הגליל, יתנו בעתיד אפשרות להקים ישובים קהילתיים בגליל. וכך תכנית, מחשבה ואולי חלום של איכלוס הגליל, שעליו מדברים עשרות בשנים — יוגשמו.

אני שמח לבשר לכנסת, וכמובן גם לחברת הכנסת אורה נמיר, שבשנה האחרונה חל שינוי מוחלט בפני הגליל. הייתי מזמין את כל חברי הכנסת לסיר. בווידא לכל חבר כנסת שיהיה מעוניין בכך אני מציע לעשות סיור במצפים ולעמוד על התפנית שהיתה שם ואיך הגענו על ידי תכנית המצפים לכך שאנחנו שומרים בידינו לדור הזה ולדור הבא קרקע לאיכלוס הגליל.

מצפים אלה שהוקמו ויוקמו משנים כליל את מעמדנו בגליל. זאת אולי אחת הפעולות החשובות ביותר שנעשו בגליל במשך עשרות שנים, כי היא נתנה לנו אפשרות שלא להשאיר פינה אחת בגליל שבה יהודים אינם חיים, ויהודים יחיו שם לצד ערבים.

במשך השנתיים האחרונות נעשתה עבודת-בראית במקומות שכף רגל לא דרכה בהם מעולם. הכוונה היא להתיישבות, כמובן, לא למטיילים. המקומות שבהם הוקמו המצפים ישמשו רורבה קרקעית ותשתית ליישוב יהודי גדול יותר בחבל ארץ זו.

בגלל מחסור בקרקע חקלאית ובמים אין מדובר בהתיישבות קיבוצית או מושבית המוכרת לנו, פרט למקומות בודדים. אין מקומות מספר, בעיקר בשוליים או במקומות שיש כבר התיישבות קיבוצית, ששם עשנו מאמץ למצוא אמצעי ייצור לקיבוץ נוסף, או אם זה גוש מושבי — למושב נוסף.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

נצרך את החומר לפרוטוקול.

שר החקלאות א. שרון:

כל הפרטים כלולים בחומר.

אני מסכים למסור זאת לפרוטוקול.

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 2: חישוב עודפי החל על-פי ייצור חודשי של כ־50 מיליון ליטר, כאשר בזה כ־20% עודף. לתקופה הנשאלת, כשישה שבועות — 13 מיליון ליטר.

לשאלה 6: סך כל עלות הייצור של טונה אחת של אבקת חלב — 2,100 דולר פו"ב. סך כל התמורה מיצוא לטונה — 800 דולר פו"ב. ההפרש — כ־1,300 דולר לטונה. היחס בין אבקת חלב בחלב נוזלי הוא 11.1 ליטר לכל ק"ג אבקה. על-פי שער דולר של 40 לירות — 52 לירות לק"ג אבקה. לליטר חלב ההפרש הוא כ־5 לירות.

לשאלה 7: המצב האלטרנאטיבי הוא מתן סובסידיה על כל הכמות. כלומר לחודש — 50 מיליון ליטר בהנחת 20% סובסידיה מעלות של כ־10 לירות שווה ל־2 לירות לליטר, סך־הכול לחודש 100 מיליון לירות. זאת לעומת ההפסד מיצוא העודף: 10 מיליון ליטר $\times$ 5 לירות = 50 מיליון לירות.

5260. הירידה בצריכת החלב

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר החקלאות ביום י"ח בטבת תש"ם (7 בינואר 1980):

בעתונות פורסם שמאז ביטול הסובסידיות לחלב חלה ירידה רצינית בצריכת החלב ומוצריו על-ידי האוכלוסיה.

נוכח העובדה שהחלב ומוצריו הם ממצרי המזון הבסיסיים והחיוניים לאוכלוסיה בכלל ולילדים בפרט רצוני לשאול את כבוד השר:

1. בכמה ירדה צריכת החלב מאז ביטול הסובסידיה לחלב?

2. בכמה ירדה צריכת מוצרי החלב השונים מאז בוטלה הסובסידיה?

3. האם נעשה סקר ומחקר אילו שכבות באוכלוסיה צימצמו את צריכת החלב ומוצריו?

4. האם נתבקשה חוות־דעת ממוסדות הבריאות על השפעת הצימצום בצריכת החלב על בריאות הילדים?

5. אם כן — מה היתה חוות־הדעת?

שר החקלאות א. שרון:

1. רק בכ־10% בחלב שתייה.

2. בכ־30% ירידה כללית בתצרוכת החלב.

3. סקר לא נעשה. על-פי ההערכה צומצמה הצריכה בעיקר בעשירונים התחתונים.

4—5. לא.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

אני מבקשת לחזור ולקרוא את התשובות על השאלות תות של חברת הכנסת נמיר.

(שר החקלאות קרא את התשובה לשאלתה מס' 4521. ראה עמ' 1670).

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת נמיר.

להסביר את חכניתו, וטוב שהכנסת תדע זאת. אם תרשי לי, גברתי היושבת-ראש — — —
היו"ר ש. ארבל-אלמזליו :
בתשובות על שאלות מוטב לקצר. כך אומר גם התקנון.

שר-החקלאות א. שרון :
הישובים הקהילתיים יהיו מורכבים משני סוגים. יהיו ישובים שהייתי מגדיר אותם כיישובים סגורים במידת-מה. זה יהיו ישובים שהם פתוחים ושכל אדם יוכל לבוא לשם אם באזור גורן בגליל עומדים להקים ישוב קהילתי בחרדלית, מקום זה מיועד כולו לבני המושבים של האזור הזה.

אם, נאמר, אנו מקימים היום בתמרת ישוב קהילתי, הוא נועד בעיקרו לבני המושבים של האזור הזה. לעומת זה יהיו ישובים שהם פתוחים ושכל אדם יוכל לבוא לשם ולהקים בית בשיטת "בנה ביתך". מה שקורה הוא שזה מעין חלוצי לקראת השלב הבא שאנו הולכים לקראתו.

ח. הצעה לסדר-היום

השקעות בענף הלול בשטחים נוכח משבר בענף הלול בישראל

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
קצת מזור שאני אעמוד פה על הדוכן ואהיה מגינם של החקלאים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזליו :
חבר-הכנסת ביטון, צר לי, אינך יכול להתייחס להחלטות של היושב-ראש והסגנים בצורה זו. דבר על הצעתך. אל תתייחס להחלטות.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
כן, אבל בכל אופן זה לא נעים, אם-כי לא נורא.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
קצת מזור, רבותי חברי הכנסת, שאני אעמוד פה על הדוכן ואהיה מגינם של החקלאים. יש להם דוברים כל כך טובים, כמו חבר-הכנסת יחזקאל זכאי, המעורה הרבה יותר ממני במה שנעשה בחקלאות. אולם מכיוון שאני חושב שיש קשר הדוק בין התפיסה האידיאולוגית של שר החקלאות, שאני מתנגד לה, ובין השיקולים שלו כשר החקלאות, כאשר שיקולים אלה מונעים עליידי התפיסה האידיאולוגית שלו — אנסה להתריע פה היום על מדיניותו ההרסנית של שר החקלאות.

כבר נכתב ונאמר רבות על מצב החקלאות בארץ מאז נכנס השר שרון לתפקידו. כולנו יודעים על הדעיכה ההולכת ומתפשטת בכל הקשור בפיתוח חקלאי, על מצבם האנושי של משקים רבים בארץ ועל התלונות הרבות בפי החקלאים. אולם במקרה ספציפי זה העוול במדיניות הוא כל כך בולט לעין עד ששום הצטרפות של השר לא תועיל.

בתאריך 29 באוקטובר 1979 שאל חבר-הכנסת יחזקאל זכאי את שר החקלאות שאלתה ובה נאמר : "נודע לי כי הוחלט בסוכנות היהודית להקים לולים לגידול פטימים ביישובים הקהילתיים ביהודה ובשומרון. על-פי ההחלטה יוקם לול משותף באקלים מבוקר לשתי משפחות בהשקעה של 1,250,000 לירות. זאת מלבד התשתית, שתעלה עוד 750,000 לירות." ממשיך חבר-הכנסת זכאי : "משרדך מודע למצבו של ענף הפטימים בארץ ולכן שיש עודפי ייצור, וכל הגדלה בענף תכה מכת מוות מתיישבים רבים ביישובי החר, המבוססים כלכלית על ענף זה". לכן שאל

המצפים של היום הם חלוצי של ישובים קהילתיים גדולים. תנאי החיים בשלב הראשון הם קשים ומחייבים, ומכאן בחירה קפדנית של המועמדים. בשלב הבא יפתחו היישובים לאיכלוס נרחב.

ביקרתי הבוקר בקריית-שכם. ברצוני לבשר לכנסת שנעשית שם עבודת בנייה בקצב שלא ידענו כדוגמתו מעולם. למרות העבודה והבנייה שנעשו בשנתיים האחרונות בגליל אני מאחל לכולנו שקצב זה, המראה מה יכולים יהודים לעשות כשהם רוצים, יועתק גם לגליל.

לשאלתך בעניין הרווקים, הרי במצפים שניתנו לש"מירה ולהחזקה לתנועות הקיבוציות מתקבלים גם רווקים. במצפים שניתנו להחזקה לתנועות מושביות או במצפים שעדיין אינם שייכים לשום תנועה מתקבלות רק משפחות.

אם דיברתי על ישובים קהילתיים פתוחים אני רוצה

היו"ר ש. ארבל-אלמזליו :
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת צ'רלי ביטון : "השקעות בענף הלול בשטחים נוכח המשבר בענף הלול בישראל". רשות הדיבור לחבר-הכנסת ביטון.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במחצית דצמבר 1979, או ליתר דיוק ב-17 בדצמבר 1979, הופיעה בעתון "הארץ" ידיעה תחת הכותרת "לולים במיליוני לירות מוק"מים בהתנחלויות".

(ק ר י א ה)

היו"ר ש. ארבל-אלמזליו :
השר ישנו כאן והוא שומע.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
גברתי היושבת-ראש, בגוף הידיעה נמסר מפי מקור בכיר בהתיישבות כי שעה שענף הלול מצוי בקשיים רבים ועשרות לולים ביישובים בפרוודור ירושלים נסגרו, באותה שעה מוקמים לולים חדשים בהתנחלויות בשטחים הכבוי-שים. הידיעה אף מפרטת את מיקום הלולים בהתנחלויות ומספרים : 5 לולים הוקמו בנווה-צוף, 5 לולים הוקמו בקדומים ו-5 — בשבי-שומרון. נמסר עוד כי ההשקעה בלולים אלו מסתכמת במיליוני לירות רבים. אותו מקור בכיר בהתיישבות מוסר, לפי דברי כתב "הארץ", כי ההשקעה בלולים בהתנחלויות היא ביזבוז כספים משווע.

כשקראתי את הידיעה הזאת הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום, ולמרבית הפלא נשיאות הכנסת הכירה בד"ח הפיתוח.

ארי אבנרי (מחנה שלי) :
באמת פלא.

נשיאות הכנסת הכירה בה כהצעה דחופה.

(חבר-הכנסת א. אבנרי קורא קריאת-ביניים)

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

פשוט קמו בבוקר ושמעו קולות של תרנגולות.

החקלאות. לא מעניין אותו מצב העופות או הלולים או הבקר. מה שמעניין אותו זה התנחלויות רבות ככל האפשר, להזרים כסף רב ככל האפשר לקבוצה הקטנה והפאנאטית של גוש-אמונים, והוא עושה זאת ויעשה זאת אם באמצעים פיסים ואם באמצעים חלומיים. כולנו זוכים רים את מדיניות המגדלים הפורחים באוויר של השרון, מדיניות ששמה את ישראל ללעג בכל העולם, אולם לצדו של שר החקלאות עומד ראש הממשלה, אם מחוסר אונים ואם מסיבות פסיכולוגיות אחרות. אני מבין שקשה לראש הממשלה לצאת נגד "גיבור ישראל", אלוף במילואים, כשהוא מעריך כל כך צבא וכות. ראש הממשלה קורא לאנשים להיזהר בלשונם כשהם מדברים על אריק שרון. יוסי שריד היה ילד כשפילחו כדורים את גופו של אריק שרון. זה נימוק באמת משכנע מדוע אסור ליוסי שריד להעביר ביקורת על אריק שרון.

כל העולם, רבותי חברי הכנסת, כל העולם, לרבות המדינה הבורדה שנשארה עוד ירידה של ישראל לפי המושגים שלכם, כולם מדברים על האסון שבמדיניות ההתנחלות. כולם אומרים שזה מחבל בסיכויים לשלום, אולם, כפי שאנחנו יודעים, העולם כולו נגדנו — צריך רק להוסיף: ואריק שרון בעדנו.

אני חושב שהשר שרון גורר את הממשלה למדיניות שתביא, בסופו-של-דבר, אסון כבד על המדינה. השר לא ער לרגישות הגוברת והולכת של שכבות נרחבות בעם נגד ההתנחלויות. ברגעים אלו אני גאה להודיע לכנסת שיש הפגנה בחוץ של תושבי שכונות מחולות שסיסמתם העיקרית: "התנחלויות על חשבון השכונות". אזרחים רבים מבינים היום את האסון והשלומיאליות שבמדיניות זו. שר האוצר מתנהג כמו חנווני ואומר: אין לי כסף. אני לא מבין: האם המדינה היא חנות מכולת? מה זאת אומרת "אין לי כסף"? איך יש כסף להתנחלויות? איך זה שברגע האחרון נעצרה על-ידי חברי-הכנסת פסח גרופר רכבת ה-55 מיליון לירות לקניית אדמות בשטחים?

התוצאות אינן מאחרות לבוא. בתקציב המדינה שיוגש על-פי פירסומים בעתונות יש תוספת של 4 מיליארד לירות למה שנקרא תקציב פיתוח. כולנו יודעים היכן יושקעו הכספים האלה, כאשר מקצצים בכל המשרדים האחרים, פרט לבטחון, כמוכן. הפרה הקדושה הזאת, שנשחטה אחרי מלחמת יום-כיפור, שבה לתחייה היום, ביחוד לנוכח המצב החם בגבול הצפון. הרי סוריה — כך קראתי בעתונים — מתכננת מהלומה צבאית על ישראל בגלל רצונה לחסות על המצב הפנימי הקשה. זה נכון לגבי סוריה, אבל לא נכון לגבי ישראל. אצלנו אין מצב פנימי קשה, אצלנו לא ייתכן שיש ישראל תנחית מכה צבאית על סוריה בגלל המצב הפנימי, זה יכול לקרות רק בסוריה.

רבותי חברי הכנסת, המצב הקשה הזה בתחומי מדיניות הפנים והחוץ, הקשור בקשר הדוק עם מדיניותו של שר ההתנחלויות, מצריך דיון רציני ועמוק במליאת הכנסת. אין לי ספק, גברתי היושבת-ראש, שהשר שרון, שענייני המדינה כל כך חשובים לו, יסכים לדיון במליאת הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חברי-הכנסת ביטון, ברצוני לתקן את דבריך. הדחיפות של הצעתו הוכרה על-ידי ועדת הכנסת ולא כפי שאמרת בתחילת דבריך. רשות הדיבור לשר החקלאות, לדברי תשובה.

חברי-הכנסת זכאי: האם החלטה זו התקבלה בידיעת השר ז' משיב השר: "כן". "האם ישתמש השר בסמכותו התיכנונית כאחראי למינסות הייצור ויורה לבטל החלטה זו?" משיב השר: "לא".

כאן, רבותי חברי הכנסת, טמון העוקץ שבעניין. השר אריאל שרון מעוניין בפיתוח הישובים בשטחים הכבושים. זהו חלק מה"סוס" הפוליטי שלו. הוא צריך להראות אפילו במחיר של הרס הענף שהוא מופקד עליו גם למתנחלים שהוא אכן פאטרונם הנאמן והוא עושה זאת בתוך תחומי הקריה-רוק. לא איכפת לשר שרון שלולים נסגרים בישובי ההר. אין זה מעניין אותו כל עוד נוספים עוד ישוב ועוד התנחלות בשטחים הכבושים. שום דבר לא יעצור בעד השר שרון. בכל דרך אפשרית הוא יממש את חלומה ההיסטרי-מיסטי: יישוב השטחים הכבושים על-ידי יהודים. השר שרון יצניח בולדוזרים — — —

יצחק יצחקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הוא השתמש במלה לא פאר-לאמנטארית, "היסטרי".

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
או, באמת, חברי-הכנסת יצחקי.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
תמשיך.

יצחק יצחקי (הליכוד):
תחזור בך מהמלה הזאת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זה understatement.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
היסטריה היא דבר לא פארלאמנטארי?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אמרתי שהשר יגשים את חלומה ההיסטרי-מיסטי.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
הוא דיבר על החלום.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

והשר שרון יצניח בולדוזרים, השר שרון יקנה אדמות מערבים בכל מימי "טריקים", שודאי עוד נשמע עליהם; ושחברי-הכנסת גרופר כבר דיווח עליהם לראש הממשלה; השר שרון יאיים להמרות את פי בית-המשפט, כי החלטתו של בית-המשפט אינה מוצאת חן בעיניו. ובכלל מי אנחנו שנבקר את השר שרון ושנעז לצאת נגד אדם שבא להציל את עם ישראל? הרי למי דואג השר שרון? כל דאגתו היא לעם ישראל. הוא המשיח החדש שבא רכוב על טאנק לבן והוא יציל אותנו. הוא גם יודע מה טוב בשבילנו, ואין לו שום טובת הנאה מכך. הוא מקריב את עצמו למען עם ישראל. טוב, יש. העניין השולי הקטן של החוזה שלו, אבל זה דבר פעוט. מה זו חווה שוועדות שונות אמרו עליה ועל בעליה מה שאמרו? מה זה לעומת התפקיד החשוב של הצלת העם היהודי?

רבותי חברי הכנסת, יש לעצור את נביא-השקר הזה, וככל שנקדים מכל זה מושבות, השר אריאל שרון הוא אסון למדינת מכל הבחיות. השר שרון וחבר תלמידיו מגוש-אמונים מוכנים לסכן כל תחום בחברה הישראלית, כל תחום חברתי, כלכלי, פוליטי, על-מנת לקיים את חזונו המשיחי. אצל השר זה בא על חשבון תפקודו כשר

שר-החקלאות א. שרון :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, צר לי על כך שאנשי השכונות עומדים ומפגינים בשעה זו מחוץ לשערי הכנסת. אני רוצה מעל דוכן זה לקרוא לאנשי השכונות

— — —

גאולה כהן (התחיה — בנא"י) :

על מה הם מפגינים ?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

מה זאת אומרת "צר לי", אדוני השר ? יש ביטול סובסידיות, יש התייקרויות ואנחנו הסברנו בשכונות ומעל במה זו מאה פעמים שהתקציבים האדירים המוקצים היום להתחזקויות באים באופן ישיר על חשבון אותם תקציבים שהיו צריכים לקבל אנשי השכונות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת צ'רלי ביטון, אתה סיימת את דבריך. עכשיו משיב שר החקלאות ואני מבקשת ממך להקשיב כפי שהוא הקשיב לדבריך. חבר-הכנסת צ'רלי ביטון, לך לא הפריעו.

שר-החקלאות א. שרון :

שמעתי בקשב רב את דבריך. אני רוצה שתשמע את התשובה, אם אמנם יש לך עניין בתשובה.

צר לי על אנשי השכונות המפגינים עכשיו, על אלה שהפגינו לפני ימים מספר, ועל אלה שהפגינו לפני שבועות מספר. אני יכול בתחום תפקידי לסייע, כמובן, לאנשי השכונות רק חלקית. אני קורא לאנשי השכונות להתיישב בשומרון וביהודה — אמנם בתנאים קשים, אני מודה, המשפחות היושבות וחיות היום בשומרון וביהודה חיות בתנאים קשים מאוד. אפשר לראות משפחות של 5—6. אני ביקרתי היום אצל שתי משפחות של כל אחת מהן 7 ילדים והן חיות בשני חדרונים קטנטנים, אבל לעומת זאת איכות החיים היא גבוהה. תנאי החיים והמגורים הם קשים, קשים מאוד, אבל לעומת זאת איכות החיים היא גבוהה, בכל מה שנוגע לחינוך ולמקומות תעסוקה.

אני, פשוט, פונה — מאחר שהאנשים האלה מפגינים ואני רוצה לסייע להם — לאנשי השכונות מעל דוכן זה וקורא להם לבוא ולהתיישב במקומות האלה. כל המקור מות האלה פתוחים לפניהם, הם יתקבלו בברכה, בידיים פתוחות ובלב רחב.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אתה לא הראשון ואתה לא האחרון שקורא להם לעשות זאת. עובדה היא שהאנשים האלה לא רוצים ללכת לשם. זאת עובדה. כאשר האנשים האלה מפגינים הם מפגינים בגלל ביטול הסובסידיות, כאשר הכסף הזה מועבר ישירות להתחזקויות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת צ'רלי ביטון, את שלך אמרת. אני קורא אותך לסדר.

שר-החקלאות א. שרון :

ההצעה לסדר-היום, כפי שהועברה אלי מטעם יושב-ראש הכנסת והסגנים, נושאת כותרת המדברת על השקעת מיליונים ב"שטחים הכבושים". ובכן, ראשית, אינני יודע מה זה שטחים כבושים ואינני מכיר במונח הזה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

תקרא בחוק הבין-לאומי, אמנת-האג.

תופיק זובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

תקרא בפסקי-דין של בית-הדין הגבוה לצדק.

שר-החקלאות א. שרון :

מתבצעות השקעות בענפי משק שונים בהתיישבות חדשה בכל חלקי הארץ. ההשקעות מתבצעות על-פי תוכנון ההתיישבות ותוכנון הענפים, והן מיועדות לשלב את הישובים הצעירים במעגל הייצור. היקפי ההשקעות והיקפי הייצור המתוכננים מופיעים בספר התקציב המ-אושר על-ידי הכנסת ואינני רואה כל טעם בדיון המת-חס לקטע זה או זה בנפרד.

אי לכך אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להציע לכנסת להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת ביטון לוועדה. אביא שתי סיבות. הסיבה הראשונה היא כלכלית. אנחנו יודעים כי יש משבר בענף גידול העופות, כי בתי-הקירור מלאים והשיוק אינו שיוק. אפילו מנסים להעמיס ספינה בעופות קפואים ולשלוח אותם מערבה, ואף אחד אינו יודע לאן. סימן שיש עודף. מן הראוי שוועדה כמו ועדת הכלכלה תבדוק את הנושא על הרקע של תוכנון כולל של משק העופות בישראל — האם דווקא בשטחים המוחזקים צריך להקים או לפתח ענף כזה. עד כאן הסיבה הכלכלית והיא מסתמכת על נתונים עובדתיים.

הסיבה השנייה היא פוליטית. להוסיף ולדבוק ברע-יון ההתיישבות או ההתנחלויות בשטחים שנכבשו במל-חמת ששת-הימים, זה גורם לנו נזק פוליטי.

אקרא קטע ממאמר של איש המייצג, לפי דעתי, חשיבה פוליטית אמריקנית ארוכת-טווח, ג'ורג' בול, על-פי מאמר שהוגש היום לחברי הכנסת במסגרת הסקר שהספירה מכינה בשבילנו. המאמר נדפס ב"יושנגטון פוסט", ב-25 בינואר 1980.

זלמן שזבול (הליכוד) :

יתחלה באילנות אחרים. שנית, שמו בול ולא בול.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אני לא רוצה להיתלות באילנות. הבה נניח שהוא אילן בין אילנות. אני יכול לומר ג'ורג' בול.

זלמן שזבול (הליכוד) :

הוא מתנגד גם למה שאתה רוצה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אבל הוא מסכים למה שממשלת ישראל הנוכחית רוצה. זו ממשלה הרוצה ברית דמים עם ארצות-הברית. מה אומר ג'ורג' בול ? הוא אומר : "כל עוד ארצות-הברית מסבסדת קולוניאליסם ישראלי בגדה ובעזה וסוב-בלת, על-ידי חוסר מעש, את המאמצים הציניים של ממשלת בגין לבלוע שטחים אלה, אין לצפות שערבים יסתכנו בהזדהות גמורה עם אמריקה ויעניקו לה על אדמתם בסיסים או ישתפו עמה פעולה במסגרת צבאית". ג'ורג' בול אינו איש שלי. אתם ולא אני רוצים ברית עם ארצות-הברית, אתם ולא אני רוצים להעניק בסיסים לארצות-הברית בתחומי מדינת ישראל. אתם מוכנים

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

כן.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

נצביע על הצעה מול הצעה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה —
מיעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדרי-
היום של הכנסת

— רוב
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדרי-היום
של הכנסת נתקבלה.

מ. חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום

(שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980 *

(קריאה ראשונה)

כי עובדי הרנטגן לא שבתו עד היום הזה. רק משדוע להם כי הממשלה מגישה את הצעת החוק הם החליטו לשבות. לעומת זאת כעובדים הם הודיעו שביום ראשון הם מכריזים על סאנקציות והיתה ויש עדיין אפשרות לממשלה למצות משא-ומתן תקין ומסודר בלי החוק הזה, וזאת מבלי שהממשלה תנסה ברצינות לנהל משא-ומתן כדי לסיים סיכסוך עבודה בינה ובין עובדיה. ובעת הזאת, כאילו זה אינו מספיק, מצא שר הבריאות לנכון לנסוע לחוץ-לארץ, כאשר היה ברור לו שיש בעיה המחייבת את טיפולו המיידי. אם באמת נזקקים לתקנות-שעת-חירום, הרי שעת-החירום היתה מחייבת ששר הבריאות יואיל בטובו להישאר בארץ וינסה למצות את המשא-ומתן עם העובדים.

אבל, כפי שצינתי, לא רק בתחום זה הממשלה הוכיחה את חוסר יכולתה. אין כמעט נקודה, אין כמעט שגיאה, שאפשר להעלות על הדעת והממשלה לא ביצעה עם הגשת החוק, התמים לכאורה, שהוגש לנו היום.

א. התקנות שמדובר עליהן תקפן פג ב־21 בינואר השנה. חברי-הכנסת, אם באמת חיוני להבטיח את הפעלת מכונת הרנטגן, היכן היתה הממשלה ב־21 בינואר? מדוע היא לא נזכרה כי היא צריכה להגיש את החוק בזמן? מדוע היתה צריכה להפוך את כל הליך החקיקה למחוז מביש ולהביא אותו כפי שהביאה אותו היום? מדוע צריך היה לזמן ועדת כנסת חמש דקות לפני המועד וכך לפגוע בתקנון הכנסת, לפגוע בסדרי החקיקה המתוקנים? היכן היא היתה? במה היא עסקה? — בהדלפות, בוויכוחים של חבריה או בנסיעות של חברי ממשלתה.

מצב זה מורה כי הממשלה מתדרדרת מיום ליום ב־ תיפקודה, והיא היתה צריכה לעשות לפחות דבר אחד: לא לאבד את רגש הבושה מול המחללים האלה. אני אישית הייתי מקבל אילו הממשלה היתה באה ואומרת: מורים, שגיני, לא שמנו לב. אני מודיע כי היינו אז מתייחסים אחרת. אבל לבוא בתוקפנות הזאת, שהפכה להיות נורמה מקובלת עליידי הרוב בכנסת, כמעט בכל תחום ותחום? חברי הכנסת, אני חייב לנצל את ההזדמנות ולומר מעל הבמה: מה שקורה בוועדת הכנסת על־די הרוב הוא שערוריה מאין דוגמתה, גם בסגנון, גם

להכניס את ישראל, יחד עם ארצות-הברית, למלחמה קרה כלפי ברית-המועצות. האח הגדול הזה שאתם חותרים לברית עמו, מתנער, מסתייג ואף בו למעשיכם בגדה וברצועה.

משתי סיבות אלה מן הראוי להעביר את הנושא לוועדה משותפת של ועדת החוץ והבטחון ושל ועדת הכלכלה. אתם יכולים לכנות את בעל המאמר בול, או בולס, לא משנה לי, ואני בכוונה מזכיר את שני הכינויים. אני חושב כי מה שאתם עושים בשטחים המוחזקים זה גם זה וגם זה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

חברי-הכנסת ביטון, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

אנחנו מפסיקים את הדיון בהצעות לסדר-היום ועוברים לחוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שי-רותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980. רשות הדיבור לשר משה נסים.

השר מ. נסים :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980, מוגשת לכנסת על שום שביית הרנטגנאים. כידוע, לפני יותר משלושה חודשים הכריזו עובדי הרנטגן על שביתה וגרמו עליידי כך נזק חמור לשירותי הרפואי והבריאות בישראל. כיוון שכך לא היה מנוס אלא להוציא תקנות-חירום המאפשרות לקרוא לעובדים לעבודה על-פי צווים הניתנים לגבי שירות חיוני זה. שלושת החודשים הראשונים לקיום הצווים הללו חלפו. כידוע, על-פי פקודת סדרי השלטון והמשפט, תקנות-שעת-חירום תקפן לשלושה חודשים. כיוון שחלפו רואה הממשלה צורך להגיש הצעת חוק לקיים את הצווים הללו לשישה חודשים נוספים.

אני מבקש לציין שהיתה ציפייה והיתה תקווה שאמ"נ עובדי הרנטגן ישובו, בתום שלושה חודשים, לעבודה תקינה — יותר נכון, שימשיכו בעבודה תקינה מכוח רצונם ולא דווקא מכוח תקנות-שעת-חירום. ברם השבוע החליטו עובדי הרנטגן לשבות והם עובדים היום בתנאי עבודה של שבת. הואיל ושירות זה הוא חיוני ביותר וחובה לקיימו למען בריאות האוכלוסיה אין מנוס אלא לקבל חוק המאפשר לממשלה לחייב את עובדי הרנטגן לפעול בשירות חיוני זה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שחל, ואחריו — לחברי הכנסת טובי.

משה שחל (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהצעת החוק ש־הוגשה לנו היום יש התגלמות כל מחלליה של הממשלה הנוכחית והדרך שבה היא מטפלת בדברים. אף בדברי השר נסים יש אי-ידיוק בכך שהוא קבע שעובדי הרנטגן פתחו בשביתה. אני רוצה לספר לחברי הבית

שהתקנות האלה נחוצות, כאילו, לשמור על בריאות העם. באים ואומרים: כדי שהאנשים לא ימותו. וזה דמאגוגיה. הפעלת צווי הרישוי כלפי הרנטגנאים גם בעבר מראה שהפעלת השיטה של צווי הרישוי מיועדת יותר לשבור את מאבקו של ציבור העובדים מאשר לקיים שירותי בריאות. במקום להיכנס למשאומתן עם עובדי הרנטגן ולבוא להסכם באה הממשלה עם החוק הזה כנשק שיוגף על ראשו של ציבור העובדים, במקרה הזה ציבור הרנטגנאים.

הרנטגנאים, הנאבקים על שכר קיום וגגד משכורת רעב, נגד שחיקת משכורתם — מסכנים את בריאות העם? הם נאבקים על שכר קיום, נגד משכורת שיש בה עוול. הנאבקים על מדרגות המס, העושות את העובד — מסכנים את בריאות העם? הרנטגנאים היו הראשונים שחתמו על הסכם עבודה ולבסוף יוצא שהם לא קיבלו תוספת, כאשר אחרים כן קיבלוהו. משרד הבריאות וקופת החולים הסכימו לתביעות הצודקות של הרנטגנאים — והיה על זה דיון לפני חורשים — אך שר האוצר הטיל וטו, בתוקף המדיניות האנטי-פועלית, שהוא כיום מחריף אותה יותר. לכן לא הרנטגנאים הם הפוגעים בבריאות העם כאשר הם נאבקים על תנאי קיום הוגנים. הממשלה היא הפוגעת בבריאות העם כאשר היא מקצצת בשירותי הבריאות, מקצצת בתקנים בבתי-החולים, מפטרת רופאים ומקצצת בתקנים של סטאז'רים רופאי המחר, מקטינה את מספר מיטות בבתי-החולים. הממשלה היא הפוגעת בבריאות העם כאשר היא סוגרת מרפאות, כמו המרכז הרפואי בבקה-אל-גרביה, שמתכננים לסגור אותו בשנה הבאה. מי פוגע בבריאות העם אם לא הממשלה, המונעת השלמת חינוכם והסמכתם של סטודנטים לרפואה, כאשר היא מקצצת בתקנים של סטאז'רים?

הפגנת הסטאז'רים והסטודנטים לרפואה מאתמול היתה זעקה לא רק של הסטאז'רים והסטודנטים לרפואה אלא זעקת העם כולו נגד פגיעת הממשלה ברמת שירותי בריאותו. על-כן דמאגוגיה היא להגיד ששביתת הרנטגנאים פוגעת בבריאות העם ומסכנת את האוכלוסיה. האשמה בממשלה, במדיניות האנטי-פועלית של שר האוצר, המקצץ בתקציבי הבריאות, החינוך והסעד ומוסיף לתקציבים הצבאיים ולהתנחלויות.

התקנות האלה עומדות בסתירה לחופש המאבק של האיגוד המקצועי. על-כן אנו מציעים להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

הח"ר י. מ. אברמביץ:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת הרליץ, ואחריה — לחברת-הכנסת אמיר.

אסתר הרליץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרתה להודות שלעתים אני מרגישה בכנסת התשיעית כעליסה בארץ הפלאות. זה הדבר שקורה לנו היום, עם החקיקה הרטרואקטיבית שהונחה בבהלה על שולחן הכנסת. לבי לבי לשר נסים האביר, שנשלח לכאן להגן על הממשלה הזאת ועל כל מהדליה.

כבוד היושב-ראש, האמת היא שקשה להבין מה קורה פה, שכן מתחנה חוקית איננו יכולים לחדש את החוק שכבר עם תחילת 21 בינואר. מן הסתם איננו מחוברים חקיקה רטרואקטיבית. דווקא מאותו תאריך עבדו אותם עובדי הרנטגן — חברת-הכנסת טובי מכנה אותם "רנטגנאים" — בבתי-החולים. במקום להיכנס אתם למשאומתן

בדרך וגם בתוכן; שימוש במלים שאיש לא היה מעלה על הדעת. יושב השר נסים, שהיה חבר ועדת הכנסת שנים רבות וידע שיש כללי משחק. הוא ידע והכיר שהרוב היה משתכנע כאשר היו מביאים לפניו טענות הגיוניות. כאן הכנסת הופכת, עליידי הרוב, לזירה להתמודדות אלימה, להפרות גסות יום של כל תקנה וכל חוק. היה צריך להביא את חוק הדחייה הזה, שהוא מת ועבר מן העולם ב-21 בינואר, לא משום שהיה בו צורך, אני משוכנע שהיה אפשרי פתרון אחר, אלא משום שהממשלה אינה מסוגלת לטפל בבעיה, חבריה אינם מתייחסים לתפקידם בצורה רצינית, אינם מנהלים משא ומתן. ואז נזקקים לחוקק חוק רטרואקטיבי כדי לפתור בעיה למראית עין.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהממשלה זקוקה למבחן רנטגן אמיתי על מה שמתרחש בתוכה. מן הראוי שהכנסת תעשה דבר אחד בלבד — תחזיר את החוק הזה לממשלה. נותר זמן. עובדי הרנטגן הודיעו, למעשה, פגיעה חמורה בזכות המאבק של האיגוד המקצועי, בזכות אפשר לנהל משאומתן עיניי מבלי לבוא באיומים של תחנות-שעת-חירום. יש לסיים את המשאומתן, ואני מגיח שאפשר לגמור אותו, מבלי שיהיה צורך בקבלת החוק.

על-כן אני מציע שהכנסת תחליט להחזיר את החוק לממשלה והיא תרשום בפניה, גם מעל הדוכן הזה ובפני מליאת הכנסת, שוועדת הכנסת גינתה פה-אחד את הממשלה על הדרך שבה הוגש החוק. הגינה נמשך עד הרגע הזה, בפאניקה שמסביבו, בדרך השלומיאליה שאנחנו עדים לה בכל תחום ותחום.

לא היה עולה על הדעת שתאמצו חוק כזה, גם משום שהייתם הרבה שנים באופוזיציה, גם משום שהבטחתם לציבור לתקן חוקים בצורה מתוקנת. אני מציע להחזיר את החוק לממשלה.

הח"ר י. מ. אברמביץ:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת טובי, ואחריה — לחברת-הכנסת הרליץ.

תופיק טובי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית הדברים ברצוני למחות על הצורה שבה הובאה הצעת החוק הזה לדיון בכנסת. אני חושב שהשר נסים היה עושה נכון אילו היה מתנצל על תגובתו הבלתי-נכונה לגבי הצעת הסדרה-יום שתלקה על הצורה הבלתי-תקנונית שבה הוכרע רע בבוקר בוועדת הכנסת להביא את ההצעה הזאת לדיון מוקדם.

חברי הכנסת, תקפן של התקנות פג ב-22 לחודש. הממשלה התעוררה פתאום, ובאופן מבוהל, ובניגוד לכל כללי התקפון של הכנסת מביאה את הצעת החוק, ללא כל צורך. ואם יש שביתה עתה, זו שביתה מחאה מצדם של עובדי הרנטגן על חוק אנטי-פועלי זה וגגד עמדתם של הממשלה המסרבת לבוא אתם בדברים ולסכם את תביעותיהם הצודקות.

אנו מתנגדים לכל שיטת צווי הרישוי. זו לא רק פגיעה חמורה בזכות המאבק של האיגוד המקצועי, בזכות הפועלים וציבור העובדים לנהל את מאבקם גם בצורה של שביתה. זה יוצר מצב של עבודת כפייה. גם כאשר הרנטגנאים שובתים, בלי צווי רישוי, הם אינם מסקירים את החולים ואת החוקים לשירותיהם. זו דמאגוגיה לטעון

— היא עתידו של העם הזה ושל סדרי החוק והמשפט במדינה הזאת.

חברי הכנסת, אני שואלת את עצמי, ואני שואלת אתכם: איזה פרצוף יש לממשלה השוכחת לחוקק חוקים הנוגעים, לפי דבריה שלה, לבריאות הציבור? כפי הנראה היא עסוקה באלון-מורה, בהרכיבי בהתנחלויות אחרות ובגוש-אמונים, שריה מטיילים בעולם, ושריה מתדיינים בינם לבין עצמם ומן הסתם מדליפים לנו מה קורה — — —

שמאל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
ושריה, חלקם ישנים.

אסתר הרליץ (המערך):

כנראה אין לבריאות ולאנגריה ולא כלום.
על-כילפנים אצל הציבור נוצר הרושם כי לית דין ולית דיין, וזאת דווקא בתקופה שיש צורך להקנות לעם כבוד לממשל ויוקרה לממשלה, ללמדו לשמור על חוקים ולקבל ברוח טובה את אכיסתם.

חברי הכנסת, צדקו החברים שקדמו לי ואמרו כי מכל הסיבות יש להחזיר חוק זה לממשלה. שמא תלמד לקח כי תפקידה העיקרי הוא לתפקד ואין היא מתפקדת כהלכה; שתפקידה העיקרי לתת חזיון לכנסת ולגלות לה יחס של אחריות, וגם את זאת לא עשתה היום; שתפקידה איננו לחקק חוקים דראקוניים, כי-אם ללמוד את המלאכה הקשה, אבל החשובה במשטר דמוקרטי, לנהל משא ומתן עם עובדיה, לשכנע ולהשתכנע, כי זה יסוד הדמוקרטיה.

כבוד היושב-ראש, אני מציעה להחזיר לממשלה את הצעת החוק המונחת לפנינו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אמיר, ואחריו — לחברי הכנסת פעיל.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שוב שונה הממשלה. נדמה לי שכאשר יבואו לכתוב על התקופה "המזהירה" הזאת של ממשלת הליכוד, לא ימצאו ההיסטוריון והסופר מקום לחלוק תהילה רבה לממשלה זאת. והיום, כיוון שהממשלה חלשה, היא חייבת למצוא פתרונות לבעיות בדרך של הודקקות לחוקים. החוק המוצע עליידי הממשלה היום הוא חוק שלא במקומו, חוק דראקוני. במקום לקיים הידברות ולנסות ולהגיע לשפה משותפת עם העובדים, עם האיגודים המקצועיים, הממשלה מרוב חולשתה רואה את הגאולה בפנייה לדרך חקיקת חוקים, חוקים נמהרים ופזיזים, המעמידים את הכנסת בפני עובדה: כך תראו וכך תחליטו.

צר לי לציין שהצעתי לסדר-היום, בנושא קרקעות הלאום בנגב וגורלן, שוב נדחתה לשבוע הבא בגלל מחדליה של ממשלה זאת.

אין היום שבייתה של עובדי הרנטגן בבתי-החולים. אני יודע שכאשר חולה נזקק לצילום רנטגן הצילום הוא חיוני. אני יודע שחיוני הוא שיהיו צילומי רנטגן לבית-חיים הנעשים בבתי-החולים, ואני לפגוע באזרח במחנתו זאת. אני מסכים לכך. אני מסכים שיש למצוא דרכים שהאזרח לא יפגע. אבל לבוא היום בצורה כל כך נמהרת ולהציע דיון בהצעת חוק שמטרתו להעמיד את האיגודים המקצועיים ואת העובדים אל מול החוק, אולי לגרום

חוזרים ומרתקים אותם בתוקף חקיקה של שעת-חירום. הדבר איננו מובן. מה שגרוע מכל המהלכים האלה הוא שהממשלה למעשה מלמדת את הציבור כיצד לא לכבד אותה. והרי אנחנו עם שלמד בגולה, כדי לקיים את עצמו ולהתגונן על חייו, להפך חוק ולרמות את שומרי החוק. מה שאנחנו רואים היום הוא שהממשלה הזאת נותנת כתף לכל מה שקורה בדור הזה שבו אנחנו חיים; זאת תקופה של מתיגרנות, של חוסר סמכות, של אלימות ושל הפרת חוק. במקום שהממשלה תשמש דוגמה לעם הזה שנתקבץ פה מכל קצות תבל ומגוליותיו, דוגמה איך לכבד את הממשלה ולכבד את הכנסת, הרי היא משמשת במעשים האלה דוגמה רעה, דוגמה אנטי-חיונית.

השאלה המתעוררת היא: מה קרה ב-29 בינואר שהממשלה נזכרה פתאום שאמנם פג תוקף החוק ב-21 בינואר? מה קרה? הכיכד שכחה את חובתה האלמנטרית לבדוק את החוק ולבדוק אם יש צורך לחדש את החוק בעוד מועד? נראה שלממשלה אין פנאי להתייחס לנושאים האלה. היא עסוקה בדברים אחרים.

חברי הכנסת, הסכנה האמיתית לבריאות הציבור אינה בשבייתה של עובדי הרנטגן, הגם שנושא זה חשוב; הסכנה האמיתית לבריאות העם היא במשבר התמור החוקי היום, בגלל הממשלה, את שירותי הבריאות הטיפוסיים והמונעים גם יחד. הממשלה החליטה — כך היא אומרת — לצמצם את מספר עובדי המדינה ועובדי השירותים, אבל היא שופכת את התינוק יחד עם המים. הדעת איננה סובלת מצב שאין ממלאים מקום של אחת תקנית בבתי-חולים או בטיפת-חלב, העוזבת את עבודתה או מחמת הגיעה לגיל הפרישה או מחמת הריון, מחלה או מכל סיבה אחרת.

חברי הכנסת, יש בארץ הזאת עשרות תחנות טיפת-חלב, תחנות לאם וילד, סגורות. אין יוצא ואין בא. השאלה המתעוררת היא: אילו ילדים תלדנה אמהות שאינן מקבלות מה שהיה אחד השירותים הטובים ביותר במדינה הזאת, השירות לאם וילד? בעיר בעייתית כרמלה חסרות כבר היום 23 אחיות לתקן של 60 אחיות. אין אחיות בבתי-הספר ואין אחיות בטיפת-חלב. לא זה בלבד שהממשלה גזרה גזירה משונה על עצמה ועל מוסדותיה אלא היא אף מאיימת בסאנקציות על קופות-החולים, סאנקציות של הפסקת השתתפותה בתקציביהן אם הן לא ינהגו כמות, בניגוד לשיקול-דעתן ולאחריותן הרפואית. זוהי הסכנה האמיתית, חברי הכנסת. צודק חברי-הכנסת תופיק טובי בדברו על סגירת שירותי הבריאות בבקיה-אל-גרביה. את תחנת אם וילד בבקיה-אל-גרביה היינו מראים לכל אורח המבקר בארץ כדי להראות כיצד אנחנו מקדמים אשה ערבית וילדיה לעידן ועובדי הרנטגן ירדה מתחת הילדים בישובים הערביים. זוהי הסכנה האמיתית לבריאות הציבור ולא השבייתה של עובדי הרנטגן.

(קריאה: אין שבייתה.)

איום השבייתה. תודה על התיקון.

אנחנו חייבים לשאול את השר נסים ואת שר הבריאות, שאיננו כאן, מה יקרה לשירותי הבריאות ולבתי-החולים, ואולי נוסף שאלה שחשיבותה ומשמעותה כמו שאלת הקודמת: מה יהיה על עובדי הסעד ועובדי הרווחה שגם את מקומם אין ממלאים כאשר הם מפסיקים את עבודתם? אם לא נדאג לשירותי הבריאות ולשירותי הרווחה, הרי הסכנה האמיתית — בעיני זו הסכנה האמיתית

בושה וכלימה למדינה שלנו שהיא, לדעתי, מדינה גאורה ותושביה יכולים להתגאות בעשייה שהיתה מאז תקומתה. אל לה לממשלה לשבור את המאחד ולהוביל את העם הראש למטה. העם צריך להיות גא וקוף-קומה. אם הוא אינו יוצא לרחובות להפגין, זה מפני שהוא אחראי למדינה יותר מהממשלה, ושלא יובן הדבר אחרת. לא מתוך חולשה הוא איננו איננו מפגין אלא מתוך אחריות ממלכתית ממדרגה ראשונה.

לכן אל לה לכנסת לתת יד לחקיקת חוקים הבאים להגביל את המאבק הלגיטימי, החוקי, של האיגודים המקצועיים, כי בלעדיתם תהיה אנדרלמוסיה במדינה; הם המביאים סדר, כי הם רוצים בהידברות ובמשא-ומתן. לחוק הזה אין מקום ולכן יש לדחות אותו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, ואחריו — לחבר-הכנסת עמאר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפי דעתי צריך להתזרזז את החוק הזה לממשלה ולא לקבל אותו עוד לעולם. אני מודה כי נדהמתי משהבחנו כי קיים חוק כזה. אני מבין שהוא נחקק באותו שבוע שנודמן לי ולכמה מחברי להיות בכנס "ציוני-אוטלוק" בווינגטון. אני חושב שחוק זה הוא שערוריה מכל הבחינות.

אני מוצא בהצעת החוק לפחות שלושה פגמים, שכל אחד מהם דינו לדחותה על הסף. הפגם הראשון, החשוב ביותר: החוק הזה הוא בעצם תופעה, אשר עלי-פיה הממשלה רוצה לאנוס את הכנסת להיחלץ לחקיקה בחולה בלי מחשבת חושב, כדי לכפות על עובדים להמשיך את עבודתם, ממש בנוסח של מדינת כפייה. החוק הזה הוא דוגמה של חוק הקובע עבודת כפיים. זה עדיין לא "קורבה" — Corvée — במובן הקלאסי של עבודת כפייה, אבל זו עבודת כפייה. מי שמצביע בעד החוק הזה מרים יד בעד שינוי פניה של מדינת ישראל ממדינת חופש למדינת כפייה. יכולים להיעשות צעדים נוספים בכיוון זה בעתיד, אבל החוק הזה הוא צעד המעביר אותנו אל מחוץ לסף הדמוקרטיה.

אני שואל את הממשלה: האם כבר אי-אפשר לנהל משא-ומתן עם עובדי הרנטגן? — תגידו: אי-אפשר, עובדי דים עקשנים. האם כבר אי-אפשר להתקין סידורי בוררות עם עובדי הרנטגן? — שוב תגידו: אי-אפשר, הם עקשנים. האם אי-אפשר לבוא עמם לבית-הדין לעבודה? במתכוון מנתי שני מוסדות שאני מתנגד להם בדרך-כלל — הבוררות ובית-הדין לעבודה. דעתי ידועה, תמיד אעדיף את המשא-ומתן. לפי החוק הקיים יש שלבים של מגעים במאבק המקצועי שהממשלות הקודמות הנהיגו אותם, חלק מהם בניגוד מובהק לתפיסתן האידיאלוגית של מפא"י, של מפ"ם, אבל התלטי: קיימים גם בוררות חובה, גם בוררות מוסכמת, וגם בית-דין לעבודה. האם מיציתם את כל דרכי המאבק הקיימים? האם ניסיתם ללכת עם עובדי הרנטגן בשיטות אחרות? מה לכם להזעיק את הכנסת להפעיל חוקי כפייה? אין הדבר דומה למצב במדינות שכונות אלא למסורת ארורה מאוד של חלק מתרבות אירופה של שנות ה-20 וה-30 וה-40 במדינות מספר ובמקומות מספר בעולם שאין בהם מאבק מקצועי, שאין בהם, בעצם, איגוד מקצועי, שהעבודה היא עבודת כפייה. זה הפגם הראשון. ידעו כל חברי הכנסת כי מי

להפטר ולשאת בעונשים — אין זה חינוך לאזרחות טובה. כבר אינני רוצה לדבר על תחומים אחרים שבהם במקום אור אנו רואים צל. במקום יתר אמון בשלטון, בממשל, יש אנדרלמוסיה בתחומים שונים.

אולי זו הפעם הראשונה שמעוים לדבר בקול רם על "לחתוך בבשר החי" עד שיגיעו לעצמות. התקציב המוצע היום בסך 405 מיליארד לירות יפגע לא רק בשירותי הבריאות החיוניים של המדינה אלא גם, וקודם-כל, בשכבות רחבות ביותר של האוכלוסיה; ובמקום שתהיה לנו אוכלוסיה שלווה, עובדת ויוצרת, אנו מפתחים על-ידי המדיניות הזאת כיסי אבטלה, עבריינות ופשעה, וכל זה כתוצאה מהמדיניות של הממשלה הדיוס. כאשר פוגעים בשירות חיוני כלשהו יש לכך השלכה באופן ישיר דווקא על אותו שכבות הזקוקות ליתר טיפול, ליתר מעקב וליתר חום. צר לי שיש אטימות מוחלטת, והאטימות הזאת גורמת לצער גדול בקרב האנשים ולהתפוצצויות חברתיות פה ושם.

בעניין זה אני מסכים עם מי שדיבר על ההפגנה הנערכת בשעות אלה מול משכן הכנסת. אילו מדינה זו היתה מחליטה על נשיאה שווה בעול, על חלוקה צודקת של העול בין כל אזרחיה, אולי האזרחים היו מקבלים זאת בהכנה. להדק את החגורה צריך, קודם-כול, אצל מי שיש להם מה להדק ולא אצל השכירים, שהיום באים לחוקק חוק שיגביל את חופש המאבק המקצועי שלהם שהוא לגיטימי בכל חברה דמוקרטית. מה שאנו עושים היום הוא פגיעה ביסודות הראשוניים של הדמוקרטיה הישראלית. פה ושם כבר יש סימנים של התעלמות מוחלטת מהכנסת ומוועדותיה. אינני יודע אם במציאות זו לא נגיע בשנים הקרובות למשטר טוטאליטארי כפי שהוא קיים מסביב למדינת ישראל.

דרך זו היא פסולה, ויש למצוא פתרונות אחרים. אני יודע שחולשתה של הממשלה — כוחה. כנראה בשנתיים וחצי-השנה האחרונות יצרנו איזה דבק שלא ניתן לפרק ולכן הממשלה, למרות כל מה שעובר על המדינה, למרות כשלונותיה כמעט בכל התחומים, אינה מחזירה את המאנדאט לעם ואינה מתפטרת. גם בתחום היחיד שהביא לנו אור לפני כשנתיים, נושא השלום, גם בו יש מחלוקת אינספור. אילו היה לי זמן הייתי מונה אחד לאחד כל מה שקורה לנו. העם טוב, ממשלתו רעה. ואילו מי שמרכיבים את הקואליציה הממשלתית היו מכבדים את עצמם הם היו מחזירים את המאנדאט לעם, ראש הממשלה היה הולך לנשיא המדינה ואומר לו: נכשלתי, אני מודה. אבל בשביל זה צריך כוח נפשי בלתי-ריגיל וזה, כנראה, אינו בנמצא בממשלה הזאת.

לכן לחוק הזה, הבא להטיל עונש מעצר על עובדים וכן שלילת משכורת ותנאים סוציאליים מהם אם לא יקיימו אותו, אין מקום בספר החוקים של מדינת ישראל. על הממשלה ועל הכנסת, בעיקר על הכנסת, לדחות את החוק הזה ולא לקבל אותו בקריאה ראשונה. פועלי ישראל עדיין שקטים וטובים ואינם מראים את תיסכולם ההולך וגובר מיום ליום. אני מזהיר את הבית הזה מהתפוצצות אפשרית בחודשים הקרובים. מי שאינו בא במגע יומיומי עם האזרח אינו יודע מה הוא סח. היום רואה טוב יותר מראש עיר בעיר-פיתוח מה עובר ואין על האזרחים, על משפחות מרובות-ילדים, על פועלים הנורקים לרחוב האכזר. ואם היום בבתי-הספר שלנו לרפואה אין מקום לסטודנטים הרוצים ללמוד רפואה, זו

הובאה. האם היה טעם לדבר או לא היה טעם לדבר? על שום מה לא הובאה ההצעה? דרכי הפעולה של הממ"שלה, כפי שאמרת, מעוררים חרדה. כולנו חרדים על מה ואיך פועלת הממשלה.

אנו דנים כאן בנושא שהוא חשוב מאוד. צווי ריתוק מהווים פעולה חריגה מאוד כאשר מדובר בזכויותיהם של עובדים, בזכות מאבק מקצועי של עובדים. אין לנהוג בהוצאת צווי ריתוק כחפשויות, ללא ביקורת, ללא הגבלה. במקום משא-ומתן עם עובדים באים צווי כפייה. הדבר איננו פשוט כלל ועיקר. הוצאת צווי כפייה לשם עבודת כפייה — אין בכך משום פתרון. במקום חיפוש דרך להבנה הדדית באים צוויים שלטוניים; במקום דאגה לזכויות העובד ולמעמדו יש נסיון לעירעור זכויותיו ומעמדו. ולגבי מי? — לגבי ציבור עובדים נאמן ומסור. עובדי הרנטגן גילו במשך כל תקופת עבודתם בכל מקום מסירות שאין למעלה הימנה. הם עובדים שעות נוספות, בשבתות, הם עובדים ככל שיידרש. בכל עת הם נמצאים במקום, עומדים על המשמר למען עוזר לאיש החולה, לנפגע. והנה כנגדם התאספנו כאן לפעול כדי להוציא נגדם צווי כפייה.

אם משרד הבריאות רוצה לייעל, יש לו אפשרויות רבות לייעול בתחום של הרנטגן. יש מיתקנים של רנטגן שאינם מופעלים אלא במשמרת אחת. על שום מה אין מפעילים את המיתקנים האלה במשמרות נוספות כדי לא לחייב את החולים לזכות בתור עד שיגיע תורם לצילום רנטגן? זה גם כן עניין של יעילות. אבל קל יותר לייעל על-ידי אמצעי כפייה על ציבור עובדים ולא על-ידי גיהול יעיל של המיתקנים של המפעל, של בית-החולים, של המשרד. שר הבריאות הנוכחי מתחילת עבודתו גילה חוסר יכולת וחוסר אונים כמו הממשלה הזאת. במקום דאגה לקיום השירות החיוני לציבור בדרך נאותה — יש פעולה רצופה של הפקרת השירות הרפואי. והראיה — סטודנט הלומד רפואה בישראל חייב במסגרת לימודיו לעשות שנת התמחות אחת בבית-חולים. והנה נסגרו בפניו שערי בתי-החולים והוא אינו יכול להמשיך את לימודיו. מה הוא יעשה? מי אחראי לכך שלימודיו יימשכו כמתוכנן? ממשלה זו מעמידה אותו במצב שהוא אינו יכול להמשיך ללמוד, הוא אינו יכול להמשיך את שנת ההתמחות. רופאים ישראלים מסיימים את לימודיהם והם אינם יכולים לעבוד. לא נמצאת להם עבודה. כ־700 רופאים נקלעו למצב קשה, הם מחפשים פתרון לבעיותם, ועבודה אין. האפשרות היחידה העומדת בפניהם היא לדרת מן הארץ. כמה עולה סטודנט כזה למדינה במשך כל תקופת לימודיו? אנו דוחקים אותו לירידה מן הארץ. ובאותו זמן מופיע כאן שר הבינוי ומדבר על התזרת ישראלים יורדים, מכריו הכרוות, מתכנן תכניות, ואנו דוחקים בישראלים טובים, בעלי מקצוע, שהשקענו בהם חרבה, לדרת מהארץ. זוהי דרך פעולתה של הממשלה. דרך זו נתגלתה לפנינו גם בהצעת החוק כפי שהוגשה לכנסת.

אשר לתקנות, השר מתקין תקנות. קל לו לפרסם תקנות, הוא כותב בהן מה שהוא רוצה לכתוב. בבואנו לתת לתקנות גושפנקא של חוק אינו חייבים לבדוק אותן. מי נתן סמכות לשר לקנוס עובד שאיננו עובד? בית-המשפט רשאי לקנוס עובד, אבל שר איננו רשאי לקנוס עובד. בתקנות כתוב שאם עובד אינו עובד יום אחד, מנכים 5% ממשכורתו החודשית. זהו קנס, משום ש־5% אחד. מי הסמיך את השר לקנוס את העובד? במקרה הטוב

שמרים יד בעד חוק זה מרים, בעצם, יד בעד חוק אנטי-דמוקראטי במובן העמוק והאמיתי של המלה.

הפגם השני הוא פגם טכני, אבל הוא מעיד על הממ"שלה הזאת. זו ממשלת שלומיאלים "פאר אקסלאנס". מאז קום המדינה עוד לא היתה לה ממשלה כה שלומיאלית וחסרת אחריות. איך קרה לה, שהגיעה ה־21 בינואר, שבו פג תקפו של חוק הכפייה הקודם, והיא המתינה עד ה־29 בו ורק אז רצה ונחפזה להניח את החוק הזה על שולחן הכנסת ולהתכונן היום בהליכים של חקיקת-בזק בלתי שקולה? מה קרה? ממשלת שלומיאלים זאת, אין לה אפילו מנגנון המדווח לה מה ומתי צריך לחדש. ממשלה זו אינה ראויה לשום אמון. זה הפגם השני.

הפגם השלישי — אני חושב שצנעו הגשת החוק לכנסת היא השמצה חסרת אחריות של עובדי הרנטגן. ראו, חוק הכפייה הקודם פג תקפו לפני כעשרה ימים. לא שמעתי שעובדי הרנטגן עשו לממשלה מארב והכריזו שביתה למחרת היום, ב־22 בינואר 1980. הם התנהגו באחריות. הממשלה חיכתה ימים מספר והחליטה לחדש את חוק הכפייה. כתוצאה מכך קפץ על עובדי הרנטגן רגזה של הממשלה ועכשיו הם מאיימים בשביתה. ההש-מצות של עובדי הרנטגן על-ידי הממשלה, אי-האמון, אי-ההבנה של הממשלה מה הם יחסי עבודה, אי-נכונות להבין שיתכן מאוד כי עובדי הרנטגן — ואני מדבר עליהם, כי בהם מדובר — מגלים בהתנהגותם יותר אחריות מאשר כל הממשלה הזאת, זוהי הוכחה תוחכת. רק בעבור זה לא ראויה הממשלה שניתן לה הכשר לחוקק חוק של עבודת כפייה כנגד הרנטגן.

לפי דעתי, אם הכנסת הזאת היא כנסת הרצאה לקבוע מה טוב לעם הזה, אם היא מייצגת את העם, היא איננה יכולה בשום פנים לתת יד לחוק כזה. היא חייבת להסיר אותו על הסף ולכפות על הממשלה להסדיר את סיכסוך העבודה עם עובדי הרנטגן בשיטות המקובלות, על-פי החוקים הקיימים בישראל. יתירה מזו, צריך שהממשלה תדע ששיטה כזו של חקיקה הקובעת כי כאשר יש סיכסוך עבודה ולא מוצאים לו פתרון, רצים לכנסת, מפעילים את הרוב הקואליציוני ומחוקקים חוק עבודת כפייה — שיטה זו הופכת את המדינה למדינת כפייה. צריך שהממ"שלה תדע ששיטה זו לא תיכון, לא בכנסת הזאת ולא בשום כנסת בעתיד.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לתבר-הכנסת עמאר, ואחריו — לחבר-הכנסת אשל.

משה עמאר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק זו, כפי שהוגשה ובדרך שהוגשה, מעוררת תמיהה וחרדה: תמיהה — על דרכי פעולתה של הממשלה; וחרדה — בשל דרכי פעולתה שלה. כל העם ישאל, ולא רק חברי הכנסת: עד היכן הדברים מגיעים? לאן הם עלולים להגיע, בנושא זה ובנושאים חיוניים אחרים של המדינה, אם כאלה הן דרכי פעולתה של הממשלה הזאת?

לפני שלושה חודשים הותקנו תקנות. לפי דברי נציג הממשלה היה בהם אז צורך. לא שמענו מה נעשה במשך כל התקופה הזאת. האם היה משא-ומתן עם העובדים, ואם כן — על שום מה לא הגיעו להסדר אתם? אם לא הגיעו להסדר, הרי מבעוד מועד, לפני ה־21 בינואר 1980, ניתן היה להביא הצעת חוק, שלא הובאה. הצעת החוק לא

מיליונים רבים, ואין עומדים בתור להיות עובדי רנטגן בישראל. מה עושים כאן? האומנם הכוונה להבריית את עובדי הרנטגן? הרבה יותר קל לעבוד בבוטיקים ובבנקים, ואין נישאר עם ציוד יקר, שיאבדו אותו מדי יום ביומו, אבל קידום שירותי בריאות לא יהיה במדינת ישראל.

לא ייתכן שממשלה אמינה לא תעשה דבר ותצייד כדי לבוא מלכתחילה במגע עם העובדים, לגנות לפתור את הבעיות, ומאידך גיסא תסבך את הכנסת בהליכים בלתי-תחוקתיים ובלתי-דמוקרטיים כדי לפתור את משגיה.

אני שואלת: האומנם אנחנו הולכים לשוק עבדים, לעבודה כפיתית, במדינת ישראל? אנחנו הולכים להעביר פה חוק האומר שגם מי שמתפטר מעבודתו, לאחר קבלת החוק, איננו רשאי לעזוב את העבודה — הוא חייב להישאר ולעמוד בכל התקנות האלה. האומנם נעשה הכול כדי לפתור את הבעיות קודם לכן?

הייתי רוצה שגשג על מה שקורה בשירותי הבריאות במדינה. האומנם רק צילום רנטגן, אם ייעשה בזמן, יפתור את הבעיה? ומה בדבר חדרי הניתוח הסגורים? איפה האחיות החסרות? איפה כל הצוות שצריך לנהל את בית-החולים? אנחנו יודעים שהם אינם. היום גם הרופאים, שחינכנו אותם כאן בארץ במיליארדי לירות, עומדים בתור לרדת מן הארץ מחמת קיצוצים תקציביים, ואחרי זה נוסף עוד כמה מיליארדים כדי להחזיר אותם לארץ. המצב הוא כמעט כמו ב"קלושמרגל". יש בתי חולים בתת-רמה, עם עכברושים ובלי צוות, כשבמרחק חצי-שעה מהם יש בתי-חולים עם ציוד ועם צוות, אבל אותם יסגרו בגלל מדיניות שאיננה מדיניות, ויישארו בתי-החולים שאינם מצליחים לתפקד ברמה. הממשלה הורסת את הירושה אשר קיבלה בשירותי בריאות, עינה צרה בשירותי קופת-החולים והיא עושה הכול כדי לערער אותם, להרוס אותם, לא כדי לקדם את הבריאות אלא כדי ליצור עמדות כוח פוליטיות נגד העובדים במדינת ישראל.

איפה דאגתכם לרמת הרפואה, מה אתם עושים כדי להוסיף רופאים, למנוע מהם ירידה, לאפשר לאחיות לעבוד, לעובדי הרנטגן? איפה דאגתכם לרופאי שיניים, למרדמים? על עובדי הרנטגן נפל כעסכם מבלי שניסיתם אף כהוא-זה לפתור את הבעיה.

לא ייתכן שאנחנו כאן בכנסת נהפוך לחותמת-גומי וניתן הכשר לשלומיאליות, כפי שאמר כאן, נדמה לי, חבר-הכנסת פעיל, שלומיאליות המציינת את הממשלה הזאת. אני סבורה שזו בושה, שזה אקט בלתי-דמוקרטי, ואני מציעה להחזיר את החוק לממשלה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רוזוליו, ואחריו — לחבר-הכנסת אשל.

הניאל רוזוליו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אי-אפשר להסתיר את העובדה שמדי פעם בפעם ולעתים תכופות מדי מעמידה הממשלה את הכנסת במצב מביש, כשהיא נוקטת בהליכים מיוחדים של חקיקה אשר נועדו למקרים מיוחדים שבעטים באה הממשלה לבקש פטור מחובת הנחה מוקדמת. והסיבה היא שהממשלה שכחה להסתכל על התאריך של התקנות ולפתור בזמן לכנסת.

הוא יכול שלא לשלם שכר, אבל לא לקנוס. מי הסמיך אותו לפטר עובד? נאמר כאן: העובד יפטר, כאמור בתקנת-משנה (א). הוא יכול לפטר עובד המנהל מאבק מקצועי, הנמצא בשבייתה? זה נוגד את החוקים שלנו.

התקנות האלה הן לקויים. הכנסת לא תיתן להן גושפנקה של חוק. לכן הדרך היחידה והבלעדית היא להחזיר הצעת החוק לממשלה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אשל, ואחריה — לחברת הכנסת רוזוליו.

תמר אשל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה סבורה שהמצב שנוצר לגבי עובדי הרנטגן הוא כה חמור עד שהיא נוקטת בתקנות-שעת-חירום, ולא לתודש, ולא לתודשים, ולא לשלושה חודשים כמו בחוק הקודם אלא לשישה חודשים תמימים. העניין כה חשוב וכה דחוף שצריך היה לפגוע בכל הליכי החקיקה המסודרים ולהביא לאישור החוק הזה ולדיון בו היום, כאשר כל ההליכים שאפשר לגקוט לא נקטו. וראו זה פלא, זה כל כך חשוב וכל כך דחוף שאפילו חבר כנסת אחד אין כאן על ספסלי הליכוד. שר הבריאות שוסטק בחוץ-לארץ, ומנכ"ל משרד הבריאות אף הוא איננו כאן.

עמום הר (הורביץ) (המערך):

השר שוסטק בחוץ-לארץ?

תמר אשל (המערך):

כן. זה כל חשוב וכל כך דחוף שאין דרך אחרת לפתור את הבעיות אלא באמצעות חקיקה מיידית. צר לי על השר נסים; תמיד מוטל עליו — אולי כדאי לעשות את זה בתור — להוציא את הערמונים מן האש בשביל הממשלה הזאת.

לא ייתכן שיובא חוק כזה לפנינו באמתלאות שאין להן שום אחיזה במציאות. העובדות הן, השר נסים, שלא היה שביטה, שהחוק הקודם פג תקפו כבר ב-21 בינואר ואף שר אחד בממשלה לא ראה צורך לחוקק את החוק הזה לפני מועד עד פקיעתו. יותר מזה, בתקופה זו לא באו במגע עם העובדים כדי לגנות לפתור את הבעיות. לא היה שום מגע אתם. לא היה כל ניסיון לנהל משא-ומתן תקין, כפי שראוי בתורה מתוקנת ודמוקרטית, בהתאם לחוק הקיים במדינה.

נוצר מצב חדש במדינת ישראל. הממשלה איננה צריכה להחליט והחלטות: יש בתי-משפט במדינת ישראל החושבים ומחליטים בשבילה, ואת הכלכלה ואת שירותי הבריאות במדינה ינהלו על-ידי צווי ריתוק ותקנות-שעת-חירום.

הרי מביאים לפנינו חוק אשר אין לו שום הצדקה, הוא פוגע אפילו בסיכויים להגיע להסכם. יש התעלמות המצב השורר במדינה בגלל ניהול כושל וחוסר מדיניות של הממשלה בשטח הבריאות.

מקצוע הרנטגנולוג הוא מקצוע קשה מאוד, מקצוע שיש בו גם מן המאמץ הפיסי וגם חשיפה מסוכנת לקרינה. לא בכדי הורד מספר שעות העבודה של עובדי הרנטגן והם רשאים לספור שעות עבודה ביום. לעומת זאת יש הרבה מכוני רנטגן במדינה, ויש ציוד יקר שעלה

לנהל משא-ומתן עם העובדים. זה הופך לנוהג לפתור את הדבר כך.

אדוני השר, אינני רוצה להתייחס אפילו לשאלה אם הממשלה היתה צריכה או לא היתה צריכה לתקן את התקנות האלה. נניח ששכחה לעשות זאת, לא רצתה בכך או שהיתה לה סיבה בלתי-רגילה שלא להגיש את ההצעה עד היום הזה. משום טוהר הנוהל ומשום טוהר המידות הדמוקראטי עדיף מצב שתהיה שביתה עוד יום או יומיים — ואני יודע מה זאת שביתה רנטגנאים, אני יודע זאת היטב — מאשר לתזור ולבוא ולהחליף אורח חקיקה תקין בריצה מבוהלת לצווי ריתוק, בריצה מבוהלת לתחיקה הזאת.

אדוני השר, אינני יכול להשתחרר מאסוציאציה קשה ביותר, שכאשר יש התפוררות והתרופפות של המערכת הדמוקראטית — ויש דוגמאות בהיסטוריה — דמוקראטיה כזאת הופכת לדמוקראטיה-כביכול, המושלת בעזרת צ"וויים. אתה כחבר הממשלה יודע לפחות כמוני שאנו עומדים בפני חסיסה גדולה של עובדים במשק, ומקורה של חסיסה זו במצב הכלכלי של המשק, ומקורו של זה במדיניות הכלכלית, בתקציב שעדיין אינכם יודעים איך להכין אותו. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא קרה שבסוף ינואר — מחרתים יהיה ה-1 בפברואר — עדיין לא ידעו משרדי הממשלה מה התקציב שלהם לשנה הבאה. אינני יודע בכלל איך אפשר יהיה להגיש תקציב עד ה-1 באפריל. זאת אומרת שאנו צריכים לפחות שתהיה חסיסה. קברניטי המדינה צריכים לדעת לא רק מה יש כרגע אל גם מה יהיה מחרתים. האם את מתכוונים לשלוט עכשיו במדינה הזאת בעזרת צוויים? האם אתם מתכוונים שהמשק הזה כולו ינוהל בעזרת צוויים? האם אתם מתכוונים שהמשק הציבורי והמערכת הציבורית יפעלו על-ידי צוויים? בזה תפתרו את הבעיה, מורים יעבדו בצוויים, רנטגנאים יעבדו בצוויים, רופאים יעבדו בצוויים, אנשי הנדסה יעבדו בצוויים, פקידים ממשלה יעבדו בצוויים? כך אתם רוצים לנהל את המדינה?

חברי הכנסת, אני יודע שיש מצבים שבהם דרושות תקנות לשעת-חירום על-מנת להוציא צווי ריתוק לקבוצת עובדים. יש גם ערך לנוהל שבו מתקבלים צווי ריתוק אלה. יש ערך לצורת התנהגותה של הממשלה כאשר היא מביאה את התקנות האלה לפני הכנסת. יש ערך לשאלה אם היא נזקקת להליך זה בנושא זה כדי לעשות תרגילים קואליציוניים ולרוץ בבהילות איומה לכנסת משום שהיא לא הספיקה לבוא בזמן בעניין זה, ותהיה הסיבה לכך אשר תהיה.

חברי הכנסת, אני קובע שלממשלה אין שום רגישות לשאלה כיצד מתנהגת ממשלה במשטר דמוקראטי בצורה תקינה. אינכם מבינים את זה. השאלה אינה אם אתם פועלים על-פי כל סעיפי התקנון והחוק אלא באיזו צורה אתם עושים זאת.

לכן, חברי הכנסת, אני חושב שהממשלה והקואליציה היו צריכות לכבד גם את העובדה שוועדת הכנסת הביעה פה-אחד את דעתה, ככנסת לגבי הממשלה, על הדרך שבה הובא החוק הזה לכאן. הממשלה היתה צריכה לקבל את הכפפה ולהגיד: נמצא דרך לפתור את העניין הזה, לנקוט הליך חקיקה מסודר דווקא בנושאים האלה שבהם שוללים מקבוצת עובדים זכות לשבות. איזו קבוצת עובדים זו? איזה סבל היא סובלת? אתה בוודאי תגיד שסבל שלה והבעיות שלה התחילו עוד בימי שלטון המערך, נכון. אבל אין זאת אומרת שלא צריך לפתור

השר מ. נסים:

זה ממש חסר שחר. הממשלה אישרה שבועיים או שלושה שבועות לפני תום המועד הגשת הצעת חוק לכנסת, אך לא רצתה להגיש.

דניאל רוזוליו (המערך):

אני מבין, אדוני היושב-ראש, שלפי התקנות החד-שות, כאשר פירקו את הרמקולים של חברי הכנסת, קבעו נוהג בבית המחייב בוודאי גם חברי ממשלה — כך אני מניח — שקריאות-הביניים כאן הן ברשות היושב-ראש או הנואם. אני מתאר לעצמי שבכלל צריך לבחון ולהעיר לחברי הממשלה — שיש להם בכל-זאת זכות לעלות כל רגע לבמה ולדבר — באיזו מידה הם צריכים לקרוא קריאות-ביניים.

אני מתאר לעצמי שבתשובתך, אדוני השר, תכלול הסבר ארוך ומפורט, ואם עמדו על כך גם חברי כנסת נוספים הרי זה מפני שהדבר מחייב הערה. צריך לחזור ולומר אותו משום שאתם מוללים בכבוד הכנסת וב-אחריות התיפוקד שלכם. אתם, חברי הממשלה, אחראים בפני הכנסת הבוחרת אתכם.

חייקה גרוסמן (המערך):
יש ממשלה?

דניאל רוזוליו (המערך):

אינני יודע. כנראה, חברת-הכנסת גרוסמן, יש שאלה אם יש ממשלה, משום שאחרת אי-אפשר להבין איזה תפקיד קיבל בית-המשפט במדינת ישראל, כאשר ה' ממשלה אינה מתפקדת ואינה מחוקקת, פוטרים מחובת הנחה, ובית-המשפט הולך ונהיה שליט עלינו. במקום שהשר נסים יתשוב על איזו תשובה עניינית ומוחצת על דברים אלה, מן הראוי שילך לחבריו, חברי הממשלה, וישאל אותם פעם אחת: כיצד אתם מתפקדים, כיצד אתם מתאמים, כיצד אתם מחלקים את האחריות שלכם? ובהקשר זה אינני רוצה לעשות תרגיל ולשאול: מי מטפל בענייני החוק במדינת ישראל? על זה תהיה לנו, אולי, הודמנות לדון, אם-ירצה-השם או אם תרצה הקואליציה, כאשר תואילו לגלות לנו סוף סוף את הסוד הכמוס מי הוא שר החוק במדינת ישראל.

תמר אשל (המערך):

האם נובע מזה שהשר נסים עומד לטפל בבעיות בריאות?

דניאל רוזוליו (המערך):

אינני יודע. בדיון על תקציב משרד ראש הממשלה שאלתי מה תפקידו של השר נסים. אינני יכול להגיד שקיבלתי תשובה, אבל אולי היום נקבל אותה.

(חברת-הכנסת ת. אשל קוראת קריאת-ביניים)

אבל, חברי הכנסת, בקשר לחוק זה אני רוצה לומר דבר שהוא הרבה יותר רציני מההתנצחות הזאת. לפעמים מדינה נזקקת לצווי-חירום, אבל עובדה היא שהמחוקק והממשלה דאגו להפוך את התקנות לשעת-חירום, שבי-תקפן מרתקים עובדים למקום העבודה, לתקנות שנועדו להפעלה במקרים יוצאים מן הכלל, חריגים. הכוונה היא להפעילן כאשר יש בעיה חריגה ויוצאת מן הכלל. אנו יודעים שיש מגמה להפוך יותר ויותר את השימוש בתקנות אלה לנוהג הבא לפתור את בעיותיה של הממשלה כאשר אינה עומדת בהתחייבויותיה או אינה מסוגלת

את זה. האחריות היא עכשיו עליכם. אני לא מדבר עכשיו על הפעלת האחריות שלכם אלא על, הדרך שבה החוק הזה מובא.

עליך, אדוני השר, אני חושב שהממשלה היתה מיטיבה לעשות אם היתה מבקשת להפסיק את הדיון כדי לאפשר צורה מסודרת, נאותה, של הליך חקיקה בנושא רגיש כזה. אבל אם ממשלתנו איננה מסוגלת לקלוט מסר כזה אני חושב שיש להחזיר את החוק לממשלה.

הו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת זאב כץ, ואחריו — לחבר-הכנסת רון.

זאב כץ (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, היום ה־30 בינואר 1980 ולי אישית יש זכרונות מרים מתאריך ה־30 בינואר; אבל ב־30 בינואר 1980 באה הממשלה ואימרת: סליחה, שכחתי; שכחתי שהיום לפני שבוע היה ה־23 בינואר, וביום שלישי לפני שבוע היה ה־22 בינואר, וביום שני לפני שבוע היה ה־21 בינואר, המועד שבו פג תקפן של תקנות שהוצעו בשעתן. והממשלה ישנה שנת-ישיים. יש אתה דרך ישרה לשלוח תמיד בכוח הרוב ובכוח הגיליוטינה להביא לכך שירותו מחר אנשים לעבודתם על-מנת שלא להיכנס אתם למשאומתן רציני.

מה עושה הממשלה היום, ב־30 בינואר, לכבוד משימה כל כך חשובה זו? לא בלבד שבשתי ישיבות ועדת הכנסת, אחת בלתי-חוקית ואחת חוקית, העבירו את החוק לקריאה ראשונה אף שלא הונח על שולחן הכנסת; לא בלבד שהפרו את כל הנוהג לגבי יום רביעי — ברשות חברי הכנסת אקרא את הנוהג ביישיבת הכנסת ביום רביעי — 31(ב) "ישיבה אחת לשבוע, ביום האחרון שבו, תוקדש לדיון בהצעות לסדר-היום או בהצעות חוק פרטיות של חברי הכנסת; — — —" בעוד שיום שני ויום שלישי הם הימים לדיונים בהצעות חוק של הממשלה — לא זאת בלבד שיום רביעי חדל להיות יום רביעי בפקודת הממשלה הוצאת אל שמי לב גם לגאמר בסעיף 32(א): "ככל ישיבה תהא זכות קדימה להודעה של הממשלה, להצעות לסדר-היום של חברי הכנסת שדחיפותן אושרה לפי הוראות סעיפים 71 ו־71א, לנושאים שהכנסת החליטה לכלול בסדר-היום על-פי הצעות דחופות לסדר-היום של חברי הכנסת וכן לנושאים שהחוק או התקנון מחייבים דיון או הצבעה בהם בכנסת". כבוד היושב-ראש, עם כל הכבוד שאני רוחש ליושב-ראש של הכנסת וסגניו — מה שאנחנו מכנים בחיי יום יום "כניסאות" — האם באמת חוברת הצעת החוק מס' 1434, ובה החוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980, נכללת בקריטריונים שהחוק או התקנון מחייבים דיון בהם בכנסת לפני ובמקום הצעות לסדר-היום של חברי שדחיפותן הוכרה? ביצע יושבים אנשים שבאו מרחבי הארץ לראות מה התייחסות הכנסת לבעיית המושבים בגליל ויתר דברים שהם בעניינה של המדינה והכנסת — והכנסת נאנסת בכוח רוב לעבוד על הצעת חוק שהיתה דחופה לפני תשעה ימים וחזלה להיות דחופה לפני שבועה ימים. מפני שהעשייה הזאת הטרואקטיבית, האומרת שהחוק ייכנס לתקפו כמובן מזה־21 בינואר, מאפשרת שתשעה ימים החוק לא היה בתקפו, ולממשלה אצה הדרך — — —

השר מ. נסים:

איפה זה כתוב בחוק?

זאב כץ (המערך):

אני מצטט את החוק: "1. תקנות-שעת-חירום (שירותי תי עבודה חיוניים של הרנטגנאים) תש"ם—1979 בנוסחן כפי שהיה ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) יהיו בתוקף מיום תחילתו של חוק זה ועד יום י"ח באב תש"ם (31 ביולי 1980)".

השר מ. נסים:

תקרא, בבקשה, את סעיף 2.

זאב כץ (המערך):

"2. תחילתו של חוק זה ביום קבלתו בכנסת".

כלומר תשעה ימים לא היה חוק. מה אני בא לטעון, כבוד השר? מה אמרו החברים שדיברו לפני? הם מתניין חסים ברצינות לחקיקה. כשם שתשעה ימים היית בלי החוק הזה, ולא קרה שום דבר, יכולת להיות עוד חמישה ימים בלי החוק הזה. אלא שאתם עשיתם את המהומה. אתם אינכם מצליחים לרדת לשרשו של עניין, עוברים על התקנון של הכנסת גם ביחס לסדר-היום שנקבע להיום, גם ביחס למועד שבו צריך להגיש את סדר-היום לכנסת, לא כעניין שבא כהפתעה. אין זאת הפתעה. אדרבה, יבוא השר נסים ויענה בתשובתו האם מצב עובדי הרנטגן הוא הפתעה ביום זה, ה־30 בינואר? הוא איננו הפתעה. הוא איננו איוה דבר שלמענו נמצאו דרכים פארלאמנטאיות חריגות. הוא דבר של תפקוד. תפקוד במהות — קרי: בעניין משאומתן עם ציבור עובדים שהוא דבר קשה כשלעצמו, שאין הוא מהדברים הקלים. גם ממשלות אחרות בישראל, קרה להן שלא הצליחו בוה. אבל לא לתפקד אחרי כן גם בצורה של הדברים ולאנוס את הכנסת ביום רביעי זה כפי שהי ממשלה מנסה לעשות — זאת לא ניתן. אתם רוצים להביא היום את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית כדי להוציא הלילה צווי ריתוק. הבוקר גולד הרעיון והיום צריכים כבר חברי הכנסת להיות חותמת-גומי כדי לאפשר לכם להוציא צווי ריתוק. הכנסת הזאת לא תהיה חותמת-גומי. לא בקריאה ראשונה, לא בוועדה בעת עיבוד החוק, לא בדיון בקריאה שנייה, לא בהסתייגויות, אם יתקבלו סעיפי החוק. לא נהיה חותמת-גומי פעמיים בגלל מחלל ממשלתי — פעם אחת בגלל העניין המהותי ופעם שנייה בגלל הצורה.

אדוני היושב-ראש, אם יש מי אשר צריך לקבל צו ריתוק זהו שר הבריאות. הממשלה היתה עושה חסד אם היתה אומרת לכנסת שהיא זקוקה לחוק ריתוק לגבי שר הבריאות, לרתקו למילוי תפקידו. מול שירותי בריאות מתמוטטים אחרי ה־19 בנובמבר, כאשר הוצאה על-ידי שר האוצר תקנת ההקפאה לגבי כל מערכת הבריאות בארץ, כאשר הנפעים הם, בראש-הבראשונה, בית-החולים "זיו" בצפת, בית-החולים "פוריה" בטבריה, בית-החולים בנהריה ובית-החולים "יוספטל" באילת. בתי-חולים שאין להם אלטרנטיבה, כי שם אי-אפשר לרוץ מ"איכילוב" ל"בילינסון", מתל-השומר ל"זונולו" — מול כל אלה יצא שר הבריאות את הארץ. אדם המגיע מהגליל לבית-החולים "זיו" בצפת מוצא שלא נמצא שם קארדיולוג. השר נסים אינו חייב לדעת זאת, כי הוא איננו שר הבריאות. שר הבריאות חייב לטפל בכך, כאשר אוכי-לוסיה של 100,000 איש בגליל, חוליה מגיעים לאחר שעה-חצי נסיעה לצפת ומתברר שאין שם קארדיולוג,

אבל, רבותי חברי הכנסת, הטעויות הללו של הרנטגנאים הן כאין וכאפס לעומת הטעות היסודית של הממשלה. נדמה לה, לממשלה, שעל-ידי צווי ריתוק פותרים יחסי עבודה. היא אינה יודעת את מה שהוכח כבר לא אחת במדינות אחרות וגם בישראל, כי שיטת צווי ריתוק לא פתרה כל בעיה של יחסי עבודה, ואפילו החריפה את השביתה.

אפשר לאסור את כל העובדים של הרנטגן, לשנתיים, על-פי הצעת החוק הזאת. חברי-הכנסת שריר הציע חוק בוררות חובה, והוא תומך בצווי ריתוק למיניהם, ואני רוצה לשאול אותו האם הוא חושב שניתן לאסור את כל עובדי הרנטגן לשנתיים. נניח שלא יקיימו את הוראת החוק וצווי הריתוק שיישלחו אליהם. תצטרך לאסור אותם לשנתיים.

אברהם שריר (הליכוד):

אני מציע שלא תאיים בבתי-סוהר. יש משטרים העוסקים בכך. לא מדינת ישראל.

אמרי רון (המערך):

אנחנו לא מדברים על משטרים.

אברהם שריר (הליכוד):

שובתים על גבו של הציבור.

אמרי רון (המערך):

בינתיים לא מדברים על משטרים אלא על הצעת החוק שבה כתוב, שמי שלא מקיים את צו הריתוק, דינו מאסר שנתיים. השאלה היא מה תעשה מדינת ישראל במקרה זה. אני חושב, חברי הכנסת, ששיטת צווי הריתוק לא תביא פתרון לבעיות יחסי עבודה, היא לא תביא לרגיעה ולעבודה טובה ויעילה בשטח הבריאות, ובשטח הרנטגן במיוחד. אני חושב שכל נסיון "לעשות שריר", לא לדבר עם עובדים, "להראות להם", לכפות עליהם, לאסור אותם, הוא חסר שחר לחלוטין. אני חושב שהמשרב במשק והאינפלציה לא נגרמו על-ידי מקבלי השכר, ובמיוחד לא ברמות השכר שמקבלים הרנטגנאים.

לכן אני מציע לממשלה להסיר את הצעת החוק ולהיכנס מיידית למשא ומתן ולדיונים עם עובדי הרנטגן כדי לפתור את הנושא בדרך של דיונים ולא בדרך של כפייה.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אברני, ואחריו — לחברי הכנסת גרוסמן.

ארי אברני (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין צורך לבדוק את הצעת החוק הזאת בקרני רנטגן, ואין גם צורך בזכוכית מגדלת כדי לראות שזה שרץ. זהו חוק תועבה. תמהני איך עבר בכלל החוק המקורי בכנסת. זה קרה בשבוע שרבים מחברי הכנסת, מאנשי הקידמה, היו בכנס בין-לאומי בארצות-הברית.

בקראי את הצעת החוק אין נדחם. זוהי הצעת החוק התמורה ביותר שהצליחה אי פעם להתקבל במדינת ישראל. אין זו סתם הצעת חוק להוצאת צווי ריתוק. זוהי הצעת חוק היוצרת יחסים של אדון ועבדים. שהרי את צווי הרי-תוק האלה אין מוציאה הממשלה כ-אם המעביד הישיר, כלומר נוצר פה תקדים שהמעביד — ולא חשוב אם זה מנהל בית-חולים, כמו בהצעת הזאת, או בעל בית-חרושת או מסדר-עבודה בקואופרטיב "אגד" — כל מעביד יוציא

ואם יש מקרה כלשהו שדרוש בו טיפול, צריך עוד שעה-והצי לנסוע לבית-החולים "רמב"ם" בחיפה. מדוע שר הבריאות לא מצא קארדילוג לבית-החולים בצפת? אנחנו במצב שבבית-החולים "פוריה" מבצעים ניתוחים בלי שיש רופא מדרים. ויש בעיה של עובדי רנטגן. שר הבריאות מודה, כשהוא מתייחס לעניין, מנכ"ל משרד הבריאות על גילגוליו התכופים מודה שמצב עובדי הרנטגן חמור מזה של יתר מקצועות הרפואה, פרט אולי לרופאי שיניים. אין זה מקצוע שמתמלא מחולייתו, מה מתלמידים בו. זה מקצוע קשה, מקצוע שיש בו סיכונים, ועובדה היא שאין נמשכים אליו כוחות.

מן הראוי להכריז על המקצוע הזה כשירות חיוני, לא במובן החוק שמי שמפר את התקנה דינו מאסר שנתיים או קנס 250,000 לירות או שניהם גם יחד — פרסונאל רפואי בארץ לא יכול לשאת בקנס כזה. יש להכריז על המקצוע כמקצוע חיוני מבחינת העדפת המקצוע. הוא איננו כמקצוע עורכי-הדין, המתמלא בלי בעיות. הוא מקצוע כמקצוע האחרות, הדרוש טיפוח, דורש מערכת יחסים כפי שצריכה להיות בין מוסד נאור וחבר עובדים נאור ולא בין מעביד ועבד.

לכן, כבוד היושב-ראש, החוק בתכנון פסול, במועדו לקוי ודינו להיות מוחזר לממשלה.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת רון, ואחריו — לחברי הכנסת אברני.

אמרי רון (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שתי טעויות טעו עובדי הרנטגן. האחת, שהם סתם עובדים ישראלים. אילו היו עובדים מתאילנד, כבר מזמן היו מנהלים אתם משא ומתן על עבודה בשדות-התעופה; אילו היו עובדים מאיטאליה, כבר מזמן היו מבקשים סתם לעבוד במזח מ"ד בחדרה; אילו היו מדנמארק, כבר מזמן היו עובדים בנמל חיפה, ואילו היו משווייץ או מצרפת, בעיקר בי תיווכו של מרדור, היו מזמן מנהלים אתם משא ומתן לבנייה טרומית בישראל.

יחזקאל זכאי (המערך):

לצער הרב, רבים מהם יהיו יורדים.

אמרי רון (המערך):

זו הטעות שלהם.

יחזקאל זכאי (המערך):

בגלל המדיניות הזאת של הממשלה רבים מהם יהיו יורדים.

אמרי רון (המערך):

אילו היו אמריקנים, כבר מזמן היו קודחים נפט בזכיון עזיף בישראל, בונים שדות-תעופה ומקבלים אופציה על כל הובלת הפחם לישראל. אבל כיוון שהם רק עובדים ישראלים מסורים, איש לא מנהל אתם משא ומתן. שולחים להם צווי ריתוק, ועוד בתוקף חוק של הכנסת. זו הטעות הראשונה של הרנטגנאים.

אבל יש להם גם טעות שנייה, רבותי חברי הכנסת, הטעות השנייה שהם עובדים סתם בישראל, בחיפה ובתל-אביב, בירושלים ובבאר-שבע. אילו היו עובדים במכון רנטגן בהר-צבי או בישובי גושי-אמונים, כבר מזמן היו מקבלים כפול ומכופל מדרשויותיהם, לרבות דירה שנייה ושלישית.

אותו לממשלה. לולא הכבוד שאני רוחש לכנסת הייתי קורע אותו לגזרים. זהו חוק-תועבה. אני מתכוון גם לחוק המקורי ולא רק חידושו היום. זהו חוק-תועבה. כל מדינה ליבראלית דמוקרטית היתה צריכה להתבייש בו.

חייקה גרוסמן (המערך):
את המלה "תועבה" תוציא.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זוהי מלה תנ"כית המגדירה שיקוצים משיקוצים שונים. חוק זה הוא שיקוף. ספרייה-הקודש שלנו הורו לנו שלא לדבר סחור-סחור אלא לקרוא לילד בשמו. בעיני זהו שיקוף תחיקתי מובהק, ויש להוציא אותו מספר החוקים הישראלי.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת גרוסמן, ואחריה — לחברת-הכנסת ארבל-אלמולינו.

חייקה גרוסמן (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יכולה להבין את הרגישות לצורך להבטיח שירותי בריאות חקיקים, אבל אילו באמת היתה רגישות בנושא זה והייתי חשה דאגה שכל צילומי הרנטגן יבוצעו בזמן כדי שלא לעכב ביצוע ניתוחים למען שחולים לא יסבלו — אילו כל זה היה קיים היה המצב שונה. הממשלה היתה צריכה לנהל משא-ומתן עם עובדי הרנטגן כדי למנוע את המשבר הזה. במקום לנהל משא-ומתן מצאה הממשלה פאטנט קל מאוד — הפעלת צווי חירום. איך מפעילים אותם? היום מביאים אותם לכנסת מבלי להניח אותם על שולחן המליאה, פונים לוועדת הכנסת בבקשה לפטור מחובת הנחה מוקדמת, מבקשים שהיום תתקיים הקריאה השנייה והקריאה השלישית — הכל בשית "כאפ". אילו הייתי צריכה להגדיר את הממשלה הזאת הייתי אומרת שזו "ממשלת ה'כאפ' הלאומית". היה מעניין לבדוק בפרוטוקולים כמה חוקים נתקבלו בכנסת, במשך חודשים ספורים, באותה שיטת "כאפ", תוך פטור מחובת הנחה מוקדמת. פטור מחובת הנחה מוקדמת צריכה הממשלה לבקש רק במקרה שמציתה את כל יתר האפשרויות וכלו כל הקצים, אבל הממשלה לא עשתה כן. היא הולכת בדרך ההתנגדות הקלה ביותר. במקום להתייצב בפני העובדים, לנהל אתם משא-ומתן, לבסוט למצוא דרך של שיתוף פעולה, היא הולכת בדרך ה"זבנג". כך יוצא שבמקום משא-ומתן בא חוק שעת-חירום; במקום ממשלה שצריכה לנהל את המדינה יש בית-משפט. האם אתם רוצים שאביא את התפריט של הנושאים שבהם טיפל בית-המשפט במקום הממשלה והחוק, במקום הנוהל התקין לא ניהול משא-ומתן, במקום הסדרים והסכמים? אם זו תהיה הדרך שהממשלה תלך בה הלאה, היא לא תגיע רחוק, כי בשלב מסוים גם צווי-חירום לא יספיקו עוד. אי-אפשר יהיה להכניס אחר כך לבית-הסוהר מאות אלפי עובדים. צווי-חירום אפשר להביא פעם אחת, פעמיים, לא יותר. והמט שלה כבר ניצלה אפשרות זאת ביחס לטכנאי הרנטגן, וזאת לשלושה חודשים; מה קרה במשך שלושת החודשים הללו? הצו בא כבר במקום משא-ומתן ולא במטרה נעלה שלא לשלב את העבודה בשירותי הבריאות ובבתי-החולים ולא כדי שהחולים לא יסבלו ולא כדי שתהיה שנות לניהול משא-ומתן. הרי לא כן קרה.

מחר תהיה בעיה אחרת, בעיית המורים. יוצאו צווי שעת-חירום ביחס ל-60,000—70,000 מורים? גם אתם

לפי התקדים הזה צווי ריתוק לעובדים שלו אם אלה דור-שים תנאי עבודה יותר טובים ומוכנים להיאבק על כך. זוהי תועבה מבחינתה של השקפת-העולם ליבראלית, ובודאי מבחינתה של השקפת-העולם הסוציאליסטית. היא מתאימה למשטרים טוטאליטאריים חשוכים, ולא חשוב איזה דגל מתנוסף מעל המשטר כזה. השקפת-העולם הליבראלית, שאני דוגל בה, אומרת שלכל אדם יש זכויות-יסוד. לכל אדם הזכות להיאבק על תנאי מחייתו בדרכים לגיטימיות ולגאוליות. ממילא זכות הש-ביתה הא אחת מזכויות-היסוד של המשטר הליברלי הנאור. אינני מעלה על דעתי הצעת חוק כזאת בארץ הקאפיטאליסטית המובהקת ביותר. היא לא תיתכן בצו-הברית, בבריטאניה, בצרפת או בגרמניה המערבית, כולן מדינות קאפיטאליסטיות מובהקות. היא לא תיתכן שם מפני שהיא פוגעת בזכויות-היסוד של האדם.

לצד הרעיוני והמוסרי של הצעת החוק יש גם שיקול מעשי: ידוע מנסיונות ללא ספור, בארץ ובחוץ-לארץ, ששיטות מן הסוג המוצע כאן אינן מועילות ואף מחמירות את המצב. האם יעלה משהו על הדעת שציבור העובדים שכוואב לו, הסבור שנעשה לו עוול, יכופף את ראשו רק משום שהמעביד שלו ירתק אותו לעבודה? זה יכול להצליח פעם, זה יכול להצליח פעמיים, עד שיגיעו מים עד נפש. אז יגידו העובדים: הבה נלך לבית-הסוהר. והיו דברים מעולם. בארצות-הברית היה קיים חוק שאיפשר לכלול מנהיגי עובדים שובתים בשירותים מסוימים. לקחו את מנהיג פועלי התחבורה בעיר ניו-יורק ושמו אותו בבית-הסוהר. התוצאה היתה שתחת העיצומים שבג-לם נעצר פרצה שבייתה כללית של כל התחבורה בעיר ניו-יורק.

המעביד היודע שיש לו האפשרות לרתק את העובדים לעבודה יהיה קשוח ונוקשה יותר. יהיה נדמה לו שאין לו צורך להתפשר עם העובדים. ודאי אין לו צורך למהר. התוצאה היא שהבעיות האמיתיות בין המעביד והעובדים מטואטאות אל תחת לשטית. המצב אינו משתפר, כי אם להיפך — מחריף, ובסופו של התהליך תחת גלגול נכונות לויתורים יהיו שני הצדדים מצויים במצב הרבה יותר חמור מאשר בראשיתו. תחת לעסוק מייד בבעיה האמיתית, בדרך של משא-ומתן והתפשרות, כפי שדרוש במשטר ליברלי, מתריפים את הבעיה עד שאין עוד מנוס מפתרון, והוא יושג בתנאים הרבה יותר קשים ובאווירה הרבה יותר קשה.

הדבר הזה, אדוני היושב-ראש, הוכח בעליל בכל הארצות שבהן ניסו שיטות כאלה. האדונים הנכבדים, המציעים בורות-חובה בצורה זו או זו, ריתוק ושימוש בבתי-סוהר נגד עובדים — האם הם מסוגלים להביא אף דוגמה אחת להצלחת השיטות האלה במשטר דמוק-ראטי? יש מדינות שבהן הן מצליחות. באילו מדינות? — במדינות שיש בהן מחנות-ריכוז, "גסטאפו", ק.ג.ב., בתי-חולים לחולי-נפש לאנשים המתנגדים למשטר. כאשר יש אמצעים כאלה חוק כזה יכול להועיל. בשעה שלוש בלילה המשטרה החשאית מנדפקת על הדלת של מנהיגי השובתים או של השובתים עצמם, או שהמשטרה החשאית עוצרת את המכוניות שלהם באמצע הכביש, והם נעלמים כאילו לא היו קיימים. אז אכן העובדים נכנעים. עד שגם הדיכוי הזה מגדיש את הסאה, ואז קורה מה שקורה באיראן, משטרת שלם על כלגסי, תייליו ותלייגיו מת-מוטט כבניין-קלפים.

אדוני היושב-ראש, החוק הזה אינו ראוי אף שיתור

יורדים. בא האוצר ואמר: נקים ועדה שתבדוק ותחקור את מכלול הבעיות. ועדה זו לא קמה עד היום הזה.

השר מ. נסים:
למה?

חייקה גרוסמן (המערך):
אני שואלת אותך. אתה צריך לענות. יש לך זכות התשובה.

ועדה זו היתה צריכה לקום באופן בלתי-תלוי בכל דבר אחר. אין זה כך שרק הרנטגנאים צריכים להיות מעוניינים ששירותי הרנטגן יפעלו כתקנם. הממשלה צריכה להיות מעוניינת בכך. בפני העם לא הרנטגנאים אחראים. בפני העם האחראי הוא השר. אני זוכרת שהיתה שביתת רנטגנאים בכנסת הקודמת וכולכם דיברתם נגד שר הבריאות, כי זה נכון, שר הבריאות הוא האחראי. הממשלה היא האחראית בפני העם ולא להיפך. הרנטגנאים אשמים בכך שהוועדה ששר האוצר היה צריך להקים לא קמה? אין זה מעניין אותי, אדוני השר נסים, אם הרנטגנאים היו בסדר או לא.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר נסים, אם לשפוט לפי הנסיון של הוועדה שהקים שר החינוך והתרבות, ובאיו מידה בבעיות את המלצותיה — אי-אפשר להתייחס ברצינות להמלצותיה של ועדה כלשהי שצריכה לחקור תנאי עבודתם ומעמדם של עובדים. אני יכולה להגיד, יש לי כל היסוד להניח, שכל ועדה שהממשלה מקימה כדי לחקור ולבדוק את תנאי עבודתם של עובדים בסקטור מסוים, מטרתה אחת — לבצל סחבת ודחיות, ואין בכלל כוונה לבצע מה שהוועדה תפסוק.

חוק זה כפי שהוגש לכנסת, צורת הגשתו, תכנון והקפאון במשא-ומתן עם העובדים, כל אלה אינם משכנעים אותי שלא היתה דרך אחרת. מיהו אמר שזו ממשלה שלומיאליה. אני חושבת שאין זו רק שלומיאליה. אני חושבת שוהיה גם מדיניות. אני יודעת שאנשי הליכוד אינם בטוחים שזו מדיניות ולא רק שלומיאליה. אבל גם בשלומיאליה יש הגיון: מה שאתה יכול לעשות מחר — אל תעשה היום; מה שאתה יכול לפתור עלי-ידי משא-ומתן — מוטב שתפתור בדרך של חקיקת חוק; מה שתובע ממך להתמודד עם בעיה פנים-אליפנים — מוטב לעקוף אותו.

אילולא היתה זו ממשלה גם שלי — שלי כי אני אזרח מדינת ישראל — ואילולא היה זה כל כך אבסורדי, היה זה מצויק. ואנו איננו יכולים להצביע בעד חוק זה, לא רק בגלל תפקידינו כאופוזיציה אלא משום שאנו יודעים שחוק זה לא יפתור את הבעיה. אחס רק דוחקים את העובדים למצב שממנו לא יוכלו לזוז לקראת ה"ממשלה. אילו הייתי במקומם, אינני יודעת מה הייתי עושה כאשר במקום לדבר אתי מניפים עלי את גרון החוק. לכן אני לנו בריחה אחרת. ואינני צריכה להציג טריק, אבל אני רוצה שתבינו שזו איננה סתם התעקשות. אנו נצטרך להצביע נגד החוק.

אינני מבינה כיצד חושבת הממשלה להביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית עוד היום. חברי הכנסת — אין להם התחייבויות אחרות? הוועדה צריכה להתכנס, ומליאת הכנסת תצטרך לחכות עד שהוועדה תסיים 'הכנת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ולהתכנס שוב. איך תעשו זאת? חברי הכנסת הם כלי משחק על לוח האשקוקי שלכם?

ייתקלו בקשיים במשא-ומתן, תהייה סחבת במשא-ומתן גם אתם: זו בהחלט לא דרך. אנחנו פוסלים זאת מלכתחילה, אפריורי. אנחנו מוכרחים לפסול דרך זו. אני מדברת גם עם חברי הליכוד בכנסת. גם הם אינם מרוצים מדרך זו.

אני חושבת שכל שירותי הבריאות הם בבחינת סוכת בריאות הנופלת. אני יודעת שהדיון עכשיו איננו על מכלול בעיות הבריאות, אבל מדי יום ומדי שבוע אנחנו נתקלים בבעיות הקשורות בשירותי הבריאות. לאן נגיע? הייתי רוצה לדעת: האם נכון שנוכח ההחלטה על הקפאה טוטאלית של תקנים, בכל שירותי הבריאות, נעמוד בפני מצב ש-700 רופאים שסיימו את הלימודים — זה כולל שישנים וכמה סטאז'רים, והם מתמתחים ועולים חדשים — ייפלטו או כבר נפלטו? האם נכון שהמנהל הכללי של משרד הבריאות נתן לסטאז'רים עצה: "אם אינכם יכולים למצוא עבודה פה תמצאו במקום אחר"? היום מדובר בסטאז'רים, מחר ידובר ברנטגנאים ומחרתיים במורים.

(קריאה: זה עם בריא.)

זאב בין (המערך):
עם זקוף.

מנחם פבידור (הליכוד):
אין צורך ברופאים.

חייקה גרוסמן (המערך):

הציגונות באה לרפא את העם היהודי. בלי עלייה אין ציונות. אנחנו הולכים "בקומה וקופה" להרוס בניין עצום שאנחנו בנינו, כולנו יחד. אנחנו יכולים לטפוח לעצמנו על השכם ולומר: יהיה טוב, אנחנו בדרך הנכונה להבראת המשק, אבל בדרך להבראה, כביכול, של המשק נהרוס הכול — את שירותי הבריאות, את שירותי הרווחה ואת מערכת החינוך. האם אינכם מרגישים כך? אני חשה בכך יום יום. איני רוצה, באופן מדאגוני, לבצל את פליטת-הפה של המנהל הכללי של משרד הבריאות, אבל הכיוון הוא הפוך, מהכיוון שיש ללכת בו.

רבותי חברי הכנסת, הרנטגנאים הופיעו בוועדת ה"עבודה והרווחה של הכנסת. הסיכסוך הרי לא חדש. מה הציעו להם? — ואף אחד לא הכחיש שזה אמנם כך — הציעו להם שכדי לשפר את מצבם, את תנאי עבודתם ואת שכרם היורד, יעבדו יותר. פה נקלעו לסתירה גוראה. עובדי הרנטגן, לפי הסכם העבודה, עובדים שעה או שעתיים פחות ביום כיוון שהמקצוע שלהם הוא מקצוע המסכן את הבריאות, עקב הקרינה. אליבא דכולם הם חייבים לעבוד פחות שעות כדי להיות פחות שעות חשופים לקרינה. מה הפתרון המוצע להם? תעבדו משמרת-יחצי ואז יהיו לכם תנאי שכר טובים יותר. התי גובה היא: התקוממות. הם שואלים: האם לא נוכל לקיים את משפחותינו בעבודה של משמרת אחת? זה לב הסיכסוך. את זה אי-אפשר לפתור עלי-ידי צווים.

אני חושבת שבמדינה מתוקנת צריך פחות חוקים. כאשר אני מסכמת את החקיקה שהממשלה הזאת הביאה לכנסת אני מוצאת שבכל פעם ששובא חוק הוא בא לפתור בעיה התובעת פתרון בדרך של טיפול בה. לא הובאו חוקים להיטיב את אורח חיינו. אני פוסלת את הדרך של פתרון בעיות של סיכסוכי עבודה או בעיות אחרות באמצעות חקיקה, בפרט לא חקיקה חפוזה. זה ממש מקומם. כשהופיעו בוועדת העבודה של הכנסת, שיכנעו הרנטגנאים את כולם שתנאי העבודה שלהם

למלא את תפקידם, אגא, החליפו אותם, אולי תתקנו את כל הקילקולים. ואלה כבר אינם קילקולים, זה כבר רקבון.

ומה הזעתם את הכנסת היום ושיבשתם את סדר-יומה? הזעתם אותה משום שתקנות-שעת-חירום לגבי עובדי הרנטגן פג תקפן ב-22 בינואר. מתי היה ה-22 בינואר, אדוני השר נסים? תשעה ימים עברו מאז. היכן הייתם? היכן היה שר הבריאות?

ארה נמיר (המערך):
 הוא נסע לחוץ לארץ. הוא באמריקה.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):
 על מה הזעתם אותנו? מדוע לא חסיקו מסקנות ולא תפטרו את האחראים שלא דאגו בעוד מועד לבוא לכנסת בצורה מכובדת ולבקש שהכנסת תחדש את התקנות הללו במועד המתאים, אם היה צורך בזה?

ועתה לנושא הכאוב עצמו. אדוני היושב-ראש, ב-30 בדצמבר 1979 הוזמנתי לפגישה שיום הפרופסור שור בבית-החולים "איכילוב". בפגישה זו השתתפו כמה פרופסורים, הפרופסור שליט והפרופסור פנחסי, שניהם מבית החולים "בילינסון", והפרופסור הראל, היושב-ראש של אירגון בתי-החולים הממשלתיים. בישיבה השתתפו גם חברי הוועד של עובדי הרנטגן. הם גוללו בפנינו שני דברים: האחד — המצב החמור שנוצר בבתי-החולים עקב העובדה שעובדי הרנטגן עובדים על-פי צווי ריתוק; השני — תנאי העבודה הקשים של עובדי הרנטגן ו"מחסור בכוח-אדם מקצועי מיומן במידה מספקת במדינה בכלל.

הדברים שנאמרו בשני הנושאים האלה זיעזעו אותי והחרידו אותי. כתוצאה מכך באתי לכנסת והעליתי את הנושא בוועדת העבודה והרווחה וביקשתי לדון במצב החמור שנוצר בבתי-החולים. הוועדה, כל הכבוד לה בנושא זה, הטתה אוזן והחליטה בחיוב לקיים דיון. והדיון אכן התקיים. בשתי הישיבות שהוועדה קיימה השתתפו כל הגורמים הנוגעים בדבר: נציגי נציבות שירות המדינה, משרד הבריאות, ועד העובדים של עובדי הרנטגן, היושב-ראש של אירגון בתי-החולים הממשלתיים הפרופסור שור, מנהל מחלקת הרנטגן בבית-החולים "איכילוב".

בשיחה שקיימתי עם ועד עובדי הרנטגן הם גוללו בפני את ההתשלול של כל הנושא הזה של העיצומים והשביתה של עובדי הרנטגן. הם טענו שב-12 בדצמבר 1976 נחתם הסכם-מסגרת בין ממשלת ישראל לבין הסתדרות הכללית של העובדים בעניין השכר לעובדים. עובדי הרנטגן היו הראשונים שחתמו על ההסכם, בהסכם מן על מה שנאמר בהסכם-המסגרת. אני רוצה לצטט מתוכו סעיף אחד, שבו נאמר: אם סקטור מטוים חתם על הסכם ואחרי כן נודע לחברים בו שאחרי התתימה שלהם חתמו אחרים על הסכם אחר או קיבלו בעלי-פה הבטחה שאיננה כלולה בהסכם שחתם עליו הסקטור, רשאים חברי הסקטור הזה לדרוש את מה שהובטח לאחרים. לאחר שחתמו עובדי הרנטגן על ההסכם, ולאחר שחתמו כל הסקטורים האחרים על ההסכם, ראו עצמם עובדי הרנטגן המקופחים העיקריים בהשוואה לסקטורים שהיו צמודים אליהם שנים רבות. ומדוע? כי הממשלה גילתה רוחב-לב ונדיבות לגבי הסקטורים האחרים, ונמצא ששכרם ירד והוא מפגר בהרבה לעומת אותם סקטורים של עובדי הרנטגן. היתה, למעשה, עדיפות

ואב כין (המערך):
 יוציאו צווי ריתוק לחברי הכנסת.

חייקה גרוסמן (המערך):
 אולי זה המקום היחיד במדינה שלא יהיה אפשר להוציא לגבי צווי ריתוק, לא, אני מתנצלת: יהיה עוד מקום אחד שגם לגבי לא יוציאו צווי ריתוק — הממשלה.

אני מציעה להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:
 רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמזלינו, ואחריה — לחברת-הכנסת שפייר.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני יכולה להתחיל בדברי מבלי להביע מורת-רוח על הדרך והצורה שבהן פועלת הקואליציה לגבי הפעלת ועדות הכנסת, צורת הדיונים ודרך קבלת ההחלטות. לא ייתכן שחברי כנסת יקבלו הזמנה לישיבת ועדה חמש דקות לפני המועד שנקבע לאותה ישיבה. כאשר עושים זאת מזעיקים את כל חברי הוועדה מוועדות אחרות ומשבשים לא רק את עבודתן של הוועדות האחרות, שבהן ממלאים חברי הכנסת את תפקידם, אלא את עבודתה של הכנסת כולה. זהו תהליך אנטי-פארלאמנטארי, כאשר בדרך זו של זימון ועדה נמנע מחברי הכנסת שהם חברי אותה ועדה לדעת מראש את מועד הישיבה, זימונה ואת סדר-היום של אותה ישיבה. לא ייתכן שהממשלה תבזה את הכנסת כל שבוע ותהפוך אותה לכלי המשרת אותה בכל עניין, יהיה חיוני או בלתי-חיוני. וזאת תוך חריקת שיניים של חברי כנסת הגונים בקואליציה עצמה. ויש חברי כנסת הגונים בקואליציה שמהלכים אלה אינם מקובלים עליהם, וכאשר הם תומכים בהם הם עושים זאת בחריקת שן. אני מתפלאת שאין הם מתמרדים פעם אחת כדי לשים קץ לתהליך זה של בזיון הכנסת. הם בולעים את כל זה ועוברים לסדר-היום.

לבי לבי לשר נסים. צר לי עליך, תאמין לי, השר נסים, כאשר אתה נורק על-ידי הממשלה לזירה לבצע משימות בזווית ובלתי-מכובדות. עוד מעט בוראי נשמע אותך בא להדוף את ההתקפה המוצדקת של כל חברי הכנסת שהשתתפו בדיון.

השר מ. נסים:
 רק מסיעה אחת.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):
 אדוני השר, תאמין לי שהרבה חברים מסיעתך, באגף זה של הבית שהוא כמעט ריק — יושבים בו רק שלושה חברים — נמנעים מלהשתתף בדיון, כי נפשם סולדת מכל המהלכים האלה. לא אחת אני שומעת את הדברים בשיחות עם חברי כנסת. גם להם יש מעט כבוד עצמי ויש גבול עד כמה אפשר להעמיד אותם במבחנים. גם הם רוצים לשמור על כבודה של הכנסת וצורת תפקודה הנאותה, כמתחייב. ואתם, אדוני השר נסים, עברתם אילו הגבול כבר מזמן, ללא שום בושא וללא מעצורים. אילו היתה זו הפעם הראשונה, ניהא. אבל אין זו הפעם הראשונה, ומפעם לפעם זה הולך ומתמיר. תשבנו שגלגלי הממשלה הזאת חורקים, שהיא בתקופת הרצה. אבל כמה זמן תקופת ההרצה הזאת תימשך? כמה זמן ממשלה זו תמשיך לתפקד בצורה שלומיאית? אם השרים אינם מוכשרים, אינם יודעים

בגלל מחסור בכוח-אדם אין בתי-החולים יכולים להנהיג עבודה בשתי משמרות בצורה מסודרת. עובדי הרנטגן, אסור להם לעבוד באותן שעות רגילות שעובדי רפואה אחרים יכולים לעבוד בהן. אי-אפשר לחייב אותם לעבוד בשתי משמרות רצופות מאותה סיבה של סיכון קרינה הכרוך במקצוע. תנאים אלה והעדר תמורה נאותה על עבודתם גורמים לבריחת העובדים מהעבודה אל עבר עבודות שבהן יכולים לקבל משכורת גבוהה ב-100% עד 150% מזו שקיבלו בבתי-החולים. המשכורת נטו של טכנאי רנטגן נעה כיום בין 8,500 לירות ל-13,000—14,000 לירות לחודש, פחות מהשכר הממוצע במשק. ממשכורת של 8,500 לירות צריך להתקיים עובד רנטגן מתחיל, ובמשכורת זו הוא חייב לפרנס את משפחתו. משכורת זו היא פחותה ב-50% מהשכר הממוצע במשק. זהו אותו סכום שנקבע בחוק הבטחת הכנסה למי שאינם מסוגלים לעבוד ולכלכל את עצמם. זוהי בושה וחרפה.

מנחם סבידור (הליכוד):

זה יותר מאשר מקבל מורה מתחיל.

שוינשה ארכלי-אלמזוליני (המערך):

חברי-הכנסת סבידור, תבעת את עלבונם של המורים מעל במת הכנסת, ובצדק. מדוע לא קמת כדי לתבוע את עלבונם של עובדי הרנטגן? היכן שר הבריאות? מדוע לא בא לתבוע את עלבונם של עובדי הרנטגן? זוהי מתיכת סעד ולא יותר, 50% מהשכר הממוצע במשק, כאשר בחוק הבטחת הכנסה רוצים להבטיח למשפחה עם ארבע נפשות 47.5%. אני ממש מתביישת. האם זהו תמריץ למשיכת עובדים למקצוע הנועל לתוספת כוח-אדם? היום אין גם הרשמה מספקת לקורסים שנועדו למישרך במקצוע. מדוע ינהרו הצעירים למקצוע הזה כאשר במקצוע אחר מובטחת להם הכנסה כפולה ואפילו משולשת?

חברי הכנסת, בתקופה זו, כאשר מדובר היה בבריאות האנשים, בפיקוח-נפש ממש, גילה משרד הבריאות אולטימטום והוא טיפל בנושא בצורה מעוררת שאט נפש באותה שיחה הוזרה הפרופסור שור ואמר: אני חושש מאוד שהמקצוע הזה, שהוא מקצוע מרכזי, עלול לרדת, ולכן עלולה לחול גם ירידה בשירות הרפואי בכלל ובשירות לחולה בפרט, אם תבעיה לא תבוא על פתרונה. וזאת לאור העובדה שהתפתחות הרפואה מחייבת היום שימוש במכני הרנטגן לכל דבר כמעט, לצורך איבחון מדויק יותר של המחלה.

אדוני היושב-ראש, ב-5 לדצמבר 1979 קיבלה ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, לאחר דיון מעמיק ויסודי במשך שתי ישיבות, את ההמלצה לצרף את נציג העובדים לאותה ועדה ששר האוצר הציע למנות לבדיקת הבעים, שומים, הוועדה המליצה לצרף לאותה ועדה נציג עובדים ולדרוש ממנה לסיים את עבודתה תוך חודש ימים. באותו זמן פנתה ועדת העבודה והרווחה לעובדי הרנטגן וביקשה שישבו לעבודה תקינה, אך, לצערי הרב, הצעתה זו של הוועדה, כמו הצעות רבות אחרות של וועדות הכנסת, נשארה על הנייר. היא לא זכתה אפילו לתשובה של שר האוצר או של משרד הבריאות. לא היתה לכך היענות מצד הממשלה. הממשלה הסתפקה בדרך הטיפול של הוצאת צווי ריתוק. הממשלה ומשרד הבריאות חשבו שבכך נגמר תפקידם. שר הבריאות היה שבע-רצון מהדרך הזאת שבה פתר, כביכול, את הבעיה. לכן ייתכן שהם בכלל שכתו כי

עליהם במשך שנים רבות. הם דרשו מהממשלה לקיים את אותו סעיף בהסכם-המסגרת. מה הם דרשו, בסך-הכול? אם ממשלה יודעת שהיא אינה יכולה לעמוד בהתייבותה ולקיים הסכמים, אל תחתום עליהם. אם תתמה — היא חייבת לכבד אותם.

חברי הכנסת, משכורתו של עובד רנטגן היום, לאחר 25 שנות ותק בבית-חולים, היא 18,000 לירות ברוטו. זו דוגמה אחת של עובד שמשכורתו כוללת 400 שעות לחודש, לרבות השעות הנוספות. פעם עובדי הרנטגן נמצאו בשלבים הגבוהים, אם מדובר במקצועות הפארא-רפואיים, מחמת הסיכון שבעבודתם. היום הם עומדים אחרי כל הסקטורים האחרים.

אדוני השר נסים, אתה איש יסודי. כשהבאת היום את הנושא עשית זאת בוודאי לאחר שלמדת אותו באופן יסודי. סיכסוך העבודה נמשך הרבה מאוד זמן. חודשים הוצאו צווי ריתוק ל-230 עובדי רנטגן מתוך 700 העובדים. אך, למעשה, כל עובדי הרנטגן עבדו כמרותקים. יש בארץ כולה 700 עובדים, וזאת כאשר לביצוע העבודה נדרשים לפחות כ-4,000 עובדים. 700 העובדים נאלצים לעבוד שעות נוספות בשתי משמרות רצופות, וזה בשעה שהדבר אסור בגלל כמות הקרינה המחייבת אותם לעבוד פחות שעות. על-אף העיצומים ועל-אף צווי הריתוק עבדו עובדי הרנטגן ועשו כמיטב יכולתם כדי שהחולים לא ייפגעו. וזאת על אף ההשמצות וסיפורי הבדים שהפיצו נגדם — גם משרד הבריאות — והטילו את כל האשמה, כביכול, עליהם.

אך במקום טיפול בבעיה העדיפה הממשלה, ובמיוחד משרד הבריאות, להתעלם מהמצב שנוצר בבתי-החולים, על-אף הפניות למשרד הבריאות והקריאות הנרגשות של הרופאים מנהלי המחלקות, החרדים לגורלם של החולים הזקוקים לטיפול בבתי-חולים, מי לגיתוח ומי לאבחנת מחלה. באותה שיחה עם הרופאים נאמר ששנחם לא פעם גודדת בגלל אותה הדאגה והחרדה המלווה אותם. אבל למרות כל זה לא זע ולא נע משרד הבריאות, אזניו היו אטומות והוא היה אדיש לכל המתרחש, כאילו הכול התנהל כשורה. וזה על-אף העובדה שמשרד הבריאות הכיר בצדיקת תביעתם של עובדי הרנטגן לחוס-פת סיכון בעבודה. הנזק לחולים התבטא באי-יכולת לקבוע אבחנה מושלמת, ובמקרים רבים, שעדיין אינם מראים סימנים ברורים של המחלה אך הם עלולים להייר-אות כעבור חודשים אחדים, אילו היתה נעשית האבחנה היו מונעים התפתחות שלילית של המחלה. כתוצאה מכך עלולה המחלה להתפתח לדרגה הרבה יותר חמורה כעבור כמה חודשים. במשך הזמן הזה חולים רבים היו מוחזרים הביתה בלי שהרופאים ובתי-החולים היו מסוגלים לקבוע להם את האבחנה.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, יש בריחה גדולה מהמקצוע של טכנאי הרנטגן, כי התמורה החמרית שעובדי הרנטגן בבתי-החולים מקבלים היא כזו שאינה מהווה תמריץ למשיכת כוחות למקצוע הזה. הבריחה המתמדת של העובדים בבתי-החולים והנהירה למקצועות אחרים אומרות דרשני. האם נועק משרד הבריאות לדבר על כוח-האדם, על תיכנון של כוח-אדם, על הכשרה מספקת של כוח-אדם והעמדתו במידה מספקת לרשות בתי-החולים? מה הוא עושה, אם כן? לדעתי משרד הבריאות מועיל בתפקידו כאשר אינו נותן את הדעת על המתרחש בבתי-החולים בששת החודשים האחרונים.

וזו הזדמנות לעשות חשבון עם הממשלה ועם הקואליציה, לא בנושא שהועלה היום לדיון כ"אם בנושא המתיש אותנו יותר ממאה-ועשרים יום.

מה לא עולה בכנסת לדיון, ובאיזו שעה ובאיזה יום? אם ייאמר שאדם אחד מת או נפגע, אם יקומו רופא אחד או אחות אחת בישראל ויגידו שאדם אחד מת על שולחן הניתוחים — תשע-עשרה הצעות לסדר-היום, עשרים דיונים. במשך השנה האחרונה התנהלו דיונים כאלה — שבעה. כל אימת שמישהו, איש אחד, במקום זה או זה במדינה, אמר שאדם אחד מת, מיד היה דיון בכנסת.

בשביתת הרנטגנולוגים, שארכה יותר מ-120 יום, מתו בוודאי עשרות או מאות אנשים כתוצאה ממחלות. אי-אפשר להצביע ולומר מי מת עקב השביתה. מתוך עשרות אלפי האנשים שלא זכו לטיפול מתו ונפגעו עשרות ומאות. אבל משום שאי-אפשר באופן ציורי להצביע על פרט זה או זה, לא עלה הנושא לדיון. והוא עולה היום.

רבותי, מה קרה ב-120 ימים אלה? נזקים כספיים במשך 120 ימים אלה, רבותי — מדי חודש בחודשו 25,000 ימי אישפוז נוספים, 65 מיליון לירות לחודש נוספת הוצאות איפוז בגין שביתת הרנטגנולוגים. כל חולה מאושפז בישראל בממוצע 8-9 ימים, בממוצע נוסף 2 ימי אישפוז לחולה בגלל שביתת הרנטגן בכל הארץ כולה, והדבר עלה למדינה מאות מיליוני לירות. הלכו לאבדון מאות אלפי ימי עבודה, שעלו גם הם למשק מאות מיליארדי לירות. כ-40,000 עד 50,000 צילומי רנטגן לא נעשו לאנשים בגלל השביתה. כלומר אנשים נכנסו לבית-החולים, נזקקו לטיפולים, ולא השלימו את הציולומים שצריך היה לעשות להם. כמה גידולים ממאיי רים לא התגלו במשך הזמן הזה מפני שלא נעשו הציולומים הדרושים? כמה אנשים נדונו למוות? כמה אנשים נדונו למכאובים? כמה אנשים נדונו לפחדים, פחדים קשים להם, למשפחותיהם, לילדיהם? אם מישוהו מכס נכנס לבית-החולים לשם טיפול באגלי, שאפשר להשלים אותו בשבועיים או שלושה שבועות, ויצא ללא השלמת הבדיקות, הוא בוודאי יודע באיזה מתח נפשי קשה צריך היה לעמוד, לאילו פחדים ובלהות היה נתון. מאות אלפים עברו תהליך נורא זה, ובכנסת לא נשמע קול אחד. היום, באיתור רב, יש הזדמנות לומר מלים מספר.

רבותי, זה רק פרט אחד מגי רבים מעוללות משרד הבריאות. אם אני סוקר את 120 הימים האחרונים, מה לא קרה למשרד הבריאות באותם ימים? וירוסים ופוליו במי-שתייה, במאכל ללא פיקוח, חידקים קטלניים נתגלו במעשרות אתרים ובמיתקנים של משרד הבריאות, בפגור לים מאכילים את הציבור בגלל העדר ביקורת של משרד הבריאות. בכל התחומים האלה — מכה. כל העובדים — הרופאים, האחיות, הסאניטארים, הרנטגנולוגים — כולם מלאי מרי, טענות: המערכת כולה עומדת בפני התפורצות. כל המוסדות, מוסדות לחולי נפש, מוסדות לקשישים, בתי-חולים, מוסדות לילדים — כולם עומדים בפני התמוטטות. כל זה אירע ב-120 הימים האחרונים. רבותי, משרד הבריאות הוא שכיב-מרע, כולו פצע, מכה וחבורה טריה. קחו את העתון, קראו יום יום — אין יום שאין בו שלוש, ארבע ידיעות על הנעשה במערכת הבריאות.

רבותי, הבריאות היתה מנושאי התפארת של מדינת

תקפן של התקנות לשעת-חירום פג ב-21 בינואר 1980. העניינים התנהלו על מי מנוחות, הם לא עקבו אחר הנעשה, לא דאגו ולא דרשו לכנס את הוועדה כדי שתוכל לדון בעניין. והנה לפתע הם התעוררו. ומתי? כאשר התברר לעובדי הרנטגן — שהם, כנראה, יותר חכמים — שצווי הריתוק אינם בתוקף, והם הכריזו על שביתה כדת וכדין. זוהי לא רק שביתה צודקת, אלא זוהי גם שביתה אזהרה לממשלה על דרך תיפוקה וטיפול בביעה. זוהי תעודת עניות לממשלה על חוסר ערנותה, על טיפולה השלומיאלני בבעיות החשובות, ובמיוחד כאשר מדובר בבריאות העם ובחיי אדם.

חברי הכנסת, צווי ריתוק אינם שיטה לטיפול ביחסי עבודה ובסיכסוכי עבודה. זוהי שיטה פסולה. אם ממשלת ישראל חושבת לאמץ את השיטה הזאת, היא פושטת רגל, ולא מהיום אלא מזמן היא פושטת את הרגל. אני מציע לכם לא ללכת בדרך זו. כך לא תנהיגו במשק הישראלי יחסי עבודה תקינים. לא כך תרכשו את האמון. זו אינה שיטה שתוכל להיחפך לשיטת-קבע. שבועי הדבר שתקנות-שעת-חירום, במיוחד כאשר מדובר בצווי ריתוק, הן לפרק זמן של עשרים-וארבע שעות. אני יכולה להבין שמתקנים תקנות כאלה ליום או ליומיים כדי לתת שהות לממשלה לטפל בעניין, לקיים מגעים עם העובדים, לשבת אתם יחד — ורק כאשר יושבים יחד עם העובדים אפשר להגיע להבנה ולסיכסוך. סיכסוך עבודה מסוג זה; לא עלי-ידי כפייה ולא עלי-ידי צווי ריתוק ייעשה הדבר. אדוני היושב ראש, לדעתי הממשלה ראויה לגייס ולנויפה מצד הכנסת על צורת טיפולה בסוגיה זו, ובמיוחד על הדרך והצורה שבה הביאה את הצעת החוק לקריאה ראשונה.

והערה אחרונה, ובכך אסיים. מי שמעיין בסעיפים של הצעת החוק ובדברי ההסבר נתקל בהגדרה מיהו עובד רנטגן, על מי יחולו צווי הריתוק. הם יחולו על עובד המשתתף לאירגון הארצי של עובדי הרנטגן. זאת אומרת שהממשלה הזאת באה לזרוע פירוד בקרב ציבור העובדים, באה לסכסך בין ציבור העובדים, בשיטה של הפרד-ומשול. לכן יחולו הצווים האלה רק על אותם עובדי רנטגן השייכים לאותו אירגון. מכאן הקריאה לעובדים לעזוב את האירגון שאליו הם משתייכים. הממר שלה יכולה להעסיק את העובדים שאינם שייכים ל-אירגון. זוהי שברית כוחו של ציבור העובדים. היום זהו ציבור עובדי הרנטגן, ומחר — עובדים אחרים.

הכנסת צריכה לדחות על הסף את הצעת החוק, שהיא פסולה הן בכונותיה והן בתכנה. אני פונה לחברי הכנסת, לחברי הקואליציה ההגונים — אל תיתנו ידכם להצעת החוק ותחזירו אותה לממשלה.

היו"ר י. מ. אברמביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שפיזור, ואחריו — לחבר-הכנסת זכאי.

אליהו שפיזור (המערך):

כבוד-היושב ראש, כנסת נכבדה, מה עוד לא נאמר בדיון היום? חשבתי מה יתרון לדיון כפי שהוא מתנהל היום. האמת היא שהיתרון היחידי הוא בכך שניתנה הזדמנות להעלות נושא שהכנסת התעלמה ממנו כמעט בהזדמנות. במשך חודשים ארוכים. נעשה פה נסיון להתעלם מבעיות שארכה כמאה-ועשרים יום וגרמה נזקים כבדים. פעמים מספר הועלו הצעות דחופות לסדר-היום ונדחו, והנה בסיוע דשמיא עלה הנושא דרך הדלת האחורית,

יחזקאל זכאי (המערך):

אני עצמי אינני יודע באיזו מפלגה היה. אולי אתה תגיד לי באיזו מפלגה היה ב־1954.

רבות, אם נגיע מצב כזה שנפתר סיכסוכי עבודה במדינת ישראל באמצעות חוקים ובאמצעות תקנות לא נגיע רחוק. הסיכסוך עם עובדי הרנטגן נמשך כבר קרוב לשנה. הם עבדו כבר פעמים מספר לפי צווי ריתוק, ולא דיברו אתם ולא ניהלו אתם משא-ומתן. הם הגיעו לשבִי־תה כללית. הבעיה אינה רק של עובדי הרנטגן. אנחנו חייבים להיוזר משימוש בחוקים ובתקנות לצורך הפעלת שירותים חיוניים, כי במדינת ישראל, במדינה מודרנית, עם רמת השירותים שיש לנו, אי־אפשר להחליט מהו שירות חיוני ומה אינו שירות חיוני. האם השירות של שהרופאים נותנים הוא שירות חיוני, האם השירות של המהנדסים, של עובדי חברת החשמל, של עובדי המים, של עובדי המאפיות ועובדי התחבורה הוא שירות חיוני? אנחנו מתחילים רק ברנטגנאים, ואינני יודע היכן נסיים. מה גם שעכשיו צריכים אנו להיות מוכנים לכך שהיו יותר שביחות ויותר תביעות שכו. במדיניות הכלכלית והמשקית שבה אנו נמצאים צריך להידבר עם עובדים, להיפגש אתם, לשוחח אתם ולא לכופף אותם.

אם אני מסתכל על הצעת החוק הרי באחת התקנות נאמר: "העובר על הוראה מהוראות תקנות אלה, דינו מאסר שנתיים או קנס 250,000 לירות או שני העונשים כאחד." ובסעיף אחר נאמר: "הפסיק עבודה או לא ביצעה ברציפות או בשלמות" — מה פירוש "בשלמות"? מה פירוש "ברציפות"? רבות, אנחנו חייבים להיוזר. כאשר אני קורא את הצעת החוק הזאת, כאשר אני רואה את ההתלהב הזה, אני חושש שנדבר עם עובדים רק בחוקים ובצווים.

אני רוצה להזכיר לממשלה עוד נקודה אחת: אדוני השר, בתעמולת הבחירות של אחת המפלגות היה מי שאמר בטלוויזיה: אם הליכוד יגיע לשלטון, יש סכנה של הפעלת חוקי עבודה, חוקי צבא ומשטרה, ואתם התקוממותם נגד סיסמת בחירות זו, ואולי בצדק. אבל שלא תתקיים הגנואה הזאת כמו שהתקיימה בנאוטל של תמיר, שאתם הגעתם לשלטון והארץ זקוקה לחסדי שמיים. זה גם מה שאמר דולצ'ין, איש המפלגה שלכם. אם תלכו בדרך זו של הפעלת כוח נגד העובדים, לא תהיה זו דרך נכונה. לכן אני מציע לעצמנו שניזוהר ושלאל נלך בדרך זו.

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לשר נסים, לתשובה.

השר מ. נסים:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ישיבתי והקשבתי לשורה ארוכה של נואמים. אני חייב לומר שאדם תמים, עם תום לב, נקי כפיים ובר־לבב שהיה שומע את שרשרת הנוואמים, אין ספק שהיה צריך להתרשם מהם עמוקות ואולי גם רחמיו היו נכמרים. אלא מה?

(קריאות)

הלא הדברים היו ממש נוגעים ללב. איזו כמיהה לסדרי שלטון מתקנים, איזו כמיהה לתיפקוד נכון של הכנסת ושל הממשלה, איזו כמיהה למשטר עבודה שאין עמו צווי ריתוק, ואני רוצה לשאול את הבית הזה ואת ההבירים היושבים מולי בספלים האלה, את הנוואמים הדגולים: הואילו נא בטובכם להגיד מי המציא את המושג "צווי ריתוק". מי המציא אותו?

ישראל — רופאים דגולים, חוקרים במדע הרפואה, אנשים ידועים בעולם כולו. מכל העולם באים להירפא בישראל. מוניטין יצאו למדינה הזאת, ובתוכם הזה שבו כוחנו רב יותר מכלל תחום אחר, שבו יש לנו אוצרות ידע, אוצרות כוח־אדם, מיתקנים נפלאים, נהדרים, ה־חום זה — ראו גם ראו עד היכן התדרדרנו — אין בו מתום. השר המופקד על הנושא הזה איננו שולט במערכת, איננו מקיים אותה, איננו מנהל אותה. לדעתי לא במעט הוא גם אחראי להתדרדרות שחלה בנושא הספציפי שעלה היום לדיון.

רבותי, האם ייתכן שבמדינה נאורה במשך יותר מ־120 יום עשרות אלפי אנשים ייכנסו לבתי־חולים ויצאו מהם ללא ידיעה מלאה על מצב בריאותם? מאות אלפי אנשים מחלתם התארכה, סבל קשה נגרם להם, מקרי מוות רבים נגרמו, ולא היה פוצה פה ומצפץ כדי שמצב זה יבוא לסיומו. מתי והיכן חוינו בכל כך הרבה נפגעים, ובמקום הקשה ביותר בבתי־חולים, שאדם מגיע אליו חולה, מסכן, חלוש, והוא נאלץ לצאת ממנו או למות מבלי שיודעים מדוע ולמה?

רבותי, אני אומר את הדברים מתוך התלבטות קשה, התלבטות גם לגבי ההצבעה היום. לא בשמחה אני מצביע נגד הצעת החוק שהממשלה מביאה אותה היום, מביאה באיתור ובצורה אשר נמתחה עליה ביקורת מצד כולם. מתוך התלבטות קשה אני עושה זאת, משום שאני יודע שהי בני־אדם תלויים בדבר. אני עושה זאת מתוך מתאה וידיעה — מחאה על הטיפול הקלוקל בעניין, וידיעה שהצעת חוק זו וצורת הגשתה גורמות למרי של כל הכוחות הרפואיים בארץ. אתם מקוממים אותם, בדרך זו לא תפתרו את הבעיה אלא רק תסבכו אותה, תאריכו ותעמיקו אותה, תוסיפו כאבים.

אני מציע לחברי הכנסת היום שלא להצביע בעד הצעת חוק זו אלא להותיר זמן למשא-ומתן, להותיר זמן קצר, עשרה ימים, שבועיים, למי שעומד בראש השירותים האלה כדי להביא את העניין לסיום, כפי שצריך להביא אותו וכפי שאפשר היה להביאו בתודשים האחרונים, נים, ולאחר מכן נראה מה ניתן לעשות. היום — לא.

היו"ר י. מ. אברמביץ:

רשות הדיבור לחבר־הכנסת זכאי, ואחריו — לחבר־הכנסת שריד.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, שלוש שעות דיון, 16 חברי כנסת נואמים, עם עובדות ועם מספרים — אני לא יודע מה אני יכול להוסיף. אבל בכל־זאת כמה משפטים וכמה הערות לנושא הדיון.

בשנת 1954, באחת מאסיפות הבחירות, אמר שמואל תמיר לקבוצת חברים ב"חירות" בירושלים, שהפריעו לו בנאומו: אלוהים ירחם על המדינה אם אתם תגיעו לשלטון. זה דברו של שמואל תמיר, שהוא היום שר בממשלת הליכוד.

אמנון לין (הליכוד):

מתי אמר את זה?

יחזקאל זכאי (המערך):
ב־1954.

יצחק ברמן (הליכוד):
הוא היה צעיר.

(חבר-הכנסת י. זכאי קורא קרי-
 את-ביניים)

מי המציא את המושג "צווי ריתוק"? מי הפך אותו
 למסד הממוסד של פתרון בעיית יחסי עבודה?

דניאל רוזילוי (המערך):
 ומה דעתך על זה?

השר מ. נסים:
 אתה חשמה.

דניאל רוזילוי (המערך):
 מה שיכת לכאן השאלה מי המציא את זה?

השר מ. נסים:

אני מדבר כעת אל חברי-הכנסת עמאר, אמרי רון
 וחייקה גרוסמן. היו ימים שבהם מפ"ם היתה בממשלה,
 ושר הבריאות היה צריך להוציא צווי ריתוק. אני מדבר
 בעיקר אליך, חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, כי אני מתייחס
 לוויקטור שם-טוב, ואת מבינה מדוע אני מדבר אליך
 במיוחד. ובכן היתה אז ראש-הממשלה המנוחה גולדה
 מאיר. בימים ההם ויקטור שם-טוב לא רצה להוציא צווי
 ריתוק. מה עשה? גולדה מאיר, כגוי-של-שבת, חתמה
 על צווי ריתוק. כלפי מי? — כלפי העובדים המינהליים
 בבתי-החולים ששבתו. גם להם היו טענות על שהם למטה
 בסולם השכר. מה עשתה הממשלה? ויקטור שם-טוב
 לא פרש אז מהממשלה. הוא רק ביקש מהמנוחה גולדה
 מאיר לחתום על צווי הריתוק. לימים התרגל ויקטור
 שם-טוב לחתום בעצמו על צווי ריתוק, והנה על מה חתם
 ב-1976? הוא חתם על צווי ריתוק כלפי מי? שימו לב:
 תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של טכנאי
 רנטגן). תשל"ז-1976.

רבותי חברי הכנסת, איזו זכות מוסרית היתה לכם
 לעלות על הבמה הזאת ולדבר בשצף קצף כאשר תקנות
 אלה המובאות היום חוזרות כמעט במלה על הנוסח בכתב-
 ידו של ויקטור שם-טוב? הלא תבושו.

תופיק טובי (החזיית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
 הם למדו לקח מזה ועכשיו הם חכמים יותר.

השר מ. נסים:

לאיזו רמה מוסרית רדודה הגעתם? לאיזו רמה?
 חוזרים כאן מלה במלה על תקנות שאתם התקנתם, ואתם
 עומדים ומדברים על סעיפים ועל סעיפי סעיפים של
 תקנות אלה.

(קריאות) — — —

איך בושה אינה מכסה את פניכם?

מאיר תלמי (המערך):

איך אינכם בושים לבזות את הכנסת? ...

השר מ. נסים:

חבר-הכנסת תלמי, אתה התפטרת, ובא ויקטור שם-
 טוב במקומך. איך אתם מעזים להוציא מפיהם מלה נגד
 התקנות האלה?

משה עמאר (המערך):

אדוני השר, התקנות ההן לא היו בחוק.

השר מ. נסים:

אני מדבר על התקנות משנת תשל"ז-1976, אבל
 מזמן חדלתי להאמין שאתם יכולים לבוא בידיים נקיות.
 ואם לא ידיים נקיות, רבותי, לפחות עובדות, יושר.

משה עמאר (המערך):

אבל התקנות ההן לא הובאו בחוק.

השר מ. נסים:

רבותי, אתם יכולים לדבר הרבה. זו זכותכם. ישבתי
 ארבע שעות והקשבתי לכל דבריכם, תוך קריאת-ביניים
 אחת. לאחר שאמרתם דברי לעז ודיברתם בשצף-קצף
 ולאחר שלא היתה מלת אמת בדבריכם, אני מבקש עכשיו:
 תואילו להקשיב.

דניאל רוזילוי (המערך):

אתה גם שיטעת אותי בקריאת-ביניים.

השר מ. נסים:

קריאת-ביניים אחת, לא במקלה.

(קריאות) — — —

רבותי, כל הנואמים עולים זה אחר זה על במת
 הכנסת ואומרים: הממשלה שכחה, הממשלה שלומיאליה,
 הממשלה איחרה את הרכבת.

תמר אשל (המערך):

היא אינה שלומיאליה? תגיד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

היא לא איחרה לרכבת. היא בכלל לא שמה לב שיש
 רכבת.

השר מ. נסים:

אינני יודע אם יועיל, אבל את העובדות צריך להגיד.
 אמרתי בראשית דברי, בדברי הפתיחה, כי מעשה שהיה
 כך היה: לפני כמה שבועות, לא ימים, בא שר הבריאות
 לממשלה ואמר: תקנות-שעת-חירום אלה עומדות לפוג.
 אני מבקש רשות להביא לכנסת הצעת חוק כדי להאריך
 את תקפן. השר אמר שהוא לא ישתמש מייד. היועץ
 המשפטי לממשלה — גברתי חברת-הכנסת גרוסמן, גא
 להקשיב, הלא דיברתם, מילאתם את "דברי הכנסת"
 בדברים שאינם דברי אמת, לכל הפחות מפני שאינכם
 יודעים את העובדות. אני מבקש עכשיו להציב את
 העובדות בפני הכנסת, אז גא להקשיב.

חייקה גרוסמן (המערך):

אלו עובדות? "שר הבריאות אמר".

חיים בר-לב (המערך):

אין לך מה להגיד, מה יש להקשיב? הבזיון הזה
 של הכנסת — שלוש קריאות ביום אחד.

השר מ. נסים:

חבר-הכנסת בר-לב, אני יודע שזה כואב לך כאשר
 מוזכרים לכם מי אתם.

זאב כין (המערך):

תלמד מאתנו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אבקש לשאול שאלה.

השר מ. נסים:

בבקשה, אתה לפחות פונה בדרך-ארץ.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בדרך הוגנת. הבה נניח שהשימוש בצווי ריתוק נגד
 עובדי הרנטגן בעבר היה משגה. הלא אתם עליכם לשלטון
 והבטחתם סגנון חדש. מה אתם עושים? — אתם במר-
 ידיכם מקבעים בחוק טעויות של העבר.

חוברת ט"ו, ישיבה ש"ג

— חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים) ;
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת —

עשרות חוקים עברו, אם לא מאות, בכל שנות קיומה של הכנסת בדרך הזאת? לשם כך נוצר תקנון הכנסת — בשביל המקרים האלה, כדי להגן על חיי אדם.

ששנה ארבל-אלמזוליני (המערך) :
צריך לקיים אותו ולשמור על כבודה של הכנסת.

השר מ. נסים :

לשם כך הוא נוצר, ולא נשמע מכם דברי התקפה ודברי מוסר. לכם קל לדבר, כי אתם לא נושאים באחריות.

חייקה גרוסמן (המערך) :
גם אתה לא נושא באחריות.

השר מ. נסים :

לכם קל לדבר. אבל הממשלה נושאת באחריות כלפי הציבור.

דניאל רוזילי (המערך) :
כנראה שכחת מה תפקידה של הכנסת.

השר מ. נסים :

לכן כך נהגה הממשלה, לכן כזה היה השימוש בתקנון הממשלה — זוהי זכותה ואף חובתה של הממשלה. אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

היו"ר י. שמיר :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

תופס טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אבקש למנות.

היו"ר י. שמיר :
בבקשה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לו-
20 —
עד
בעד ההצעה להחזיר את הצעת החוק למ-
15 —
שלה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980. ועדת הכנסת בישי-
ננים של רנטגנאים), תש"ם—1979, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י. שמיר :

אנחנו מבקשים את ועדת הכנסת להתכנס כדי להחליט לאיזו ועדה להעביר את הצעת החוק. בינתיים אני מכריז על הפסקה.

הישיבה הופסקה בשעה 16:29 וחודשה בשעה 17:22.

י. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היום הטילה על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בחוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980. ועדת הכנסת בישי-
בתה היום החליטה להעביר את הדיון בחוק הנ"ל לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

השר מ. נסים :

חבר-הכנסת פעיל, שאלה יפה שאלת. צווי ריתוק אינם פתרון ליחסי עבודה, זו איננה הדרך הנכונה, בוודאי לא הטובה ביותר. זהו המוסד הקיים היום בישראל. לא בתדווה הממשלה — לדעתי, כל ממשלה — תשתמש בצעד כזה. לא בתדווה מובא חוק כזה לכנסת. אלא שזהו המוסד הקיים היחיד הבא לפתור בעיה של קיום שירותים חיוניים שחיי אדם תלויים בהם.

לנו יש תפיסה אחרת לגבי יחסי עבודה. היא גדונה כעת בוועדה של הכנסת. כל זמן שאין קיים מוסד אחר אין מנוס אלא להשתמש באמצעי הזה, אם אתה צריך להבטיח שירותים חיוניים ביותר.

הממשלה, ביודעין, לא מתוך שיכחה — אלה דברי הבל — ביודעין, לא באה לכנסת קודם, מפני שהיא ציפתה והיועץ המשפטי לממשלה ביקש שלא להגיש את החוק לפני ה-22 לחודש. ההיפך, הוא הפציר שלא נגיש. הוא אמר : זוהי הצעה להאריך תקנות-שעת-חירום. בנושא כזה מוטב לראות אם אמנם העובדים יחזרו לעבודה תקינה או לעבודה בתנאי תורנות של שבת, או שישבתו ואחר כך נפעל על-ידי החוק. ואמנם נכון, עובדי הרנטגן פעלו שלא מתוך צווי ריתוק שבוע ימים והיתה תקווה שלא יהיה צורך בחוק. כבר אמרתי, אין חוק כזה מוגש מתוך שמחה וחדווה, אנחנו יודעים מה משמעותו. עד שהשבוע הזה ביום שני שבתו וביום שני החליטו להמשיך בעיצומים. כאשר הממשלה נושאת באחריות לאספקת שירות כזה שחיי אדם תלויים בו, אין היא יכולה אלא ללכת בדרך הזאת של הגשת חוק להאריך תקפן או לקיים תקפן של צו-חירום. זה מה שהיה.

לכן כל הדברים שנאמרו פה — שיכחה, מדוע לא באתם במועד — אלה דברי הבל חסרי שחר שלא היה יאה לחברי הכנסת להשתמש בהם רק כדי להאשים, מבלי לבדוק את העובדות. זה לא יאה לחברי הכנסת. קצת אחריות. זה היה דווקא משום כבודם של עובדי הרנטגן, זה היה משום שהאמנו שלא דרוש החוק כדי שישבו לעבודה.

דניאל רוזילי (המערך) :

אין לזה שום קשר עם משאומתן.

ששנה ארבל-אלמזוליני (המערך) :

מה עשתה הממשלה כדי לסיים את השביתה?

השר מ. נסים :

אם כבר צריך להשתמש בדרך הזאת של צו-חירום, בשביל מה נוצר תקנון הכנסת של הליך חקיקה מזורז אם לא בשביל דבר כזה? אם לא בשביל עניין שחיי אדם תלויים בו? אלא בשל מה? אתם מתקיפים זאת? כמה

היו"ר י. שמיר :

אני מתכבד לחדש את ישיבת הכנסת. רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת בישיבתה

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י. שמיר :

תש"ם—1980 ; מסקנות ועדת הכספים בעניין גידול כוח-אדם בשירותים הפינאנסיים.

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוכיר הכנסת נ. לורר :

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הונח חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980, שתור מוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונח היום על שולחן הכנסת : צו הסדרת יבוא טובין (הפקדות),

יב. חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום

* (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י. שמיר :

לגבי כבוד הכנסת, עוררה בצדק את מחאתן של כל סיעות האופוזיציה והחרמתן את ישיבות הכנסת בעת הקריאה השנייה והשלישית. אני עומד כאן כדי למחות על הנוהל הזה. אני מבקש מהיושב-ראש ברגע האחרון שלא להביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ולהמתין עד השבוע הבא. את זאת אני מבקש לקבוע קודם, בטרם יעמיד היושב-ראש להצבעה את ההסתייגויות.

אם בכל-זאת תכפו את הקריאה השנייה ואת הקריאה השלישית, המבזות את הכנסת, אני מודיע שסיעתנו לא תשתתף בהצבעה. אני מבקש שלא להביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היום ומבקש שוב מהיושב-ראש שלא לקיים קריאה שנייה וקריאה שלישית.

היו"ר י. שמיר :

הודעתי שנקיים עכשיו דיון על החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברי-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : ביקשתי מהיושב-ראש שלא לקיים את הקריאה השנייה והקריאה השלישית. אני מוחה על הקריאה השנייה והקריאה השלישית היום, על הנוהל האנטי-פארלאמנטרי שבו הובא החוק לקריאה ראשונה, ובתור מחאה אני מודיע שאינני משתתף בהצבעה.

היו"ר י. שמיר :

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת ת. טובי לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר י. שמיר :

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980, נתקבל.

היו"ר י. שמיר :

הישיבה הבאה של הכנסת ביום שני הבא, בשעה ארבע אחרי-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

הישיבה נגעה בשעה 17:29.

* "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 1682 ; נספחות.

אנחנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום : חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980 — קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הוועדה התכנסה לדון בהצעה, ולאחר ישיבה, אם-כי לא ארוכה, החליטה לאשר את ההצעה כפי שהוגשה. אני מבקש לדחות את ההסתייגות של חברי-הכנסת טובי ולהעביר את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר י. שמיר :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהנמקת ההסתייגות של סיעתנו ברצוני להביע מחאה נמרצת נגד פעולת הח-קיקה הקלוקלת שהיתה הבוקר בכנסת בקשר לחוק קיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980. פעולה זו לא רק נוגדת את הנוהל הפארלאמנטרי התקין אלא גם מבזה את הכנסת ומשפילה אותה, מורידה את קרנה, הופכת אותה לחותמת-גומי של הממשלה הפועלת בצורה פוגעת בכנסת. הממ-שלה וסיעות הקואליציה היו צריכות להסיק מסקנה מקביעת היושב-ראש של ישיבת הבוקר בדבר הצורה הנוגדת את תקנון הכנסת שבה הובאה הצעת החוק לדיון בכנסת בטרם הונחה על שולחן הכנסת. חטא על פשע הוספתם, הממשלה וגם סיעות הקואליציה, כאשר לא הסתפקתם בקריאה ראשונה, אלא בדחפור ובצורה החורגת מכל נוהל פארלאמנטרי תקין הבאתם ואתם מביאים את החוק הזה לקריאה שנייה ושלישית באותו יום. אין שחר לטענתכם שצריך לרמוס את הנוהל התקין של הכנסת כדי להציל, כביכול את האנשים מסכנת מוות. זו דמאגוגיה. כל החוק האנטי-סופרלי, אין לו כל צידוק לגבי שמירה, כביכול, על בריאות העם והצורך להציל נפשות, כביכול. אין החוק אלא גרזן שהונף על ראשי הרנטגנאים כדי לשבור את מאבקם הצודק, ועלי-אחת-כמה-וכמה אין צידוק ברמיסת העבודה התקינה של הכנסת, אין צידוק לקבלתו על-ידי בולדור קואליציוני כזה באותו יום.

הרנטגנאים, גם כשהם שובתים, הוכיחו שאין הם מפקירי נפשות. התנהגותם האנטי-פארלאמנטרית של הממשלה ושל סיעות הקואליציה, התנהגות מופקרת זו

נספחות

א. סדר-היום לישיבות ש"א-ש"ג

- א. שאלות ותשובות.
- ב. חוק העונשין (תיקון מס' 9), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. חוק העונשין (תיקון מס' 10), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ד. חוק לתיקון פקודת השטרות (מס' 4), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק לתיקון פקודת השותפויות (מס' 2), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 5), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 3), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ט. הנשייה בקרב יהודים היוצאים מברית-המועצות — דיון.
- י. הודעת הממשלה בעניין אנדריי סאחרוב — דיון.
- יא. הצעות לסדר-היום.
- יב. החינוך בתפוצות — הצעת חבר-הכנסת י. יצחקי.
- יג. חוק התיכונן והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק שיפוט בתי-דין יהודים קראים (נישואין וגירור-שין), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק התובלה האווירית, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 5), תש"ם—1979.
- יח. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בנגב), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק יסוד : החקיקה (קריאה ראשונה).
- כב. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים (מס' 6) תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 2), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כז. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כח. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- כט. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל ומ. וירשובסקי.
- ל. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- לא. כינון המטה למלחמה באינפלוציה — הצעת חברי-הכנסת ע. אמורי.
- לב. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חברי-הכנסת ד. גולומב.
- לג. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך — הצעת חברי-הכנסת מ. פעיל וח. ברילב.
- לד. יום הסביבה הבין-לאומי — הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
- לה. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעת חברי-הכנסת ע. הדר.
- לו. הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר לרבות ירושלים וצפת — הצעת חברי-הכנסת ע. ברעם.
- לז. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- לח. השבייה בצי הסוחר — הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרבל, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- לט. מערכת שירותי הבריאות — דיון.
- מ. עתידן של קציבאות הילד הראשון והשני — הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- מא. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- מב. הצעות חוק של חברי כנסת.
- מג. חוק הנאמנות (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מד. חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- מה. חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות ש"א-ש"ג

811. מ. קצב (הליכוד) : התגברות האנטישמיות במערב אירופה.
812. י. אלון (המערך) : הצורך להקים ועדת חקירה לבידור פעולות זרועות הבטחון בעצירת אוטובוס הדמים.
813. ג. כהן (התחיה-בנא"י) : ההתמרה הנוספת בשוד והתעללות בקשישים.
814. צ. ביפון (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : ההשקעות בענף הלול בשטחים נוכח משבר בענף הלול בישראל.

ג. הצעת חוק העונשין (תיקון מז' 9), תש"ז—1980

1. תיקון סעיף 40 בחוק העונשין, תשל"ז—1977¹ (להלן — החוק העי-קרי), בסעיף 40 — (1) בפסיקה (1), במקום "5,000 לירות" יבוא "250,000 לירות"; (2) בפסיקה (2), במקום "מאה לירות" יבוא "10,000 לירות".
2. תיקון סעיף 46 בסעיף 46 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "היה בין תקופות המאסר מאסר בשל אי תשלום קנס, ישא אותו תחילה לפני כל מאסר פלילי אחר, ואם היה במאסר פלילי בעת שהוטל עליו מאסר בשל אי תשלום קנס, יופסק אותו מאסר לשם נשיאת המאסר בשל אי תשלום הקנס וישוב ויימשך משתם המאסר האמור".
3. החלפת סעיף 61 במקום סעיף 61 לחוק העיקרי יבוא: "61. שיעור הקנסות (א) על אף האמור בכל חוק, מקום שהוסמך בית-המשפט בחוק להטיל קנס, רשאי הוא להטיל — (1) אם קבוע לעבירה עונש מאסר עד קנס עד 50,000 לירות; או שישה חודשים או קנס בלבד, או (2) אם קבוע לעבירה עונש מאסר למע-לה משישה חודשים ולא יותר משנה — קנס עד 100,000 לירות; (3) אם קבוע לעבירה עונש מאסר למע-לה משנה ולא יותר משלוש שנים — קנס עד 250,000 לירות; (4) אם קבוע לעבירה עונש מאסר למע-לה משלוש שנים — קנס עד 750,000 לירות. (ב) סעיף זה לא יפגע בהוראה המסמיכה את בית-המשפט לקנס בסכומים העולים על הסכומים האמורים בסעיף קטן (א) או בהוראות סעיף 63. (ג) מקום שקבוע בחוק לעבירה נמשכת קנס נוסף לכל יום של עבירה, רשאי בית-המשפט להטיל, במקום אותו קנס — קנס עד 5,000 לירות. (ד) סעיף זה אינו בא לשנות מסכומים שבית-המשפט מוסמך להטיל כקנס בשל אי-ציות לצו בעניין עדות או המצאת מסמכים או בשל בזיון בית-משפט".
4. החלפת סעיף 62 במקום 62 לחוק העיקרי יבוא: "62. מאסר שאין כנגדו קנס נקבע בחוק מאסר ולא נקבע קנס, רשאי בית-המשפט להטיל מאסר או קנס כאמור בסעיף 61, אולם מקום שנקבע בחוק מאסר חובה לא יטיל בית-המשפט קנס בלבד".
5. תיקון סעיף 63 בסעיף 63 לחוק העיקרי, בכל מקום, במקום "פי שלושה" יבוא "פי ארבעה".
6. ביטול סעיף 64 בסעיף 64 לחוק העיקרי — בטל.
7. ביטול סעיף 65 בסעיף 65 לחוק העיקרי — בטל.
8. תיקון סעיף 66 בסעיף 66 לחוק העיקרי — (1) האמור בסעיף יסומן (א) ובסופו יבוא "ורשאי הוא לקבוע שעל סכום הקנס שתשלמו נדחה או על חלק ממנו תשלום תוספת כאמור בסעיף 67 לגבי תקופת הדחייה"; (2) בסוף הסעיף יבוא: "(ב) קבע בית-המשפט כי הקנס ישולם לשי-עורין, יחולו הוראות סעיף 71 לגבי כל שיעור ושיעור".
9. תיקון סעיף 67 בסעיף 67 לחוק העיקרי, במקום "עשרה", פעמיים, יבוא "עשרים", במקום "מעשר" יבוא "מחמישים", ובסופו יבוא "היה הקנס בשל עבירה שנקבעה כעביר-ת קנס, יהיה שיעור התוספות האלה מאה אחוזים ובלבד שלא יעלה צירופם על 500 אחוזים".
10. תיקון סעיף 70 בסעיף 70 לחוק העיקרי, המלים "— פרט לסעיף 12 שבה" — יימחקו.
11. תיקון סעיף 71 בסעיף 71 לחוק העיקרי — (1) בסעיף קטן (א), במקום "מאסר עד שנה" יבוא "מאסר עד שלוש שנים" ואחרי "לא ישולם במעורר" יבוא "ובלבד שתקופת המאסר במקום קנס לא תעלה על תקופת המאסר הקבועה לעבירה שבשלה הוטל הקנס"; (2) בסעיף קטן (ג), במקום "תחושב התוספת שיהא חייב בה" יבוא "לא יחוייב בתשלום חלק הקנס היחסי לתקופה שנשא עליו מאסר, והתוספת שיהא חייב בה תחושב".
12. תיקון סעיף 77 בסעיף 77 לחוק העיקרי, במקום "1.500 לירות" יבוא "50,000 לירות".
13. תיקון סעיף 80 בסעיף 80 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא: "(ג) החלטת בית-המשפט לפי סעיף זה ניתנת לעיר-עור כפסק-דין בפלילים".
14. תיקון פקודת הפרשנות בפקודת הפרשנות², בסעיף 16(2), במקום "חמש מאות לירות" יבוא "עשרת אלפים לירות".
15. תיקון חוק סדר הדין הפלילי בחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965³, בסעיף 201א(ב), במקום "750 לירות" יבוא "2,500 לירות" ובמקום "1,500 לירות" יבוא "5,000 לירות".

¹ ס"ח תשל"ז, עמ' 226; תשל"ח, עמ' 50, עמ' 53, עמ' 111, עמ' 148; תשל"ט, עמ' 38, עמ' 43; תשם, עמ' 3.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 1, עמ' 2.

³ ס"ח תשכ"ה, עמ' 161.

16. תיקון פקודת העיריות
בפקודת העיריות 4 —
(1) בסעיף 254, במקום "חמשת אלפים" יבוא "עשר-
רת אלפים", במקום "מאתיים" יבוא "ארבע
מאות", במקום "חמש מאות" יבוא "אלף" ובמ-
קום "חמישים" יבוא "מאה";
(2) בסעיף 265(ב)(1), במקום "750 לירות" יבוא
"אלפים וחמש מאות לירות".
17. תיקון פקודת המועצות המקומיות
בפקודת המועצות המקומיות 5 —
(1) בסעיף 23, במקום "חמשת אלפים" יבוא "עשרת
אלפים", במקום "מאתיים" יבוא "ארבע מאות",
במקום "חמש מאות" יבוא "אלף" ובמקום "ח-
מישים" יבוא "מאה";
- 4 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197.
5 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 9, עמ' 256.
- 6 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 14, עמ' 312.
7 חוקי א"י, כרך ג', עמ' 2551; ס"ח תשל"ב, עמ' 149.

הפתיגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 9
ת. טובי מציע:
במקום "20" יבוא "15", במקום "מחמישים" יבוא
"מארבעים" ובמקום "מאה אחוזים" יבוא "שמונים
אחוזים".
מ. עמאר מציע:
במקום "500 אחוזים" יבוא "300 אחוזים".
לסעיף 12
ת. טובי מציע:
במקום "50,000" יבוא "35,000".
לסעיף 14
מ. וירשובסקי ומ. עמאר מציעים:
במקום "עשרת אלפים" יבוא "חמשת אלפים".
לסעיף 15
ת. טובי מציע:
במקום "2,500" יבוא "2,000" ובמקום "5,000" יבוא
"4,000".
- לסעיף 3
סעיף קטן (א)
ת. טובי מציע:
בפסקה (1), במקום "50,000" יבוא "40,000";
בפסקה (2), במקום "100,000" יבוא "80,000";
בפסקה (3), במקום "250,000" יבוא "300,000";
בפסקה (4), במקום "750,000" יבוא "700,000".
מ. עמאר מציע:
לפני פסקה (1) יבוא:
(1) אם קבוע לעבירה עונש מאסר עד חודש ימים
— קנס עד 5,000 לירות. ומספר פסקאות. (1) —
(4) ישונו בהתאם.
בפסקה (1) במקום "50,000" יבוא "30,000";
בפסקה (2) במקום "100,000" יבוא "60,000";
בפסקה (3) במקום "250,000" יבוא "200,000";
בפסקה (4) במקום "750,000" יבוא "500,000".

ד. הצעת חוק העונשין (תיקון מ"מ/10), תש"ם—1980

1. החלפת סעיף 432
במקום סעיף 432 לחוק העונשין, תשל"ז—1977
(להלן — החוק העיקרי), יבוא:
"432. הוצאת שק ללא כיסוי
(א) המוציא שק שמשך והוא יודע שאין חובה
על הבנקאי לפרוע את השק מן התאריך
הנקוב בו עד 30 יום לאחריו, או אין לו
יסוד סביר להניח שיש חובה כאמור על
הבנקאי, והשק הוצג לפרעון תוך התקופה
האמורה וחולל, דינו — מאסר שנה או
קנס כאמור בסעיף 61 או פי ארבעה
- מחסום הנקוב בשק, לפי הסכום הגדול
יותר.
(ב) בשק שלא נקוב בו תאריך יראו לעניין
סעיף זה כאילו נקוב בו יום ההוצאה.
(ג) הוצג שק לפרעון תוך התקופה האמורה
בסעיף קטן (א) וחולל, והמוציא לא פרעו
תוך עשרה ימים מיום שדרש זאת האוחז
ממנו, חזקה שהוציא את השק בידיעה
או באין לו יסוד סביר להנחה כאמור
בסעיף קטן (א), ועליו הראיה לסתור".
2. ביטול סעיפים 433 ו-434
סעיפים 433 ו-434 לחוק העיקרי — בטלים.

1 ס"ח תשל"ז, עמ' 226; תש"ם, עמ' 40.

ה. הצעת חוק לתיקון פקודת השטרות (מ"מ/4), תש"ם—1980

1. תיקון סעיף 73
האמור בסעיף 73 לפקודת השטרות 1 (להלן —
הפקודה) יסומן (א) ואחריו יבוא:
"(ב) שק יכול שהתאריך הנקוב בו יהיה מאוחר
דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 2, עמ' 12; ס"ח תשי"ח, עמ' 114; תשכ"ד, עמ' 40; תשל"ג, עמ' 63.

3. תיקון סעיף 74 בסעיף 74(1) לפקודה, במקום "לאחר הוצאתו" יבוא "לאחר התאריך הנקוב בו, או לאחר הוצאתו, לפי המאוחר מביניהם".
2. ביטול סעיף 73 סעיף 73 לפקודה — בטל.

ז. הצעת חוק הנאמנות (תיקון), תש"ם—1980

1. תיקון סעיף 46 בסעיף 46 לחוק הנאמנות, תשל"ט—1979, בסופו יבוא "למעט סעיף 35 שתחילתו תהיה ביום כ"ט בשבט תשמ"א (3 בפברואר 1981)".
2. תחילה תחילת חוק זה ביום ט"ז בשבט תש"ם (3 בפברואר 1980).
- 1 ס"ח תשל"ט, עמ' 128.

ז. הצעת חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים, תשל"ט—1979) (הצעת חברי הכנסת ח. גרוסמן ומ. וירשובסקי)

1. הגדרות
בחוק זה —
"בניין ציבורי" — בניין או חלק מבניין המשמש למטרות הבאות, להוציא בניין או חלק מבניין שאינו נועד להיות פתוח לקהל:
(1) בית-חולים, במשמעות המונח "בית-חולים", ב"סעיף 24 לפקודת בריאות העם, 1940, לרבות מרפאות ציבוריות;
(2) בית-ספר עממי, בית-ספר תיכון, בית-ספר מקצועי, גן ילדים פרטי, בית-ספר למבוגרים ומוסד להשכלה גבוהה מוכר לפי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח—1958;
(3) בית דואר וסוכנות דואר;
(4) בית-כנסת, מסגד, כנסיה ובכל מקום מקורה המשמש באופן קבוע לפולחן דתי, ששטחו 150 מ"ר לפחות;
(5) בית לקולנוע, לקונצרטים ולתיאטרון;
(6) בנק;
(7) מוזיאון או בניין המשמש באופן קבוע לתערוכות, שהם ברשות מוסד ממשלתי, לאומי או עירוני, וכל מקום כיוצא באלה;
(8) משרדי ממשלה, משרדי רשויות מקומיות וכל בניין אחר הנועד למתן שירות ציבורי.
"בניין ציבורי קיים" — בניין ציבורי אשר לא ניתן לגביו היתר או לא הותנה לגביו תנאי בהיתר, כאמור בסעיף 8.02 או בסעיף 8.03 לתקנות התיכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות), תשל"ז 1970 (להלן — תקנות התיכנון).
"נכה" — אדם בעל הגבלה גופנית המונעת ממנו להשתמש בדרך נוחה בבניין ציבורי שבו אין סידורים מיוחדים לנכים.
2. תנאים למתן היתר
לא יינתן היתר לפי סעיף 45 לחוק התיכנון והבנייה,
- 1 ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 191.
2 ס"ח תשי"ח, עמ' 191.
3 ק"ח תשל"ל, עמ' 1847; תשל"א, עמ' 1039.
4 ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.
5 ס"ח תשכ"ח, עמ' 204.

- תשכ"ה—1965, לבניין ציבורי, אלא אם נכללו בו הוראות מפורטות בעניין התקנת סידורים מפורטים מיוחדים לנכים כמפורט בתקנות התיכנון.
3. ביצוע סידורים מיוחדים לנכים
(1) שר הפנים רשאי להורות לבעלים של בניין ציבורי קיים או למי שמחזיק בו לבצע בבניין, או בחלק ממנו, בתקופה שיקבע, סידורים מיוחדים לנכים כפי שפורטו בסימן ג' לחלק ח' בתוספת השנייה לתקנות התיכנון, כולם או מקצתם.
(2) היה הבניין הציבורי עסק או עיגוג ציבורי כמשמעותם בחוק רישוי עסקים, תשכ"ח 1968, יתבטל רשיון שניתן לגביו אם לא קיים הבעלים או המחזיק את הוראות שר הפנים שניתנו לפי סעיף קטן (א) במועד שנקבע בהן.
4. ענישין
מי שאינו מקיים הוראה שניתנה לו כאמור בסעיף 3, דינו — קנס 100,000 לירות, וכן קנס נוסף 5,000 לירות או מאסר שבעה ימים לכל יום שבו נמשכת העבירה אחרי שעברה התקופה שנקבעה כאמור בסעיף 3.
5. אחריות של תאגיד
נעברה עבירה לפי חוק זה על-ידי תאגיד —
(1) רשאי בית-המשפט להטיל עליו קנס שלא יעלה על כפל שיעור הקנס שנקבע בסעיף 4; אין הטלת הקנס מבטלת את החובה לקיים הוראות שר הפנים שניתנה על פי סעיף 3(1).
(2) יואשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל, שותף — למעט שותף מוגבל — או פקיד באותו תאגיד ואחראי לעניין הנדון, אם לא הוכיחו שהעבירה נעברה שלא בידיעתם או שנקטו כל האמצעים הסבירים להבטחת ביצוע הוראה שניתנה כאמור בסעיף 3.

6. תחולה על המדינה
חוק זה מחייב גם את המדינה, אולם לא יחולו עליה הוראות סעיף 4; הוראה זו אינה גורעת מאחריות המפלגות של אדם אחר.
7. תחילה
תחילתו של חוק זה היא בתום 90 יום מיום פירסומו ברשומות.

דבריו הסבר

בתוקף סמכותו לפי חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965, התקין שר הפנים את תקנות התיכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאים ואגרות) (תיקון מס' 5), תשל"א—1971 (קובץ התקנות 2694, תשל"א, עמ' 1039) ובהן נקבעו הוראות מפורטות בעניין התקנת סידורים מיוחדים לנכים בבניינים ציבוריים על מנת לאפשר להם גישה נוחה לבניינים אלה, לנוע בהם בחפזיות ולהשתמש בנוחות בתקנים שבהם.

בהם תקנות אלה מחייכות רק לבניינים ציבוריים חדשים או בניינים ציבוריים אשר מוצע לבצע בהם שינויים, אולם אין אפשרות לחייב את הבעלים של מבנים ציבוריים קיימים לבצע בהם שינויים וסידורים לנכים כל עוד אין מוגשת בקשה לבצע בהם שינויים אלו שהם.

החוק המוצע בא לאפשר חיוב הבעלים או המחזיקים של בניינים ציבוריים קיימים (היינו — בניינים ציבוריים שהוקמו לפני תחילתן של התקנות הנ"ל — ביום 14 באוגוסט 1971) לבצע בהם סידורים מיוחדים לנכים.

ח. הצעת חוק לקיום תקפן של תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1980

1. קיום תוקף
תקנות-שעת-חירום (שירותי עבודה חיוניים של רנטגנאים), תש"ם—1979¹, בנוסחן כפי שהיה ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980), יהיו בתוקף מיום
2. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום קבלתו בכנסת.

¹ ק"ת תש"ם, עמ' 86, עמ' 256א.

הסתייגות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1
ת. טובי מציע:
- במקום "י"ח באב תש"ם (31 ביולי 1980)" יבוא "י"ד בשבט תש"ם (1 בפברואר 1980)".

ט. סקר מחירים שנערך ביום ב', 17 בדצמבר 1979, בקריית-שמונה בהשוואה למחירי ירקות ופירות בת"א — כל"י הק"צ

המחיר לצרכן בת"א		המחיר לצרכן בקריית שמונה		המחיר הסיטוני		המצרך
חגיות	פרטיות	חגיות	פרטיות	תל-אביב	קריית-שמונה	
סופרמארקט	סופרמארקט	סופרמארקט	סופרמארקט			
28—22	32—20	25	30—22	22—12	20—14	עגבניות
30—26	35—25	25	27—24	22—12	19—13	מלפפונים
30—28	32—20	22	30—20	22—12	20—10	גזר
15—10	20—10	15	16—12	11—6	10	סלק
18—16	22—15	15	25—16	15—10	12	כרוב
34—32	35—20	25	30—20	22—12	20—13	כרובית
36—26	40—25	24	22—18	22—15	15—10	קישואים
10—8	15—8	12.5	15—12	8—5	8—6	חצילים
19.5—18.5	22—15	11.8	20—14	15—8	15—11	בצל יבש
15.5—13.5	17—13	15.5	15—14	9.6	9.6	תפוחי-אדמה

פירות:

30—20	38—18		20—18	24—10	15—9	תפוחים "גראנד"
32—18	42—18	22	25—16	26—12	16—15	תפוחים זהוב
32—22	48—20	23	30—24	30—12	14	תפוחים "יונתן"
35—22	45—20	27	30—25	35—12		אנסיס
18.5	22—15		20—15	14—8		באנאנות
29.8	42—30		35—25	26—15	26—15	אבוקאדו

הדרים

17—16	18—15	16	17—15	11	11	תפוזים
14.5	16—14	14.5	16—15	11	11	אשכוליות
20—18	20—15	18	18—14	13	13	לימונים
25—24	30—20	24	25—23	17.5	17.5	קלמנטינות

י. הורעת שר הבריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר הצורך במניעת שיווק מזון וצרכי קוסמטיקה המסכנים את בריאות האוכלוסיה בישראל *

ושיווק הרעלים הינו לפי הצו שפורסם בקובץ התק'נות.

מכירת רעלים טעונה היתר רעלים וכן אחסנת הרעלים מותנית ברשיון לפי חוק רישוי עסקים.

ב. בנושא הספציפי של חמרי הדברה קיים נוהל לרישוי חמרי הדברה לשימוש בחקלאות.

שימוש בחמרי הדברה להדברת מזיקים לאדם מחייב היתר בתנאי איסור ממשרד הבריאות לפי תקנות רישוי עסקים.

ג. סטאנדארטים עבור חמרים מזיקים במזון במוצרים המשווקים בארץ שווים לאלו המקובלים במישור הבין-לאומי. קביעת הסטאנדארטים נעשית לפי הנור-הל המקובל על-ידי אירגון הבריאות העולמי (W.H.O.) אירגון המזון הבין-לאומי (F.A.O.) או מינהל המזון והתרופות של ארצות-הברית (F.D.A.).

סעיף 4 כל תכשיר קוסמטי מייצור מקומי או מיבוא חייב רישום במשרד הבריאות. הרישום ניתן על סמך בדיקות איכות ובטיחות התכשיר במכון לביקורת ותקנים של חמרי רפואה.

מספר התכשירים המשווקים בארץ הוא מעל ל-4,000 וקיימים קרוב ל-200 מפעלים.

בנקטו צעדים להרחבת הפיקוח :

מונתה ועדה לבחינת הצורך בתיקונים בצו הקיים לרישום תכשירים קוסמטיים.

לפרק המלצות :

סעיף 1 המצב הקיים כיום בארץ עונה לדרישה זו כמפורט בפרק מסקנות סעיף 2.

סעיף 2 שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות, בהתייעצות עם משרד החקלאות, מפרסמים סטאנדארטים על רמות שאריות חמרי הדברה במוצרים המשווקים בארץ. הוקמה ועדה משותפת קבועה למשרד הבריאות ול-משרד החקלאות שתחום עיסוקה הוא אישור השימוש ודרכי המעקב של חמרי הדברה בגידולים חקלאיים.

סעיף 3 משרד החקלאות (אגף הגנת הצומח) קובע את זמני ההמתנה בין הטיפול הכימי האחרון ובין האסיף-קטף.

סעיף 4 הסטאנדארטים שנקבעים תואמים כאמור קריטריונים מקובלים במישור הבין-לאומי.

ההמלצות המתייחסות לייצור, יבוא, הובלה, מכירה, שימוש, אחסנה ופסולת, הן דרישות סטאנדארטיות המ-קובלות במישור הבין-לאומי.

לכבוד

יושב-ראש הכנסת

מר יצחק שמיר

הכנסת

ירושלים

נכבדי,

הנדון : דיווח על ביצוע מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא הצורך במניעת שיווק מזון וצרכי קוסמטיקה המסכנים את בריאות האוכלוסיה בישראל

לפרק המסקנות :

סעיף 1

השימוש בחמרי הדברה בחקלאות הינו מבוקר.

א. האישור לשימוש בחומר הדברה ניתן על-ידי אגף הגנת הצומח — משרד החקלאות. אישור זה ניתן על סמך שיקולים חקלאיים ושיקולים טוקסיקולוגיים (הערכה ובדיקות של החומר על-ידי משרד הבריאות והמכון לביקורת ותקנים). משרד החקלאות קובע עבור כל גידול באיזה סוג חומר הדברה יש להשתמש ומשרד הבריאות קובע את רמת שאריות חמרי ההדב-רה במצרכי המזון.

ב. משרד הבריאות בודק באופן שיגרת רמות שאריות חמרי הדברה במוצרי המזון מן החי ומן הצומח המשווקים בארץ.

בשנתיים האחרונות נקט משרד הבריאות צעדים כדי להרחיב את הבקרה על רמות שאריות חמרי הדברה. פעולות אלו כללו הרחבה משמעותית במספר הבדי-קות של מוצרי המזון השונים ובמיוחד בחלב וכן פירסום תיקון לצו המקטין את רמת הליגנד בחלב (התאמה לדרישות המקובלות כיום במישור הבין-לאומי).

סעיף 2

הפיצול בין משרדי הממשלה השונים העוסקים ישי-רות ובעיקרין בנושא חמרי הדברה תואם את הנהל-המקובל ברוב הארצות והוא מתאים במיוחד לארצות בעלות אוכלוסיה קטנה אשר מעוניינות לשמור על סטא-דארט מקצועי גבוה.

ריכוז הטיפול בחמרי ההדברה במסגרת אחידה תג-רום איפוא ליצירת מנגנון נוסף למנגנונים הקיימים. משרד הבריאות מכיר בצורך של שיתוף פעולה בין המשרדים השונים ולשם כך יזם ועדות משותפות לפעולה בנושאים הספציפיים.

סעיף 3

א. חוק הגנת הצומח (משרד החקלאות), פקודת בריאות העם, חוק הרעלים ותקנות לרמות שאריות חמרי הדברה במוצרי המזון — משרד הבריאות — קובעים את דרכי הפיקוח והאכיפה בנושא "החמרים הרעי-לים".

פיקוח הרעלים מבוסס על דרישות פקודת הרופאים

סעיף 12

א. כדי לאסור שימוש חוזר של מיכלים, להוציא סוג החומר שהכילו קודם, הוצאו תקנות המתייחסות לכך:

(1) מיכלים מיוחדים עם סימון ברור המיועדים לשימוש חוזר של חומרים אחרים שאינם מזון — על-ידי כך מונעים שימוש חוזר במיכלים אלה למזון.

(2) איסור שימוש חוזר למזון בכל אריזה שהכילה, או באה במגע עם, רעל, כימיקל מזיק או כל חומר אחר שאינו מזון, העלול להזיק לבריאות האדם.

ב. השריפה הפתוחה של פסולת חמרים רעילים גורמת למפגעים תברואיים ולכן היא אסורה על פי החוק הקיים (פקודת בריאות העם, 1940).

ג. כדי למנוע השלכה בלתי-מבוקרת של פסולת חמרים רעילים מכין משרד הבריאות, בשיתוף משרדי ממשלה אחרים, אתר מיוחד המיועד לקלוט, לטפל ולחסן פסולת רעילה כאמור. מיקומו של אתר זה

נקבע אחרי בדיקה מקיפה בה נמצא כי לא ייגרם בו זיהום של מי תהום או זיהום אחר.

לאחר הפעלת האתר המשרד מתכנן הוצאת תקנות שיחייבו הבאת כל פסולת של חמרים רעילים לאתר זה. לפני הקמת האתר אי אפשר להוציא את התקנות כי אין בארץ כל מקום אליו אפשר להביא פסולת רעילה.

הפעלת האתר לפסולת רעילה חיעשה לאחר גמר הכנתו על-ידי משרד התעשייה, המסחר והתיירות (שהתחיל כבר בפעולות ההכנה).

סעיף 13

בדיקות מצרכי מזון נעשות דרך קבע על-ידי מעבדות משרד הבריאות.

יחד עם האגף להגנת הצומח במשרד החקלאות מכינים תכנית פעולה לדגימת תוצרת.

סעיף 14

משרד הבריאות יזום ועדות משותפות לפעולה בנושאי הבדיקה והפיקוח.

ב ב ר כ ה ,
אלעזר שוסטק
שר הבריאות

יא. מסקנות ועדת הכספים בעניין גידול כוח-אדם בשירותים הפינאנסיים

הוועדה קוראת למוסדות הפינאנסיים, הבנקים וחברות הביטוח להנהיג ריסון עצמי ולהקפיא עד 1 באפריל 1981 את מצבת העובדים, בהתאם למדיניות הכלכלית של הממשלה ולצורך החיוני של המשק להעביר עובדים מהשירותים אל הייצור. גם כאשר תחלוף תקופת ההקפאה קוראת הוועדה לבנקים ולחברות הביטוח למנוע עליית מצבת כוח-האדם ולהגבילה לעליית הפעילות הכלכלית הריאלית שלהם.

הוועדה קוראת למוסדות הפינאנסיים להקפיא את התכניות לפתיחת סניפים חדשים למעט סניפים שלגביהם יש חוזים תקפים.

הוועדה רואה בחומרה את העובדה שאיגוד הבנקים לא היה מוכן להצהיר על התחייבותו להקפיא את מצבת העובדים במשך שנה.

הוועדה פונה למפקח על הבנקים ולמפקח על הביטוח להפעיל את השפעתם למימוש המלצות הוועדה.

ביום י"ח באב תשל"ז (2 באוגוסט 1977) החליטה הכנסת להעביר את ההצעה לסדר-היום שהגיש חבר הכנסת א. רובינשטיין בנושא הנ"ל לוועדה. ועדת הכנסת החליטה ביום כ"ז באלול תשל"ז (10 בספטמבר 1977) להעביר את הדיון בהצעה לוועדת הכספים.

ועדת הכספים הקדישה לנושא זה שתי ישיבות, שבמהלכן שמעה את המפקח על הבנקים ונציגי האוצר, נציגי הבנקים ונציגי חברות הביטוח.

לאחר דיונים באה הוועדה לידי המסקנות הבאות: הוועדה רשמה לפניה בדאגה כי מספר המועסקים במוסדות הפינאנסיים גדל מ-28,200 בשנת 1975 ל-34,500 בשנת 1979, כאשר בשנת 1978 בלבד חל גידול ניכר — תוספת של 10% למספר המועסקים.

הוועדה קוראת למוסדות הפינאנסיים לייעל את תהליכי הפעילות המתבצעות בתחומיהם כדי לצמצם את היקף העבודה ועל-ידי כך להקטין את הביקוש לכוח-אדם.